

Yeni

M U H İ T

TÜSİV

Sene 1

Resimli Aylık Aile Mecmuası

№ 12, Teşrinievvel 1929

Müvezzilerden Elbise kalıbını isteyiniz.

NUSHASI 50 KR.

“Muhit”e abone bulanlara

Aşağıdaki Hediyeler Verilecektir.

Müteşebbis gençler ve çocuklar, sınıflar, klüpler bundan kolayca istifade edebilirler, hem de mecmualarının gittikçe daha büyük bir tekâmül vücude getirebilmesini temin etmiş olurlar.

6 AYLIK | abone bulana: Klüp renkli kol düğmesi

SENELİK

- 1 abone bulana:** Hokka takımı. Meşin mahfaza dahilinde jilet makinası. Bir şişe Piver kolonyası. Renkli bir vaporizatör. Mürekkepli kalem. «Muhit»in üç aylık abonesi. Lâstik Klüp kemeri.
- 2 abone bulana:** Mürekkepli kalem (erkek için). Mürekkepli kalem (kadın için) Manikür için sedef kadın çakısı, «Muhit»in altı aylık abonesi. İpek Klüp kemeri. Klüp forması: Fanila ve çorap.
- 4 abone bulana:** Ev ve mektep için ufak duvar saati. Madenî kol saati. Tahta portatif kamp karyolası «Muhit»in bir senelik abonesi. Futbol ayakkabısı.
- 5 abone bulana:** Bir futbol.
- 6 abone bulana:** Bir volibol takımı; Ağ ve top. Çocuklar için küçük Singer dikiş makinası.
- 8 abone bulana:** Kol saati (teminatlı), gümüş. Büyük duvar saati. Demir ve somyeli portatif karyola. Bir korkey takımı.
- 10 abone bulana:** Bir raket.
- 11 abone bulana:** Bir basketbol takımı: iki sepet ve bir top.
- 15 abone bulana:** Bir Radyo ahizesi (mürsile merkezlerinden 15 kilometre dahili için). «Kinoptikon» markalı projektör (sinema filmleri ve cam göstermek için) her türlü ışıkla kullanılabilir).
- 18 abone bulana:** Bir takım klüp forması: 11 fanila ve 11 çift çorap.
- 25 abone bulana:** «Gramola» markalı «His Master's Voice» Sahibinin Sesi mulâtı, masa gramofonu. «Deka» markalı portatif gramofon.
- 30 abone bulana:** «Stoewer» markalı dikiş makinası.
- 45 abone bulana:** Portatif «His Master's Voice» gramofonu.
- 48 abone bulana:** Singer dikiş ve brödöri el makinası.
- 50 abone bulana:** «Spalding» markalı bir hokey takımı: 11 sopa ve bir top.
- 70 abone bulana:** «Royal» veya «Corona» markalı portatif yazı makinası.
- 75 abone bulana:** Singer dikiş ve brodöri ayak makinası.
- 95 abone bulana:** Motörlü büyük sinema makinası (110 volt için).
- 100 abone bulana:** «Super Baby» Radyo cihazı
- 140 abone bulana:** «Royal» markalı büyük yazı makinası.

MUHİR

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Sene 1

Teşrinievvel, 1929

№ 12

Edebî Mezheplerin Sonu

Yazan : YAKUB KADRI

Pikasso klasik şekle döndüğü günden beri bütün *fütürist* ler, *kübist* ler ve *modernizm*, *ekspresionizm* sıtması içinde kıvranan bütün *yeni ruhlar* cennetle cennem arasında, bir nevi' ârafta asılı kaldılar. Hiç bir mürşit müritlerini bu kadar dürüş bir vefasızlığa mâruz bırakmamıştı; Onu şimdiden taşın tutanlar var mı? Zannetmiyoruz. Pikasso hâlâ eskisi gibi sevilmektedir. Cins san'at-kârın ateşli ruhu herhangi bir menşurun arkasında yanarsa yansın gözler için daimi bir donanmadır.

On dokuzuncu asır nice edebî mezheplerin iflasına şahit oldu. *Romaizm*, *Klasiko-romantizm*, *Neo-Klassisizm* v.s. hep tarihe karıştı; bunlardan ortada ancak bazı dehalar ve ehliyetler kaldı. Bunları ise samimi ve ateşin bir dikkatle tetkik edecek olursak görürüz ki her biri *Eflatun* un «ideal güzellik» dediği ezeli ve ebedi bir hakîkatin, bir iymanın ezbeli havarilerinden başka bir şey değildirler. Her san'atkâr gençliğinde bir iki kere dalâlete sapabilir. Fakat, bu san'atkâr eyer samimi bir *adamsa* dönüp dolaşıp geleceği yer kendisi gibi yüzbinlerce san'at ehlinin kâh sürünerek, kâh topuklarını vurarak, kâh ilahi bir *ritme* ile yürüyerek geçtiği *aynı mâbet* eşliğidir.

Bu asırlık, bu on binlerce yıllık ocağın kerametini inkâr edip sağa, sola sapan âvarelere acımak lâzımgelir.

Bunlardan mesela *Fransa* da *sürrealist* unvanını taşıyanlar var ki kümeslerinde bir takım acıyıp kuş sesleri çıkarmaktan başka bir iş yaptıkları

yok; kıvamını bulmuş şöhretlere çatmaktan vakit bulup da henüz ortaya muhallet bir eser koymağa muvaffak olamadılar. Bu mezhep salikleri arasında münakaşa edilen şey ne zekâlar, ne ehliyetlerdir; sadece bir sürü kuru nazariyelerdir, ve bu hal *sürrealist* lerin akametinin delillerinden biridir.

Kendi etlerini insanlara gıda veremeyerek kadar cılız, kuru veya mekruh olanlar ekseriya başkalarının etini gagalamaktan zevk alır. Her vakit, her yerde ve hassaten edebiyat ve san'at sahası böyle kargalarla doludur. Bunların bir kısmı hâlâ *Marçel Proust* la *Barres* in leziz ve nefis etlerini yiye yiye bitirememektedir. Umumi muharebe inhidamından sonra yegâne ayakta kalan bu iki yüksek kule bütün edebî uçuşmaların merkezlerini teşkil ediyor. Bunlar, bütün hücumların ve bütün hayranlıkların mevzuudur. Modern Fransız edebiyatında hiç bir temrin bu derece intiras verici değildir. Bununla beraber *Proust* veya *Barres* hangi mezhebin başıdır diye sorulduğu vakit cevap vermekte mütereddit kalırız. Ziyra bu iki şahsiyet ne *fütürist* ne *kübist*, ne *impresionist* idiler. Sadece, *Proust* *Proust* idi, *Barres* de *Barrès* . . . Hattâ, bu ikisi kadar birbirine benzemekten uzak tiplere edebiyatta nâdir rasgelinir; şahsiyetlerinin farikaları o kadar keskin, ve barizdir. Onun içindir ki bu iki adam hiç bir vakit *klik* halinde yaşamadılar, ulvi bir inziva içinde doğup öldüler.

San'at ve edebiyatta *Klik* zihniyeti kadar hakîki ehliyetler için zararlı bir şey yoktur. Büyük ve

Ankara Hukuk Mektebinde Diploma Tevzii Münasebetiyle İsmet Paşa Hazretlerinin bir Hitabesi

Muhterem efendiler, Değimli Hanımlar, Değimli efendiler, Hukukta yüksek tahsilini bitiren efendilerin bugün diplomalarını kendilerine vermekle bahtiyarım. Hukuk tahsilini bitiren efendilerin hissettikleri bahtiyarlığı hepimiz, bu hayatı geçirdiğimiz için, anlayacak vaziyetteyiz.

Efendilerim,

Kendilerine bahtiyarlık hissettiren sebepler içinde bence en muhimmi, çok seneler süren tahsil hayatında hiç kimseye minneti olmadan, yalnız ken-

cins bir san'atkâr hattâ bir mezhebin reisi olmaktan bile müstağnidir. Viktor Hugo romantizmin şefi olarak mı mâruftur? Stephan Malmarmeyi bir zamanlar *Parnas* lara reislik etti diye mi sevmeğe başlıyoruz?

Genç edebiyatçıların en parlak örneklerinden biri, *Henry de Montherlant*, son çıkan bir kitabında şunları söylüyor ;

«Bazı mükemmel delikanlılar beni kendilerine nümune olayım diye zorluyorlar. Bunlardan biri bir mecmuada (benim için): «Zannetmesin ki, diyor, ortaya bizi rencide edecek bir kaç söz attı diye elimizden sıyrılıp gidebilir. Biz buna güleriz. O bizim büyüğümüz, binaen-aleyh, bizim esirimizdir : bekliyoruz ki bize borçlu olduğu şeyi ödesin.»

«Bunu pek acayip bulmuyor musunuz? Bir muharrir kolundan yakalanıyor ve kendisine deniliyor ki : «İşte, bize yolunuzu göstermek size düşer. Dikkat, doğru yürümeğe gayret edin. Yoksa...» Hey, efendiler, her şeyden eyel ellerinizi indirin. Benden beyendiğinizi alın, bu hareketiniz bana iftihar verir. Lâkin benim vazifem tabii bir surette tekâmül etmektir, yoksa sizin hatırım için şu veya bu yola sapmak değil.. Sizi dâvet eden ben miyim? Beni esiriniz telakkî etmekle kendinize şef mi yapmış olacaksınız? Ben sizin esiriniz değilim. Kimsenin şefi de olmak istemem. Size hiç bir borcum yoktur, ve size hiç bir şey vermeyeceğim. Eyer size bir şey verecek olursam, her halde farkına varmadan vereceğim : cebimden dökülecek paraları kim

di öğrenmesinin semeresi ve neticesi olarak bir şehadetnameyi ve hücceti ele almalarıdır .

Haklı alınan bir imtihan neticesi, hayatta bir çok muvaffakiyetler için pürüzsüz, temiz, insanı hiç bir küçük hisse düşürmiyen başlıbaşına bir âbidedir. Bu noktada ısrar edişimin sebebi vardır ; çünkü bunun tahsil hayatında aksi telâkkisine de o kadar husumetim vardır. yâni tahsil hayatında liyakatsız ve istihkaksız alınan her numarayı ve geçirilen her kademeyi alanlar için leke, verenler için bir fenalık telâkki ederim (Alkışlar).

isterse toplayabilir. Ben sizin yaşınızda iken büyüklerimden bu surette bazı şeyler almışumdur. Lâkin hiç bir zaman onların olduklarından başka türlü olmalarını ve dönüp de bana yol göstermelerini talep etmek hatırımdan geçmedi.»

Henry de montherlant ın bu sözleri yeni edebi şahsiyetlerin muayyen tarz ve mezhep telakkilerinden ne kadar çekinir olduğunu gösterir vesikalardan en beligidir. Yalnız bir takım ehliyetsiz veya tanınmamış kimselerdir ki «izm» ve «ist» le nihayet bulan yaftalarla bazı yaygaracı kliklere dayanarak isim ve eser sürümüne çabalıyorlar. Bu sayede şöhrat -ve daha ziyade- servet kazananlar da az değildir. Lâkin bir defa şöhrat kazanıldı mı, ressam Pikassoda oldağı gibi hemen *infirat* başlıyor. *Kübizm* in bu yüksek ustası, şimdi bütün o coşkun çıraklarını yolun bir kenarında bırakıp büyük ecdat caddesinin ortasından tek başına yürüyor.

Esasen bütün acayip meslek ve mezheplerin kaynağı olan *kahotik* Rusyada da edebi zevklerin bir duruluşuna şahit oluyoruz. O yüzlerce canavar sesli şair ve muharrir arasından *Gorki* nin şefkatli ve insani siyması, bir boradan sonra gökyüzünün bir köşesinden görünen bir yıldız gibi saf ve berrak ışılıyor. Halk kitleleri gene ona doğru gidiyor. Ve o Rus edebiyatının büyük babalarından aldığı bir ilâhi nefesle insanlığın mesnedi olan *doğruluk, iyilik, güzellik* ve *kardeşlik* prensiplerini tekrar ediyor.

Bir vesile ile daha bu mektepte demiştim ki muhterem hocalarımız size öğretirken ve tedarisleri neticesini sizden isterken sert, çetin olsunlar. Bugün öyle oldukları için diplomâ alan Efendilerin hayata girişlerinde kendileri, aileleri ve mensup oldukları cemiyet ve memleketimiz için bir istinat ve selâmet noktası görüyoruz. *Bir cemiyette hertürlü suiistiy-mal vakî' olabi-lir. Fakat suiis-tiy-mallerin en fe-nası, hayata yeni atılan talebeye haksız olarak, yanlış olarak va-ziyet ve not ver-mektir.* (Alkışlar).

Hayata yeni başlayan bir genç, müşkülâta uğradıkça kendi kabiliyetinin ve istiyadının tahammül ettiği yolu behe-mehal bulur. Bu-nu ona gösterecek olan, ona numarayı verenlerin istika-met ve dürüstlü-ğüdür. Eyer ba-zan fena not veren hocalar bulunursa bunlar tıpkı hasta bir çocuğa, taba-betin arzu etmediği ilâcı veren doktor vaziyetindedirler (Sürekli alkışlar).

Fena yetişmiş adam ailesi için zararlıdır. Çünkü onun tuttuğu yanlış istikamet çekilmez, dayanılmaz bir yük olacaktır.

E fendiler, *elinde yanlış bir şehadetname ile ce-miyete çıkan adamın memlekete zararı sizin*

tasavvur edebileceğinizden çok fazladır. Bir ce-miyette en muzır adam ehliyetsiz olduğu halde salâhiyet sahibi olandır (Alkışlar). Ehliyetsiz ve salâhiyet sahibi adam tahsil zamanında ıslâh olunamazsa, hayatın cereyanı esnasında güç ıslâh olunur. Bu adam bütün hayatında ilmin, liyakatın ve çalışkanlığın düşmanı olacaktır; söyliyerek ve söylemi-

yerek... Onun için, Efendiler, diploma alırken, geçirdiğiniz uzun tahsil hayatında hakkınız olarak aldığınız numaraları bugün büyük bir muzaf-feriyetin verdiği mefharet gibi, elinizde bir hüccet olarak tutabilirsiniz. Onlarla iftihar edebilirsiniz. Sizin iftiharınız bizim iftiharımızdır (Alkışlar).

B undan sonra hayata gireceksiniz. Hayatta muvaffakiyet için hatırıma gelen bir iki sırrı size söylemek isterim; bunlar belki hergün işittiğiniz sözlerdir. Bir defa da

ben söylemiş olayım :

Bir defa size vazifeseverlik tavsiye ederim. Vazifeseverlik ilk andan iytibaren kanaat ve tahammül yükler. Vazifeseverlik, ilk anda teveccüh eden vazifeyi sevmek demektir. Sevmek, buradan başlar. Geniş bir vatanda, cemiyetin binbir ihtiyaçları için

de herbirinize düşecek vazifeler, esasından, ruhundan sarfınazar, manzarası ve hattâ hayata olan têsiri iytibariyle asla bir olmayacaktır.

Size teveccüh edecek herhangi bir vazifenin kudsiyeti vardır. Vazife asla hor görülemez ve asla hor görmeyiniz. Bunda ısrar edişimin sebebi vardır. Çünkü insan mektepten çıkarken artık öğrenecek birşey kalmamış ve her hususta hayatta herkesle müsavi olmuş hissini kendi nefsinde duyacaktır ve biz de duymuşuzdur. Sizin duymanızı gayet tabîî görürüm. Sonra türlü hayalât yapılabilir. Nefiste duyulan bütün bu hisler sevimlidir; nefis iytimadı gösterir. Sonra cemiyete ait en yüksek vazifelere liyakat hissini kendisinde duymak; bunların hepsi güzel şeylerdir. Fakat tatbik âleminde, hayata hakîyaten hayat gözü ile girdiğiniz zamanda ilk düşüneneğiniz şey: *"bu vazife bana teveccüh etmiştir. Bu vazifeyi hakkıyla iyfa edeceğim..."* demek olmalıdır. Vazifeseverlik buradan başlar; ondan sonra muvaffakiyet ve sebat gelir.

Hayatta muvaffakiyetin başı kanaatte ve tahammüldedir. Kanaatkâr olmak lâzımdır. Müşkûlât karşısında tahammül etmek, dişini sıkmak lâzımdır. İnsan oğlunun kabiliyetinin derecesi ve hududu henüz keşfolunmamıştır. En büyük müşkûlât ve ıstıraplar içinde kalıp çareşizlik hissettiğiniz zaman bilmelisiniz ki biraz daha tahammül ettiğiniz takdirde zafer yüzünü size çevirecektir (Alkışlar). Demek istiyorum ki *hayat sizden muhtelif safhalarında yeni yükler, yeni vazifeler, yeni tahammüller istedikçe siz ona karşı kanaatiniz ile, vazifeseverliğiniz ile, bünyenizde ve seciyenizdeki sarsılmaz kudretle daima mukavemet ederek müşkûlâtı geçmek azminde sebat etmelisiniz* (Alkışlar). *Muvaffakiyetsizlik, muvaffakiyetsizlik, muvaffakiyetsizlik... bunların hepsi muvaffakiyet denilen neticeye varmak için atlanan kademelerden başka bir têsir yapmaz* (Alkışlar).

Size hayatınızda bir de liyakat hırsı tavsiye ederim. Yüksek tahsilinizi bitirdikten sonra bu tahsilinizi bitirmiş olmak zevkiyle beraber içinizde bir sual ve ihtarı daima bulacaksınız: o da yüksek ilme varmak için şimdiye kadar elde ettiğiniz ancak bir anahtardan ibarettir. Serbest hayatınızda olsun veya resmî hayatınızda olsun kabiliyetinizi arttırmak, ilminizi arttırmak için göstereceğiniz gayret, girdiğiniz meslekte en yüksek bir dereceye varmak için göstereceğiniz hırstır ki herhangi bir cemiyeti en yüksek cemiyetler sırasına çıkaracak tılsım makamındadır.

Liyakat hırsı ilk andan iytibaren tecrübenin ehemmiyetini gösterecektir. Saygı ile, dikkatle hayata baktığımız zaman sizden evel yetişmiş olanların da

bir gün ileride olduğunu derhal fark edeceksiniz. Bu size meslekdaşlarınız arasında, hayatta sizinle aynı meslekte bulunan diyer arkadaşlarınız arasında bilenlerin, görmüş olanların, görgülü olanların mânen aldıkları yüksek mevkii gösterecek ve onların kazandıkları da sizin istifadenize yol açacaktır. Bazı yerlerde gördüğüm tereddi ve hastalığa asla iytibar etmeyiniz: bu tereddi tecrübeleri, çalışmalarını, herhangi bir suretle sizden evel işte bulunanların vaziyetlerini, bilgilerini ve tecrübelerini derhal istihfaf etmektedir. Bu zihniyette yetişen tenbel olur; bütün hayatı ademimuvaffakiyetle geçer ve ömrü mutlaka kaldırım üzerinde biter (Alkışlar). Hayatta sonra gelenin evel gelenlerden geri kalması gibi bir kaide yoktur. Bilâkis sonra gelen evelkilerini mutlaka geçecektir. Mutlaka geçecektir. Yalnız ilk andan iytibaren sizden evel hayata karışmış olanların tecrübelerini saygı ile görürseniz, onlardan olgun olan özleri alırsınız. Zaten liyakatinizi teslim ettiğiniz zaman herkes size derece derece, kademe kademe yol açar ve lâıyk olduğunuz yere gidersiniz. Ama varacağımız *derECE liyakatle alınır*; zorla sun'î olarak asla elde edilemez. Bunu daima hatırlamamızda bulundurunuz. Bunun tılsımı hayatta liyakat hırsı ve tecrübeye, görgüye ve alelittlak sizden evel gelenlere saygı ile ve onlardan birşey öğrenmek hevesiyle temas etmektir. Size bir de bütün bu söylediklerimden belki daha mühim olmak üzere seciye, istikamet tavsiye ederim.

Arkadaşlar, hayatta en büyük muvaffakiyetlerle en fena girdaplar arasında bazan yarı açık bir kapı bulunur, asla seciye ve istikametten dönmeyiniz. Hazırlanmış koskoca bir ömür geçerken yarı açık kapılara bir defa gözünüz kayarsa orada gördüğünüz açık bir ufuk değil, umku bulunmayan girdaplardır. Bilhassa sizin mesleğinizde ilimsiz hiç bir şey olmaz. Fakat ilimle de, *eyer seciye sağlam değilse, bir netice kazanılmaz*; korkulur ki, ilim zararlı olmasın! Türk milletinin fitrî istiydadı hukukçuluğa bilhassa müsaittir; *mertlik, doğruluk, haklıyı sevmek* gibi esaslı vasıflar Türk milletine hâkim olmak hassasını bilhassa verir. Siz ona istinat ederek artık yolunuzda ileriler, mesleğinizin yüksek kademelerine çıkararsınız ve memleketinize en esaslı hizmeti yaparsınız. Mesleğiniz hakîyaten memlekete büyük hizmetler iyfa etmeğe istiydadı olan bir hayat yoludur. Hâkim ve hukukçu olacaksınız. Bilirsiniz ki, Efendiler, bu memleketin belki birkaç asırdanberi uğradığı fena vaziyetlerin belki en başında cemiyetin nizamındaki ahenksizlik ve haksızlık vardır.

Faziletin Yüksek İlhamları Hayatta Rehberiniz Olsun

Bu yüksek söz baş vekilimiz İsmet paşa hazretlerindedir. Hukuk mektebinde, diploma tevzii merasiminde, söyledikleri büyük bir nutuk (aynen bu nüshamızda vardır) bu sözlerle nihayet bulmaktadır.

Realizmin şiddetle hüküm sürdüğü bu asırda faziletin ismi gittikçe unutuluyor, ağıza alınmaz oluyor. Bir çok gayretli gençlerden, ideal olarak, *hayatta muvaffak olmak* gayesini işitmişizdir.

Hayatta muvaffak olmak ne demektir?

Refah ve saadete nail olmak!

Refah ve saadete nail olmak nasıl olur?

Çok para kazanmakla!

Bu zımnı muhaverenin neticesi: «hayatta gaye çok para kazanmak» oluyor.

Maddî refahın ehemmiyetini kimse inkâr etmez, fakat hiç bir zaman insanın ideali *maddî refah*, olmamalıdır. «Çok para kazanmak» tan başka ideal tanımayan bir insandan ne beklenebilir?

Tarih bin bir misal ile bize gösteriyor ki *maddî refah*, kadar insan cemiyetlerini çürüten, temellerini oyan hiç bir amil yoktur. Bu itibarla maddî refah ruhu kemiren bir kezzap, vücudu uyuşturan bir afyondur.

«Çok para kazanmak» düsturunun umumî ideal sayıldığı bir cemiyette insanlar birbirini çiyner, bi-

ribirinin gözünü oyar, beynini dağıtır. İçinde yangın zuhur eden bir tiyatrodaki çocukları, kadınları, ihtiyarları çiyneyerek ellerinde bıçak ve tabanca, kapılara hücum eden izbandutların müstekreh manzarasını bir göz önüne getiriniz! İşte çok para kazanmak idealiyle hareket eden bir cemiyetin manzarası bunun kadar da müstekrehtir.

* *

«Yükselmek» tabiyatın beşeriyete ihsan ettiği mukadderattır.

İnsan yükseliyor, yükseliyor, ve yükselecektir. Taşla vurduğu hayvanı parçalamaktan ilerleme ve yükselme sahesine giren insan bu gün karalardan ve denizlerden başka havalara da hakimdir. Yarın, belki de, yıldızlara ve göklere hakim olacaktır. Fakat bu yükselme ufukunu kapayan bir kara bulut vardır, o da *maddî ve refah* ihtirasıdır. Buna kapılan fertler için hakîki yükselmek yoktur. Bir cemiyet, ihtiras ile kavrulan fertlerden teşekkül etmiş ise vay onun haline.

Hakîki yükselmek ufukunu fertlere ve cemiyetlere açan fazilettir.

Fazilet doğruyu, eyiyi, güzeli sevmektir.

Biz de baş vekilimizle beraber tekrar edelim :

Faziletin yüksek ilhamları hayatta rehberiniz olsun.
A. C.

Cemiyetin nizamında ahenk ve hakkı muhafaza edecek olan hâkimdir. Siz elinize bu kadar kuvvetli bir hizmet vasıtası almış olarak hayata atılıyorsunuz. Halk idaresi olan Cumhuriyet her türlü esaslarının ve mefkûrelerinin şuurla, kanaat ve muhabbetle müdafaasını Cumhuriyetin hukukcularından bekler, siz buna muktedirsiniz ve bu iktidarın memleketin inkişafında olan feyizli hizmetlerini gelecek nesiller daha iyi anlayacaktır.

Herhangi bir işe girişecek adam haksızlıktan kendini masun addetmezse hayatta hiçbir çalışmanın hedefi kalmaz. Anlıyorsunuz ya Efendiler, hâkim sıfatı ile cemiyet içinde hakkı lâıyk olana tevcih etmek vazifesi efradı, aileleri olduğu kadar bütün cemiyeti huzur içinde çalışmaya sevkedecek olan başlı başına âmildir.

Büyük Gazi, bu müesseseyi hiçbir teşebbüsünde kendisine gelmemiş olan bir zevkle açtığını söylemiştir. Bu sözleri söyleyen büyük insanın muvaffakiyetlerinin sayısız olduğunu bilirsiniz. Bu sayısız

muvaffakiyetlerin bir teki, herhangi birteki güzide bir adamın bütün ömrünü doldurmağa kâfidir (Süreklili alkışlar). Bununla beraber bu müesseseyi açmakta bilhassa gösterdiği alâka Cumhuriyetin muasır hukukla ve onun yüksek mütehassıslarına verdiği ehemmiyeti canlandırmak içindir (Alkışlar).

Şunu da söylemek isterim ki **muasır hukuk ve muasır hukukçu hak ve doğruyu, hak ve doğru olduğu için anlıyan ve yerine veren müessesedir, ve adamdır.** Efendiler, yüksek ilminizi, yüksek tahsilinizi hiçbir zaman haksızı haklı yapmak için iycabında kullanılır bir hiyle vasıtası asla zannetmeyiniz, asla addetmeyiniz (Alkışlar). Size bu gün söyleyecek fazla birşeyim yoktur. Hayatta size muvaffakiyetler dileriz. Türk Cumhuriyetinin hukuk âilesine girmekle yüksek mazhariyet ve yüksek mesuliyet deruhde ediyorsunuz; *faziletin yüksek ilhamları hayatta size rehber olsun* (Süreklili, şiddetli alkışlar).

Büyük Türk İnkîlabına Dair

Yazan : AHMET CEVAT

6

Neşrolunan kısmın hülâsası: İytilaf Devletleri, mütarekeye muhalif olarak, işgallerle emrivakî'ler ihdasına başlar başlamaz her tarafta M. H. M. ve R. İ. cemiyetleri teşekkül etmiş, İstanbul'da M.K. toplanmıştı.

Ordu müfettişi olarak Anadolu'ya geçen Büyük Rehber bütün askeri ve mülki kuvvetleri ve yenden yarattığı milli teşkilatları milli istiklal gayesi etrafında toplamağa teşebbüsle, Şark vilayetleri namına toplanacak olan Erzurum Kongresine giderken Amasyada, umum milleti temsil etmek üzere Sivas Kongresini tertip ederek her tarafa dâvetnameler göndermişti; Erzurumda hükûmete istiyfasını vererek aleni isyan heline geçti. Bu mühlüm devrede kendisiyle bazı önsaf mücahitleri arasında ihtilaflar ve muhalefetler zuhur etmiştir: 1) Sivas Kongresinin lüzumunu anlamayanlar, mevkîlerini İstanbul'a karşı muhafaza edemeyenler, 2) Büyük Rehberin reisliğine muhalefet edenler, 3) Aleni Kongrelerle milletin iytimadını kazanmak yerine gizli cemiyetlere tarafdar olanlar, 4) İcraatın mahiyetini takdir etmeyenler.

İhtilaflar, Muhalefetler

5.— İstanbul hükûmetinin manevralarına yardım edenler ve aldananlar

İstanbul'a, padişaha ve hükûmetine karşı açılan mücadele pek çetin safhalar geçirmiştir. Büyük Rehber bütün kuvvetini İstanbul'un elinden her İktidarı almağa sarf ediyordu; İstanbul hükûmeti de o İktidarı elinden kaçırmamak için her vasıtaya müracaattan bıkmıyordu.

En evel Harput valisi olarak sevkettiği Ali Galibi kullanarak Sivas Kongresine mani' olmağa, ve başta Büyük Rehber olmak üzere bütün Kongrecileri tevkif ederek İstanbul'a getirtmeye çalışmıştı. Gayet sarîh emirlerle Kürt beylerini tahrikten ve bir Kürdistan meselesi ihdasından çekinmemiş, nihayet Malatyada İslam ve vatandaş kanının dökülmesine sebep olmuştu. Bu bizzat Büyük Rehberi bile Sıvasta diliyle aldatmağa muvaffak olan kurnaz ve kalleş valinin mağlup ve mahur olmasından sonra İstanbul hükûmeti kendisini hayli sarsılmış hissetti. Bununla beraber Sivas Kongresinin doğrudan doğruya padişaha müracaat etmek suretinde gösterdiği milli iradeye şiddetle mukavemet etti ve bunun neticesi olarak Büyük Rehberin kat'i ve cesur bir işaretiyle Anadolu'nun merkezle resmî Posta ve Telgraf muhaberesi kesildi.

Padişah bütün Milleti temsil eden Sivas Kongresinin Damat Ferit hükûmeti aleyhindeki iytimatsızlık arizasını kabul ettiği taktirde, Meb'usan meclisi dağılmış bulunduğu için, hükûmeti değiştirmek ve intihabatı milletin — yani Kongrenin ve bilhassa reis ve rehberinin — emniyetini haiz bir hükûmete emretmek mecburiyetinde kalacaktı. Damat Ferit şiddetle mücadeleyi tercih etti.

Resmî muhaberenin kesilmesi son derece kat'i bir darbe idi. Tam müvaffakiyet halinde İstanbul'un elinden bütün İktidarı almağa kâfi gelecekti. Bu aşikâr tehlikeden kendisini kurtarmak için İstanbul hükûmeti her vasıtaya müracaat etmişti:

En evel ecnebi kuvvetlerin işgali altında bulunan yerlerdeki vali ve mutasarrıfların sadakat ve icraatından ümitlenmişti. En büyük ümidi Konya valisinde idi; çünkü Konyada milli hareket mücahitlerinden kimse bulunmuyordu. (Bundan evel söylemiş olduğu üzere ordu müfettişi Cemal paşa ile Kumandan Salâhettin bey mevkîlerini terkederek İstanbul'a gitmişlerdi.) Fakat Konyayı işgal etmiş olan ecnebler İktidarın milli teşkilatla olduğunu görünce o havaliyi tahliye ederek çekildiler.

Düşmanın bu çekilmesinden memnun kalmıyan hailer vardı, ve onların başında Padişahla Damat Ferit hükûmeti bulunuyordu. Konya valisi yalnız kalınca ne yapacağını şaşırdı: halk kendisine yardım etmek istemiyordu. Bu vaziyet karşısında gülünç ve rezilane teşebbüslere atılmaktan çekinmedi: Rafet bey kumandasıyla Konyaya sevk edilen milli kuvvetler üzerine hapisaneden çıkarıp teslihi ettiği canileri saldırmak gibi habasetlere kalkıştı. Ehali bunun üzerine bu aşağı mahallükten tamâmiyle yüz çevirmiş, ve kendisini firare mecbur kılmıştı.

Dirsem ve Niğde mutasarrıfları İstanbul'a sadık kalmışlarsa da, onlarda, biri yolda diğeri mahallinde tevkif olunmuşlar ve Sıvasa gönderilmişlerdi.

İstanbul'a sadık kalanlardan Ankara valisi Muhittin paşa Çorumda askeri kuvvetler teslihinine teşebbüs etmişse de az zamanda milli kuvvetlerin eline düşmekten kendisini kurtaramamıştır (Büyük Rehber Sıvasa getirttiği bu ihtiyar paşayı, sinnine hürmeten, Samsun üzerinden İstanbul'a göndermiştir)

Bu sırada İstanbul hükûmetinin faaliyet ve ümit sahasını Karadeniz sahilleri ile İngilizlerin işgali altında kalan mıntakayı teşkil ediyordu. Daha doğrusu yeğane İtimat edebileceği kuvvet düşman kuvveti idi!

İngilizler bütün tarihi ceberut ve azametlerine rağmen Anadolu'nun ortasında fazla tutunamayacaklarını gördükleri için milli teşkilatın İktidarı önünde baş eymeye mecbur olmuşlardı. (106) numaralı vesikada, Kastamonuya umumî vaziyet bildirilerken, bu safha şu suretle tasvir edilmektedir:

"Fuat Pş. Hz. kâfi kuvayı-milliyeye ile Eskişehirde dört saat mesafede kâin Çemiş mevkiine vasıl ve her taraftan şehri ihata eylemiş olduğundan bugün Eskişehirde bulunan İngiliz kuvvetleri Kumandanı bir İngiliz hey'etiyle paşanın nezdine gelerek İngilizlerin harekâtı-milliyeye karşı tamâmen biytaraf bulduklarını ve dâhili işlerimize kat'iyen müdahale etmeyeceklerini temin eylemiş ve Fuat paşadan kendilerine ilişilmemesini rica eylemişlerdir. Paşa da İngilizlere karşı hiç bir fikri taaruzumuz olmadığını, yalnız hiyaneti tebeyyün eden Ferit paşa kabinesinin iskâtı için mecbur olur isek her türlü harekete geçeceğimizi bildirmiştir, ve İngilizler tarafından alınan suvari kaymakamı Atıf beyin iadesini talep etmiştir. İngilizler cevaben tamâmen haklı olduğunu ve kendilerinin dahi bu muhik mutalebatın isafına çalışacaklarını beyan ile avdet etmişlerdir. İngilizler Merzifunda bulunan kuvvetlerinin geriye alınması halin-

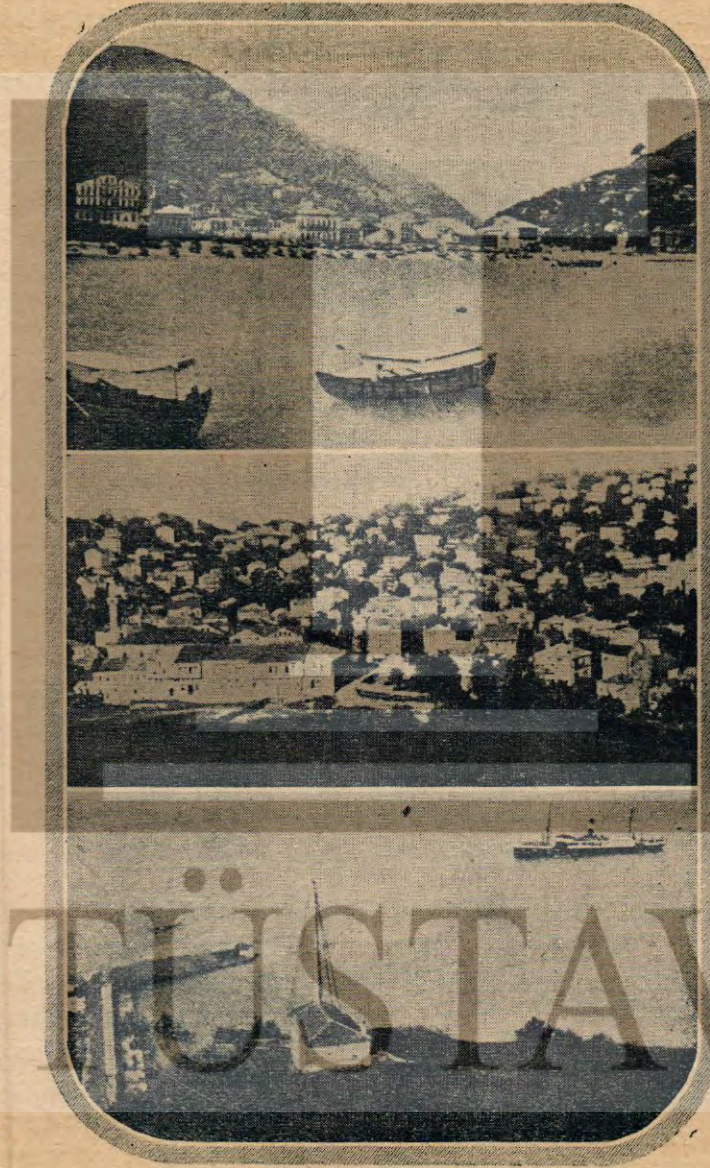
de memnun olup olmayacağımızı da sormuşlar, pek memnun olacağımızı bildirdiğimizden derhal oradaki kuvvetlerini bütün ağırlıklarıyla beraber Samsuna çekilmişlerdir. „

Milli teşkilatın ve Sivas kongresinin hakimiyetini bu suretle en evel ecnebi kuvvetler tasdik etmiş oluyorlardı. Konyanın ve az sonra Merzifunun, Eskişehirin, hasılı orta Anadolunun ecnebi kuvvetler tarafından tahliyesi milli hareketin birinci ve pek mühim siyasi muvaffakiyeti olmuştu.

İngilizlerin Orta Anadoludan çekilmeğe icbar edildiği o günlerde İtilaf Devletleri heyetine dahil diğer iki devlet: evelâ Fransızlar, ve arkalarından Amerikalılar, hususi surette Sivasın kudretini anlamış olduklarını göstermişlerdir. Yukarda zikredilen (106) numaralı vesikada deniliyor ki:

“ D ü n, İstanbuldan Fransa sefaretinden biri bizimle görüşmek üzere mêmuren buraya vâsıl olmuştur. Elinde harekâtı milliyemize tamâmen taraftar olduklarına ve hükümetin sukuta mahkûm bulunduğuna ve her türlü arzularımızın Fransızlarca maalmemnuniye tatbikine âmade bulduklarına ve tâlimat iytasına intizar eylediklerine dair Franché Desperenin yaverinden bir de mektup vardı. İki gün evel de maiyyetinde iki ceneral ve onbeş kadar zabıt bulunan Amerika tahkik heyeti reisi ceneral Harbord dahi Sivas gelerek harekâtı-milliyenin meşruiyetini ve lüzumunu ve merkez hükümetinin zâf ve gayrimeşruiyetini beyan etmiş, ve bütün maksatlarımızı ve kuvvetli olduğumuzu ve haklı olan mutalebatımızın kabulünden başka çare olmadığını derhal İstanbul bildirmişti... „

Bu aleni siyasi muvaffakiyetleri anlamak ve takdir etmek için büyük bir dirayete ihtiyaç yoktur. Artık bütün mücahitlerin, tereddütsüz, tutulan yolun doğru olduğuna ve ayrı inkılap vadisinde devam etmek lâzım geldiğine iman etmeleri, padişahın ve İstanbul hükümetinden hiç bir eyi şey beklememeleri iycap ederdi.

İnebolu dan üç manzara

İstanbul hükümeti, diğer taraftan, bütün kuvvetiyle zavahiri kurtarmağa uğraşiyor, yeni tayin ettiği bir valiyi Kastamonide tutturmağa çalışıyor, Trabzon valisi diğer Galıp bey vasıtası ile oranın milli teşkilatı üzerine meş'um bir têsir icrasına çabalıyordu. Artık öyle bir devreye girilmişti ki İstanbul'a sadık hiç bir büyük veya küçük mêmur mevkiinde tutulmazdı. Valliler, mutasarrıflar ya firare icbar veya tevkif ediliyordu.

Yalnız Kastamonî vilayetinde İstanbulun hakimiyeti az çok hiss olunuyordu; nihayet oraya da Büyük Rehberin emir ve irşadı nufuz ederek İstanbulun gönderdiği yeni vali İneboludan tekrar İstanbul'a kaçırıldı ve iktidar orada da milli hareketin mümessilleri eline geçti.

İşte, bu hengâmede bile, önsaf mücahitleri arasında vukuatın seri' cereyanını ve inkılapçı mahiyetini tahlilden âciz zatlara tesadüf ediyoruz.

O günlerde İstanbulun en son tutunduğu ve halka karşı sûri bir hakimiyet muhafazasına muvaffak olduğu yer Trabzon olmuştur. Buna da sebep 15 k. kumandanının milli hareketi inkılapçı mahiyeti ile anlamamış ve nihayete kadar saltanatın manevralarına aldanmış olması olmuştur. Bu kumandan Trabzon valisinin tevkifini ve İngilizlere karşı kuvvetli görünmesini bir türlü havsalasına sığdıramıyordu. Bu yüzden Büyük Rehberle 15 k. kumandanı arasında zuhur eden ihtilaf - inkılap noktasında - büyük ehemmiyeti haizdir. "101" numaralı vesikada Büyük Rehber 15 k. kumandanına şöyle yazıyor:

“Biz Trabzonda teşkilatın sırf milli menafii şamil noktalarından görebilmek istiyadında bulunan eşhastan vücut bulmasını istiyoruz. Bunu temin için azim ve namusundan emin olduğumuz Halit beyin tayinini istirham eylemiştik. İşar buyurulan mahzurlardan İngiliz mahzuru bizlerce mütesavver değildir. Yalnız Halit beyin asabî tabiatlı olmasından naşi milli emellere engel olanlar hakkında şedit ve kat'i davranması Trabzon için mahzurlu görülüyorsa... Trabzonun ıslâhı neye mutevakıf ise onun doğrudan doğruya tarafı-devletlerinden ittihazını istirham ile iktifa ederiz... „

Buna karşı 15 K kumandanı 102 numaralı vesika-
da, şu cevabı veriyor:

"Evelce de bilmünasebe arzettiğim veçhile cereya-
nı milliyi idare ve idame hususunda bendenizin mesle-
ğim, evelâ halkı tenvir ve irşat etmek, fikren ve ru-
han bu cereyana kanaat ve samimiyetle bağlamaktır. İr-
şat ve ikna vazifesini yaptıktan sonra yine temerrüt
edenler görülürse şu halde hasis bir maksat peşinde
koşan melunlar olduğu tamâmen tebeyyün etmiş olaca-
ğından onlar da layık oldukları muameleye mâruz kalır-
lar. İki seneden beri kendisini yakından tanıdığım ve
necabet ve metanetini pek çok sevdiğim kaymakam Ha-
lit beyi şu aralık Trabzon muhiti için münasip bul-
dum... Biz Halit beyden ancak bir harp ve zarp zama-
nında lâıyık ile istifade edebiliriz. İngiliz telâkkisine ge-
lince âcizlerince müm-
kün olduğu müddetçe
aşıkâr ve maddi husu-
metten içtinabı tercih
ederim..."

Bu sakın ağırbaşı
muhakemeler gösteri-
yor ki 15 K. kuman-
danı nasıl büyük "ve
harp ve zarp"tan da-
ha mühim bir inkılâp
safhası içinde yaşa-
makta olduğunu takdir
edemiyordu. Bu ku-
mandan k e n d i s i n e
mevdu askerî kuvvet-
lerin inkılâbî işlere ka-
rışmamasına ne dere-
ce ehemiyet attığı şu
sözlerinde de anlaşılır:

"Filiyatı müstelzim
fevkalâde hadisat bit-
tabi' fırkanın fiilen ku-
mandasına geçirilmez.
Hususiyle Halit bey

Kuvayı-Milliyeye kumandanı gibi valiyi bizzat tevkif et-
miştir..."

Diğer bir vesikada ise valinin tevkifini "dillere
destan olmuş" sözleriyle tavsif etmektedir.

Cereyan eden ahvalden ve eldeki vesikaların mu-
talaasından anlaşılıyor ki 15 K. kumandanının Şark vilayet-
lerinde bir M. H. cemiyeti têsisine taraftar olması an-
cak Saltanat ve Hilâfetle olan rabitanın tēyidi maksadıyla idi; yoksa hakimiyetin saraydan millete geçmesi umdesiyle hiç bir ruhi istinyası yoktu. Bütün o ilk de-
virde sarayın sadık bendeleri olan kimselerle beraber çalışması ve onlara büyük bir emniyet göstermesi de bunu ispat eder.

Samsun — Hukûmet caddesi ve Kız Mektebi

İstanbul hükûmeti maddeten iktidarın Anadolu-
kâmilen elinden gittiğini gördükçe kıvrıyor, hiy-
lelere de müracaattan geri kalmıyordu. Bu hiyleler muhtelif manzaralar gösterirler.

1) Ehaliye beyannameler neşrederek opinyonu (ef-
kârî-umumiye) aldatmak;

2) Kumandanlardan bâzılarını milli teşkiltan ayır-
mak veya hiç olmazsa hakkında iytidal ile düşünür bir
hale getirmek;

3) Milli teşkilâtı İstanbula heyet göndermeye imale
etmek ve bu suretle vakit kazanarak inkılâp hareketini
durdurmak.

20 Eylül 1335 tarihiyle neşredilen beyannamei-hu-
mayun Babı-Âli kurnazlığının en mahir bir nushasıdır.
Bu beyanname tahlil edilince hükûmetin başlıca şu mak-
satları tâkip ettiği anlaşılıyor:

1) İzmir işgali ve bunu tâkip eden fecayi', Şark
vilayetlerinin mukadderatı hakkında işar edilen rivayet-
ler Anadolu harekâtının sebebi olmuştur.

Vakıa bu ahval padişahın da kalbini müteessir edi-
yor, fakat bu mühim anda "hükûmet ve millete teret-

tüp eden vazife mâkul
siyasi teşebbüsler ve
ittihadı-ara ile hukukun
muhafazasına çalışmak-
tan ibarettir."

Yâni:

Millet ve padişah
muteessirdir, fakat mil-
leti müsallah olarak
Avropaya karşı huku-
kunu müdafaaya sevk
edenlerin teşebbüsü
yanlıştır.

Mağlup Türk mil-
leti için siyasi teşeb-
büslerden, rica ve istir-
hamdan başka yapıla-
cak hiç bir şey kalma-
mıştır.

Musallah harekete
geçmek isteyenler mil-
letin birliğini bozuyor-
lar, milleti padişahın-
dan ayırıyorlar, galip
devletlerin de hışmını

aleyhimize çeviriyorlar.

Bunun için ey millet siz o kimselerden yüz çevi-
riniz, padişahınıza ve onun hükûmetine iytimat ediniz.

2) Hükûmet lâzım gelen teşebbüslerde bulunmuş-
tur, bu teşebbüslerin faydası da görülmüştür: İzmir fe-
cayii Avropanın dikkatini celpetmiş, tahkikat için ma-
halline bir heyet göndermiştir.

Artık merhametli ve insaniyetli Avrupa tahkikat için
İzmire bir heyet göndermiş iken daha fazla yaygara ko-
parmağa ne lüzum vardı? Bir az sabruteenni ile bekle-
meli değil mi idik? Avropanyı kızdırmazsak netice hak-
kımızda daha hayırlı olmayacak mı idi?

Sanki Avropanın İzmire bir tahkikat heyeti gönder-
mesinden maksadı Yunanı İzmirden atmak ve oraya
Türk idaresini celbetmek imiş. Farzediniz ki tahkikat he-
yeti İzmirde Yunanlıların en şeni' fecayii irtikâp ettiğini
meydana çıkarmış; bunun neticesinde Avropanın yapa-
bileceği bizi Yunanlıları İzmirden atmak hususunda ser-
best bırakmaktan fazla bir şey olabilir mi idi?

3) Şark vilâyelerine dair olan rivayetlere karşı da hükümet her türlü teşebbüslerden geri kalmıyor. Fakat henüz, milli birliğimizi ihlal edecek hiç bir karar ve teklif vaki' olmamıştır. Böyle olduğu için memleket dahilinde asayiş ve inzıbatı sektedar ve hükümetin nüfuzunu haleldar edecek hareketler asla caiz değildir.

Yâni:

Son derece müteyakkız bir hükümetiniz varken, ve ortada kuvetli sebepler yok iken, milli kongrelere ne lüzum vardır?

Bu hareketlere teşebbüs edenler, milleti ayaklandıran ve silahlandıranlar millete ve devlete en büyük "fenalığı" yapan kimselerdir.

4) Bu şayanı teessüf ahval intihabata da mani' oluyor!

Hükümet son derece meşrutiyetperver bir hükümettir. Milleti mebuslarını intihaba davet etmek istiyor. Fakat ne yapsın ki Milli teşkilat ve Milli hareket müntazam ve kanuni intihabat icrasına mani'dir. Sivas kongresi dağılsın, Milli teşkilattan vaz geçilsin; hükümet de derhal mebusan intihabatını yaptıracaktır!

5) Millet sükûn ve iytidali muhafaza, kanunlara ve hükümete itaat etmelidir. Ancak bu sayede devletimizin vahdet ve tamâmiyetini ve milletin şerefini fêmin edecek bir sulha nail oluruz.

Yâni: millet hükümetin uslu akıllı siyasetini beyanmez, emirlerine itaat etmezse, müsellâh teşkilâtlara kalkışacak olursa memleketimiz parçalanacak, sulh muahedesinde şerefimize asla riayet edilmeyecektir.

6) Esasen şimdiden devletlerin munsıfane hissiyatı, ve Avrupa ve Amerika milletlerinin iytidal perverliği tecelli etmektedir.

Yâni: İytilaf devletlerinin Konyadan başlayarak mühtelif yerlerden çekilmesi, ve Avrupa ve Amerika matbuatında Türkler hakkında bâzi müsait makalelerin görünmesi mahza Babıâlinin uslu akıllı siyaseti eseridir. Fakat millet müsellâh teşkilattan, gürültülü patırdılı tezahürlerden vaz geçmeyecek olursa... Babıâli hiç bir taahhut altına giremez.

7) Bu fikirlerimiz ve emellerimiz halisanedir. Millet inancağından eminiz.

Dikkat olunmalıdır ki, milli hareketin têsiriyle İytilaf devletlerinde ve Avrupa ve Amerika opinyonlarında

husule gelen tehavvülü bile İstanbul hükümeti kendi miskinane teşebbüslerine atfetmekten utanmamıştır.

Şark vilayetlerinde bir Ermenistanın teşekkülünü kabul eden ve Torosu hudut çizen Damat Ferit, sıkılmadan, padişahın ağziyle neşrettiği beyannamede henüz bu meseleye dair hiç bir teklif veya karar yoktur, diyor.

Artık böyle bir tezvirmenin Anadolu dahilinde neşri caiz olabilir miydi?

Büyük Rehberin İstanbul ile Anadolu arasındaki Posta ve Telgraf muhaberesini kesmesine de en ziyade hükümetin bu gibi beyannamelerle ehaliyi aldatmağa fırsat bulmasına mani' olmak maksadı sebep olmuştur. Halbuki 15 k. kumandanlığına mevdu' Trabzon mıntakası dahilinde bu beyanname alınıp neşrolunmuş, ve farkına varmadan, vaziyetin padişah ve hükümeti lehine tefsir edilmesine hizmet edilmiştir. Bu hususta 15 k. kumandanının, saltanata karşı beslemekte olduğu samimi ubudiyet saikasıyla, ve tam bir safiyetle aldandığına asla şüphe yoktur.

Padişah ağziyle yazılan bu beyannamenin neşrinden Damat Ferit hükümetinin tek bir maksadı olabilirdi, o da halkı milli hareketten ayırmak, milli hareket ve onun Büyük

Rehberi aleyhine çevirmek idi. Bunu çocuklar bile anlar.

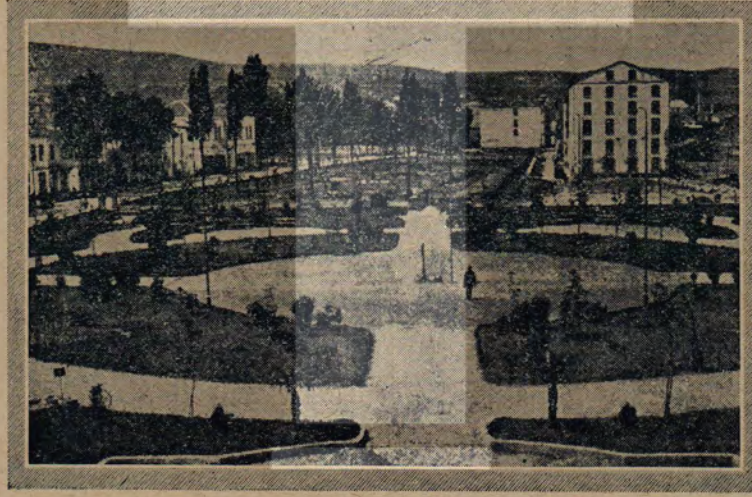
15 k. kumandanının bu beyannameyi nasıl telâkkî ettiğini Trabzon mevki' kumandanına bunun neşri için yazdığı telgraftan, en derin bir hayretle anlarız. Bunda şöyle deniliyor:

"Zâtı - şevketsimatı - hazreti - tacdarı - ekreminin milletine karşı lütfen vuku'bulan beyannamei-hümayunlarının derhal mêmurin ve ehali-beldeye tevdiî lâzımdır. Tâ ki, hükümeti-hainei-haziranın melksimat padişahımız efendimizi nekadar küstahane bir cur'etle igfal etmekte olduğunu anlamayanlar kaldı ise, tamâmen mutali' olsunlar... vs."

Fakat halk bu hakikati o beyannameden nasıl keşfedebilecekti?

Büyük Rehberin bu teşebbüse mukabil beyan ettiği mutalâada şu noktalar gösteriliyor:

"Ferit paşa kabinesinin ef'âl ve harekâtına ait vesikalar millete lüzumu derecede, nahyelere ve köylere kadar tâmim edilmemiştir. Böyle olsa bile bu tebliğat ile beyannamei-hümayunu karşılaştırarak mukayese ve muhakeme etmek ve hakikati çıkarmak ka'î değildir. Bu sebepten biz esâsen böyle bir beyannamenin Babıâlide

Samsun — Gazi Parkı

tasni' edilmekte olduğunu daha evel haber almış ve bunun İstanbuldan alınmamasını tensip etmiştik."

Görüldüğü gibi bu beyanname, Kongre hey'eti namına verilmiş olan karar ve emir hilafında olarak, Trabzonda alınmış ve saf 15 k. kumandanı bu ifsat varakasının derhal neşrini elzem görmüştü.

Büyük Rehber Babıâlinin halkı ifsat için beyanname neşredebileceğini keşfediyor, bu teşebbüsün vukuundan evel önüne geçecek tedbiri düşünüp alınmasını emrediyor; 15 k. kumandanı ise ifsatname-nin kendisi elinde olduğu halde hükûmetin hiylesini anlayamıyor, bilakis o kapana düşüyor. Aradaki fark ne kadar büyüktür!

*
**

Kaymakam Halil bey, Büyük Rehberin irşadiyle, 24/25 Eylülde Trabzon valisini, sarayın Anadolu-da son istinatgâhını tevkif ederek mahfuzen Erzuruma göndermişti. 25 Eylülde ise İstanbul hükûmeti telgrafla Ankaradaki 20 nci kolorduya müracaat ederek kumandan Fuat paşa ile görüşmek istemişti. Ali Fuat paşa o sıralarda Garp vilayetlerinde teşkilatı tevsî' ile meşgul bulunuyordu.

İstanbulun Sivasa, doğrudan doğruya Kongreye, müracaat etmiyip Ankaradaki Fuat paşaya müracaat etmesi şüphesiz bir nifak siyaseti idi. İstanbul hükûmeti bu manevrası ile milli hareket kumandalarını birbirine düşürmek ve ayırdıktan sonra bir kısmını İstanbul'a bir hey'et göndermeye sevk ve imale etmek maksadını tâkip ediyordu.

İstanbul hükûmeti bunu evela Trabzon mıntakasında tecrübe etmişti. Trabzon valisi Ali Galip bey bir müddetten beri milli teşkilata ve Erzurum Kongresine iştirâk etmiş, âza intihap olunmuş kimselerle (Servet ve İzzet beylerle, Zeki beyle, vs.) beraber çalışıyordu. Bu çalışmasının münhasiren saray lehine olacağı aşıkardı. Büyük Rehberin 15 k. kumandanına yazdığı gibi, Ali Galibin Dahiliye ve Harbiye nazırlarından farkı olamaz-

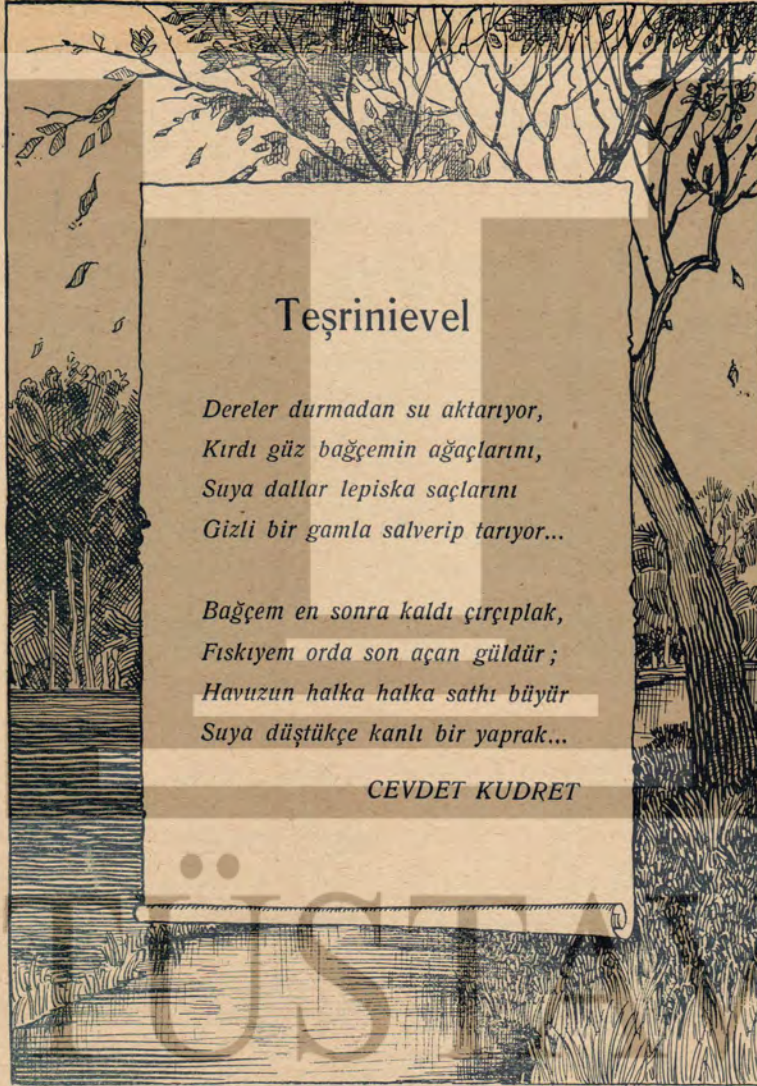
dı. Halbuki Servet ve İzzet beyler vs. 15 k. kumandanının son derece iytimat etiği zatlarıdır. Bu suretle Trabzon mıntakası milli hareket için gayet tehlikeli ve emniyetsiz bir mıntaka halini almış bulunuyordu.

Sivas kongresi namına İstanbul'a resmi münasebatın kesilmesi hakkında verilen karara en ziyade şiddetle iytiraz edenler bu grup olmuştu. Bir kaç gün sonra İstanbul'a konuşarak anlaşmak üzere bir hey'et göndermek projesi de Trabzondan, aynı gruptan çıkmıştı. 15 k. kumandanı bu teklife iştiraktan ancak Trabzon valisinin tevkifinden sonra, Büyük Rehberin ihtariyle, gözü açılarak ferâğat edebilmişti.

İstanbul, Trabzon valisinin tevkifi üzerine Şarktan ümidi kesilince, Ankaraya baş vur-

mağı düşünmüş, ve böylelikle Trabzon teklifinin bir Babıâli manevrası olduğu iytiraz kabul etmez surette meydana çıkmıştır.

Ankaraya yoklamak suretiyle başlıyan ve Sivasta Büyük Rehber ile yürütülen telgraf mükalemleri için Abdülkerim paşa gibi muhterem ve saf bir zatın intihap olunması da Babıâlinin aldatma manevrası idi. Fakat Büyük Rehberin dehası bunların yüzlerinden maskelerini az zamanda almıştır.

Teşrinievel

*Dereler durmadan su aktarıyor,
Kırdı güz bağçemin ağaçlarını,
Suya dallar lepiska saçlarını
Gizli bir gamla salverip tartıyor...*

*Bağçem en sonra kaldı çıtırplak,
Fıskıyem orda son açan güldür;
Havuzun halka halka sathı büyür
Suya düştükçe kanlı bir yaprak...*

CEVDET KUDRET

Büyük ilim ve fen adamlarımızdan :

Besim Ömer Paşa

— 44 Senelik bir Profesörümüz —

Üstadın küçükken çektiği hastalıklar ve ızdırabat bilhassa çocuk hekimi olmasına çok yardım etmiştir. — Muhterem müderris, edebi yazılar arasında Namık Kemal'in ateşin yazılarını severmiş. — Velâdet-hanenin têsisi çok uzun gayret ve mücadeleden sonra olabildi.

— Çocuk hastalıkları ve memlekette nüfus meselesi. — Gençliği çok seven üstat gençlere her şeyden evel sıhhatli olmağı tavsiye ediyor.

Loş bir dehlizdeyim. Bir müddet sonra, hep beyaz döşeli bekleme salonuna girdim. Divarda iki çocuk levhası. Bir dakîka sonra, beyaz, uzun saçlı muhterem müderris beni mesai odalarına dâvet ettiler.

Büyükce bir oda. Solda çok güzel bir çocuk statüsü. Sağda küçük bir çocuk. İnsan burada kendisini bir çocuk bahçesinde sanıyor. Paşa hz.lerinin çok zengin ve kıymetli bir kütüphaneleri var. Esasen, üstadın yatak odasına girdiğiniz zaman bile kitaplar arasında sıkışıp kalmış karyolayı güç görebilirsiniz.

* * *

«İlk tahsilini aile ocağında ebeveynimin nezinde yaptım. Büyük biraderim, dayızadelerim bana arkadaşlıklar. Büyük biraderim Meşrutiyeti mütaakip mebus olan Bursa valisi Belediye cemiyeti âzasından Azmi Ömer dir.

Küçükken çok meraklı idim. Tekmil çocuklar gibi her şeyi anlamak isterdim. O zaman tetebbüden ziyade verilen vaziyeleri tamamiyle iyfa için çalışmağa vakît bulabiliyordum. Pederim oldukça tahsil görmüş, 93 de mebus olan büyük Kemal'in muhibbi addedilebilir. Suavînin Londrada neşretmekte olduğu risaleleri kendi okuduktan sonra bize okuturdu. Abtülhamit kendisini Kastamoniyeye 60 para yevmiye ile nefyetmişti. Pederim, Müşir Fuat

Paşanın ısrariyle Sinopta mutasarıflık ederken vefat eden Ömer Şevki Paşadır.

Pederim o zamana kadar, ancak dört erkek ve bir kızdan ibaret olan bizlerin tahsiline sarfı mesai etmekte idi. Ancak onun himmetiyle hepimiz Âli mekteplerden mêtun olduk.

Bu pederin yanında daimî surette hayatını geciren behemhal okuma zevkinden ayrılmaz. Babam lisan bildiği için bizi, o zaman âdet olduğu üzere baskı altında büyütmedi; bu halihayatımızda çok mühim bir rol oynadı.

Her çocuk gibi hikâyelerden, ve bilhassa Namık Kemal'in yazılarından hoşlanırdım.

Peder nezdinde olduğumuz için şeraiti hayatiye cihetiyle hiç betbin kalmamıştık. Pederin bize verdiği hür bir seciye têsiriyle mêtus ve bêtbin olmağa hiç bir sebep yoktu.

Pederim doktorlara karşı büyük bir hürmet ve muhabbet gösterirdi. Yalnız doktorlara değil erbabı fenle de alâkardı. Hattâ bu sebepten Merhum Hoca Tahsin pederimin samiyemi bir dostu idi.

Tıp mesleğini intihap edişimde valdem'in de büyük bir têsiri olmuştur. Ziyra her hangi bir rahatsızlığında o muhterem kadın benim hastabakıcım ve hekimim olmuştur. Şunu da söylemek isterim ki o zamanlar hekim gelin-

ceye kadar valdeler hekimlik ederler, büyük şifa atfettikleri muhtelif yağlarla vücutları oğup terletirlerdi. Bundan dolayıdır ki hastabakıcılığın memleketimize ne kadar mühim ve faydeli olduğuna dair yazdığım eseri benim ilk hasta bakıcım olan valdemin ruhuna ithaf etmişimdir. Şüphesiz faidebahşolan yalnız bu yağlar değil aynı zamanda o şefik eldi.

Küçükken çektiğim hastalıklar ve iztirabat bilhassa çocuk hekimi olmama çok yardım etmiştir.

İşte tababete merakım, daha doğrusu arzum bir taraftan bu, bir taraftan da meslek sahiplerine gösterilen muhabbet ve hörmettir.

Biyografimden bahsederek sizi rahatsız etmek istemem. Yalnız muhtasarca kaydedeyim: Tahsilimi aile ocağından sonra mülki ve askeri rüştiyelerinde yaptım. Oradan icazetname alarak Tıp iydadisine, bilâhere tıbbiye-yi askeriye devam ettim. Merhum Dr. Hüseyin

Hulki ve Dr. Baltalayanko arkadaşlarımdı. Üçümüz yekdiğerimize rakip idik, ve daima aramızda bir müsabaka vardı. Ben onlara, onlar da bana bilâhere çok medyun kalmıştık.

1301 de Tıbbiyeden mēzun oldum. O zaman tabip yüzbaşısı olmak cihetiyle askeri tabikat mektebi olan Haydar Paşada bulunuyordum. Bu sırada Tıbbiyei Askeriyede açılan müsabaka imtihanına girmiş ve nasılsa, —Şarkta kullandığımız tâbir vechile— kader ve tâli tēsiriyle dört arkadaş arasından intihap olunmuşum. Binaenaleyh Heyeti Tedrisiyeye devamım bu tarihten iytibaren başlamıştır. Bilâhere

ikmali tahsil için Parise gitmiş, orada dört buçuk sene kadar kaldıktan sonra avdet etmiştim. Pariste tahsil ettiğim ihtisasım cihetiyle Fenni Vilâde ve küçük çocuklar şûbesinde memleketimizin azim ihtiyacatını nazarı dikkate alarak elimden geldiği kadar hizmet arzusunda bulundum. Avdetimde Fenni Kibalenin ameli bir surette tedrisi ve memleketin ihtiyacatına kâfi ve muktedir ebe yetiştirmek üzere en evel *Viladethane* tēsisine senelerce sarfı mesai eyledim. Zâten Avrupaya azimetten evel o zamanlar Müze müdiri muhterem Halil B. Ef. nin pederleri Sadırazam Etem Pş. nın himme-

tiyle bir Vilâdethane projesi yapılmış ise de, bir sebepten dolayı bu hayırlı iş geri kalmıştı.

Memlekete büyük hizmeti cihetiyle fevkalade mühim olan böyle bir müessesenin meydana getirilmesi her an zihnimi işgal etmekte idi. Bundan dolayı saray mukarribininden

birinin hastasını tedavi eylemek fırsatından istifade ile, bir çok «vilâdatı hümayun», günlerini düşürerek, böyle bir müessese için müracaat etmekte ve fakat daima bir « piçhane » inşasına razı olunamayacağı cevabını almakta idim.

Bununla beraber Tıbbiyei Askeriyenin Nebatât bagçesi arkasında, şimdi Bahçeler Müdürü B. Ef. nin ikamet ettiği küçük daireyi — gizli olarak — on yataklı bir Viladethane haline getirmeğe muvaffak olmuştuk: İşte ilk *Viladethane* taslağı burasıdır.

T U S T A V

Görürsünüz ki bu küçük müessesenin meydana getirilmesi için hayli zamanlar çarpışmış ve bir çok vakitler mâyus kalmıştım. Nihayet Meşrutiyeti mütaakip *Kadırğa Viladet-hanesi* têsîs olunabilmişti.

Miyzan gazetesini çıkartan Murat B. benim Parise azimetime yardım etmiştir. Miyzan gazetesine yazı yazan büyük kardeşim Azmi idi. Matbuatın da yardımından istifade ederek Parise tahsil için mücadele alabilmiştik. Fakat Sıh-hıyei Askeriye reisi, bir asker tabibinin *Fenni Kibale* ve «küçük çocuk hastalıkları» ile ne suretle münasebeti olduğunu makamı resmide sormuştu.

O zaman idarei askeriye de olan *Tıp Fakültesinde Fenni kibale* tedris edildiği cevabını verdim.

Çocuğun asker olup olmadığı hakkındaki suale de: «Bu gün değilse yarın olacak» demiş, ve fakat ancak «yüzbaşı» kadar cevap vermeliğim hitabıyla kapı dışarı edilmişim.

Çocuk hastalıkları ve nüfus meselesi:

Daha o zamanlar umum memleketin nüfusu ile hatta İstanbul'da mühtelif cemaatlar tarafından işgal olunan mahallerdeki tevellüdat ve vefiyat, husûsi tettebbuum cihetiyle nazarı dikkatimi celp etmişti.

Avdetimde Türk kadınının ziyade doğurduğu olduğunu ve fakat doğan çocukların kısmı âzâminin öldüğünü, daha açık ve serbes söylemek lâzım gelirse öldürüldüğünü görmekle çok müteessif olmakta ve buna karşı sıhhi propaganda makamında küçük risaleler tab ettirerek ahali arasında tenvirat yapmağa çalışmakta idim. Çocuk meselesi nüfus siyasetinin esasıdır. Ziyra nüfusun çoğalmasını doğumun ziyadeleşmesinde aramaktan ise ölümün azaltılmasında görmek daha mâkuldür. İşte bu sebepten dolayı *Cumhuriyet* Hükümetinin büyük dileği «ölümü azaltmak, Türkü çoğaltmak» tır. İktisadî meselenin

esasından tanzimi ile bunların imkân dahiline alınmasını mümkün görüyorum.

Bir genç, memlekete sermayedir. Gençlik memleketin esası, ve en mühim bir diregidir. Gençlik âdeta bir güneştir. Etrafına haret, zıya, kuvvet, hayat hatta neşe ve şetaret saçar. Bugün kâinata güneşten mahrumiyet bir mevttir. Gençlerle ihtiyarların uzviyetleri arasında mühim farklar vardır.

Şurasını nazarı dikkata almak lâzımdır ki gençliğin muvaffakiyetini sıhhatında aramalıdır. Bundan dolayı, en evel, gençlere sıhhatlerinin muhafazasını tavsiye etmeği kendime borç bilirim.

Bugün her iklimin semeresi, her sanatın mahsulü, her toprağın sermayesi gencin ayağı altındadır. İşte bütün bunlardan istifade ancak kuvette, kuvet ise sıhhattadır. Burada meşhur İngiliz filozofu *Spenser* in «Her şeyden evel iyi bir hayvan olunuz.» cümlesini tekrar ve buna «Türk gibi kavi olunuz» darbı meselini ilâve etmek isterim.

Bâzı zevat eski zamanlardan ballandıra ballandıra bahsederler; ve o zamanları tercih etmek isterler. Ben asla mâziye rücu hevesinde değilim. Yalnız, ihtiyar olmaktan ziyade çocuk ve ya genç olmak isterim. Fakat eski değil yeni zamanda yaşamak isteyorum. Bir genç, kendine, ailesine, ve büyük ailesi olan vatanına faydeli olmak için evela sıhhatını muhafaza etmeli; sonra da çok çalışmalı.

Cumhuriyet hükümeti, artık, evlâtları arasında kanbur, cılız, zayıf, budala, ahmak görmek istemez. Çocuklarımız kavi, zinde, zeki olmalıdır. Memleketin istikbali, Cumhuriyetimizin bakası kavi Türk omuzlarında olmalıdır.»

*
* *

Matbu' eserleri elliye bulan muhterem üstadada teşekkürle vedâ ettim. ***

Kitabiyat

Bir Kaç Kitaba Dair

Akçura

Yusuf

Dağ Yolu – Damla Damla – Mustafa Kemal
Dante'ye – Dokuz Özgünç – Yeni Ruh

Beş edebî talanımızın (Talent) dostluğu, bana son günlerde altı güzel kitap okumak fırsat ve zevkini bahşetti. Lutfolundukları sıra ile yazıyorum: *Dağ yolu, Damla Damla, Mustafa Kemal, Dante'ye, Dokuz Özgünç, Yeni Ruh.*

Edebî münakkıtlık iddiası benden çok uzaktır. Okurken duyduklarımı, düşündüklerimi kısaca yazacağım. İşte o kadar.

*

Hamdullah bey, eşsiz nutukları mecmuasına karakteristik bir ad aradı. İlk hatırına gelen *Mermer kırıntıları* idi.

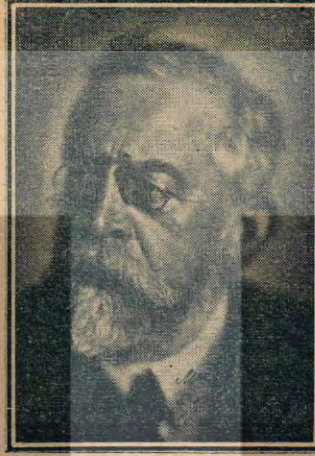
Bu bana fazla *klasik* gibi geldi. Cetleri uzun seneler klasik topraklarda Türk hakimiyetini temsil etmiş, babaları Osmanlı paytahtında klasik eserlerin kıymetini ilk takdir etmiş adamlardansa da, *Hamdullah Bey*, ruhu ve san'atı itibariyle klasik değil, *romantik* dir.

Ekseriya yüksek uçuşlar,engin, zengin ve rengin bir hayal ve lisan, çok serbest bir ifade

tarzı, inceltilmeye pek özenilmemiş bir mizah, Türk neferlerinin hücumunu andıran taarruzlar, bazen pek enfes görüşler ve mahakemeler, en müşkilpesent entelektüellerimizin de, iptidai küdret ve safvetini kaybetmemiş hemşerilerimizin de zevkini okşayabilecek lavhalar, hasılı klasikler estetikini

nin dar çerçevesini kuvetli talanıyla kırıp taşan coşgun bir edebiyat..

Dağ yolu, bu serlavha romantik olmakla beraber bence *Hamdullah* nutuklarının ancak büyük gayesini gösterebiliyor; yoksa bu nutuklarla yalnız çetin bir dağ yoluna tırmanılmıyor. Hamdullahın belâğatı bazen bir çağlayan gibi gürültülerle akarak dağ yolunun

engellerini alıp götürüyor; bazen bir sel gibi tatlı yayılarak, ortalığı silip süpürüyor... ve daima havaya bir temizlik ve ferahlık veriyor. Kendinin hatiplik istîdadına haklı olarak inanmış olan Hamdullah Suphi bey sözleriyle mecliste, halk arasında, Türk Ocaklarında hep aynı maksadı istihdaf eder: hür, müstakîl, milli ve layık bir Türk devletinin teessüsüne yardım... Öğütleri de, taarruzları da, tehditleri de hep bu gayeye yönelmıştır.

Muaddal vakıaların mahiyetlerini ekseriya mülhem bir hadesle (intuition) kavrar ve bir şair ilhamıyla ifade eder.

Dağ yolu, hisapçı ve hukukçu, gündelik vakıalardan uzaklaşmayan profesyonel bir politikacının alelâde ve muttarit nutuklarını değil, milli tarihin hevecanlı bir devresinde, milletini yükseklere çekmek isteyen şair ve *estet* bir milletsevenin serbest ve uçucu sözlerini toplamıştır.

**

Damla Damla'nın bir kaç damlasını daha herkese sunulmadan tada bilmıştim.

Dostuma :

— Hayattan bir az bezginlik mi duyuyorsunuz? dedim.

— Hayır, dedi, bilâkis: hayatı çok sevmekten doğan bir melalim var.

Düşündüm. Bu bediaları yaratan ruh, din leyenden çok haklı idi. Aca-ba *Hayamın* hayatta yokluk ve boşluk gören şiirleri de mâşukası hayatın efsununu eksiltmek için terennüm olunmamış mıydı?

Damla Damla yı okuyanların çoğu *Rubaiyat* ı hatırladılar.

Türkün genç ve istîdatlı edibinin bu nefis eseri, meşhur Acem şairinden esasda mülhem olduğunu hiç zannetmem:

Melekşahın İyranıyla Gazi Mustafa Kemal'in Türkiyası arasında azîm farklar var.

Rüşen Eşref, ruhundan ve muhitinden ilham alan bir şairdir. Osmanlı saltanatının yıkılışından, yeni Türk Devletinin kuruluşundan bâzı safhaları en canlı ve en san'atkârane o tespit etti. Bütün bu tarih lavhalarında ancak harici vakıaları ve şairin hassas kalbinde o vakıaların uyandırdığı tahassüsleri okuyoruz, modellerin, kitapların têsirlerini değil... *Ruşenin* san'atı, enfesi ve afâkî vakıaları çok inceltilmiş bir üslupla ifadeye çalır.

San'atkâr, *Damla Damla* sında eski bir tâbirle *ıycaz* a ermek istemiş. Hakîkaten o kısa kısa mensur şiirlerde, çok geniş görüşler, çok derin duyular var. Bir kaç satır, bir küçük dürbin adesesı gibi felsefe semasının büyük bir parçasını gösterebiliyor.

Damla Damlada, san'atkârın üslubunu işlemek merakı diğer eserlerinden fazla göze çarpar. Üslup, yine eski bir tâbirle *terâşide* dir. Türkiye türkçesine tamâmen mal olmamış arap ve acem kelimelerini kullanmaz. Hele terkipleri büsbütün atmıştır. Bu sıkıntı içinde bile *Ruşen Eşref* üslubunu *Muallim Naci*, *Tevfik Fikret* kadar işlenmiş bulundurmak ister.

Ruşen Eşrefin bize damla damla sunduğu hikmet, Hayamın Rubailerıyla telkin ettiği mutlak maddiyecilik ve binaenaleyh bedbinlik ve epikuryenlik değildir.

Dostumun ruhu, hiç olmazsa bana öyle geliyor, mistik bir tabana (fond) dayanır: damlaların müphem ve uzak bir punardan çıktığını anlar gibi oluruz. Bununla beraber damlalar önümüze gelip düştüğü zaman bir az sertleşmiş ve katılaşmıştır. Fil dışından yontulmuş gerdanlık tanelerini andırır. Bu katılık, müvecciz ve terâşide ibdâ muvaffakiyetinin kefareti sayılmalıdır.

* *

Milli Şairimiz, edebî hayatına, hayatta görüp duyduğu samîmi, cana yakın, kısa ve sade şiirlerle başlamıştı.

Bu ilk devrin şiirlerinde, kitaplardan alınma bilgi ve duygular pek azdır ve bence *Milli Şairimize* bütün Türk edebiyatında yuca mevkiini kazandıran, asıl bu bir kaç satırlık şiirleridir.

Mehmet Emin beyin bu şiirleri bana Anadolu yaylalarının mis kokulu mini mini kır çi-

çeklerini, dağ yamaçlarına sığınmış mütevâzi Anadolu köylerinin ahu gözlü şirin kız çağızlarını hatırlatır. Bunların çoğu, babalarını imparatorluğun bitmez tukenmez harplerinde kaybetmiş yetim çocuklardır; ve bu yetimlik onların güneşten yanmış yüzlerini gizli bir melulük gölgesiyle tatlılandırır.

Milli Şairimizin bu ilk ibdâları, milli duyguyu, çok tabii ve samîmi, her türlü nazari têsirlerden masun, bazen derin bir merhamet, bazen şedit bir celadet halinde Türk ruhunun derinliklerine işletti.

Mehmet Eminin san'at hayatının *ikinci de-vresi*, Garp Türkleri arasında az çok hürriyetin tahakkuk ettiği, harbin ardı arası kesildiği, ve bütün Türklük cereyanının canlandığı senelerdir.

Şair, bu sırada Vatan müdafaasını, bütün Türklüğün idealini yüzlerce mısra'lı destanî manzumelerle terennüme koyuldu. Bu uzun manzumelerde şairin mütahassis ve muztarip kalbinden çıkan ulvî feryatlar, aşk ve ümit dolu ruhundan büyük emele yükselen şiddetli hamleler vardır; ancak ilk devrin sadeliği bir az eksilmiştir. Bu eserlerde nazariyatın ve kitapların têsiri duyulur.

Muhakkak ki şair çok okuyor: cihan edebiyatının şahıkalariyle, mesela *Dante*, *Milton*, *Göte*, *Puşkin* ile tanışıyor.

Kadim ve muasır İbrani şairleriyle ülfet ediyor; Turan nazariyeti, fikriyatına adeta hükümandır.

Turan ve Tevrat!...

Bu devirde Milli Şairimizin ideoloji ve san'atında en ziyade müessir olan bu iki amildir, sanırım. Bu çok geniş ve çok çetin mevzular, şairi yavaş yavaş büyücek mensur eserler ibdâna sevkeder.

San'atının bu üçüncü devresinde Mehmet Emin mensurelerinin kıymet ve miktarı, manzumelerinden eksik olmasa gerek.

Mustafa Kemal ve *Danteye* işte bu üçüncü devre mahsullerinden dir.

Mustafa Kemal de, *Danteye* de, her ikisi baştan aşağı şiirdir. Fakat birincisinin manzum ve mensur kısımları var. İkincisi tamâmen mensurdur.

Ben, milli şairimizin son ibdâlarında mensureleri daha dolu, daha zengin ve daha serbest buluyorum. Bazı şair ve mütefekkirlerin

sözleriyle bezenen geniş mâlumatına mensür yazı daha uygun gibi geliyor.

Mustafa Kemal, Türklerin varlığını kurtaran milli mücahedenin bu yüksek timsali, milli mücahedenin milli şaire ilham ettiği sanihaları ihtiva eder. Mehmet Emin, *Dante* yi Garp fikri ve san'atının, garp ahlak ve faziletinin asırlık bir âbidesi gibi telakkî etmiştir. İşte Ona, Garbın Şarkta irtikâbet ettiği mazalimi haykırarak anlatıyor. Çıkışmaya çok benzeyen bu şikâyetinde, şair, *Divinya Komedy* yı hatırlatacak bazı kudretli ve korkunç lavhalar çizmeye muvaffak olmuştur.

**

Dokuz Ötgünç!.. İlk okununca bir az garip görünen bir terkip.. Fakat ben zannediyorum ki Garp Türklüğünün istikbal edebiyat lisanını iyi anlayıp bu küçük hikâyelerde tatbik edebilen *Hamit Zübeyir* bey tebrike şayandır.

Sun'i lisanlar, uzun yaşayamaz. Hele bir millet kendi

dilini araştırmaya girişince, sun'i ve aristokrat lisanın artık (yâsin...)i okunmaya başlanmış demektir.

Eğer sun'i zümre lisanları çok yaşaya bilse idi onların en mükemmellerinden olan [*Lisanı azbül beyanı Osmanî*] halk tabakalarına kadar girer ve devam edip giderdi.

Tabii dil uydurulmaz, milletin çokluğunda yaşayan lehcelerden, dillerden büyür ve dallanıp budaklanır; söz toplayanlar bunun malzemesini hazırlarlar; ve edebî büyük istîdatlar, san'at dehaları bu malzemeyi kullanarak, tabii dili edebiyat sahasında kökleştirirler.

Alamanlar da, Macarlar da, Ruslar da, Sırplar da hep böyle olmuştur.

Dokuz Ötgünç ün bu sağlam yolda muvaffakiyetli bir tecrübe olduğunu görüyoruz.

**

Türklerin Garp medeniyetini kabule başladıkları zamandan beri Şimal Alamanlarıyla münasebetleri ola gelmiştir. Hele geçen asırların sonlarına doğru, 1871 zaferinden sonra askerî tâlim ve terbiyeyi onlardan iktibas için bir hayli genç zabitlerimiz Almanyaya gönderilmişlerdi. Öyle iken *Alman Edebiyatı*, *Alman harsi*, *Alman fikriyatı* halâ meçhulümüz gibidir.

Fransız yolu ile, Fransızların hoşlandığı, Göte, Hayne gibi, Kant ve Şopenhavr gibi,

bir kaç Alman şair ve mütefekkirini ancak tanıyabilmişizdir.

Meşrutiyet devresinin sonlarında, Garp medeniyetinin anası sayılan *Klasik medeniyet* e aşına olmak istedik. Fakat asıl menbâlar şöyle dursun, asıl menbâları iyi anlayıp anlatanları bile iyice öğrenemedik. Ve Fransızca vasıtasıyla öğrenmek de kolay değildi. Onlar, hep kendi *bodur Klasik* lerini öne sürüyorlardı.

Bütün bu noksanlarımızın eksiltilmesinde en çok hizmet eden Türklerden biri, belki de birincisi arkadaşım *Hasan Cemil* beydir. Bu erkânı harp zabiti Almanyada yaşarken, resmî vazifesinden artan zamanlarını atalet ve eğlence ile geçirmeyerek etrafındaki yüksek harsin fikriyatını tetkika hasretmiştir.

Cemil Bey, Almanyadan vatana çok zengin bir fikriyat bagajı ile döndü. *Fihte* yi kendi lisanında okuyup bize öğreten o oldu. *Herder* i, denebilir ki ilk defa Türklere tanıtan o oldu.

Almanlara sabırlı tettebbûlarıyla aydınlanan *Klasik medeniyet* e bizi ciddi bir surette inisye eden de o oldu. *Yeni Ruh* zannımca, her şeyden evel, Türklere klasik medeniyetle Alman ideolojisini hakkıyla anlatan ilk mühim eserdir.

Bu eserde çok kıymetli başka bir mevzu var: Almanlar, hususiyle Prüsyalı Almanları, Napoleon istiyasının iztirap ve hacaletini, ve bu istiyayı mümkün kılan bozuk idareli durgun devrenin mazarratlarını kökünden kaldırmak için neler düşünmüşler ve neler yapmışlardır? Bu mevzudan, Türk edebiyatında, basit ve sathi olarak, Fransız menbâlarına göre ve ancak umûmi tarih çerçevesi dahilinde bir az bahsolunmuştu. Lakin, *Hasan Cemil*, *Yeni Ruh* unda bu mevzuu asıl menbâlardan alarak, pek etraflı anlatıyor.

Bizim gibi, bugün asri bir Devlet kurmak isteyen bir millet, Prüsyanın tam istiklâl ve hâkim azametini hazırlayan bu mühim devrenin tetkikinden ne büyük dersler alabilir!

Belki bir az fazla tecride kapılarak Almanlarla Türklerin halk ruhiyatında bazı benzeyişler görmeğe meyyalim: Devlete çok kıymet veren bu iki disiplinli millete, idare başında bulunanların islahat ve tanzimatı, serbest ferdî zekâların fikirlerinden doğan halk hareketlerinden daha çok faide dokundurur. Bu cihetle bizim fikriyatçılarımız geçen asırların iptidalarını tetkik ederken *Monteskiyö* ve *Rusolardan* ziyade *Ştayn* ve *Şarnhörst* lere ehemiyet vermeliyiz. *Yeni Ruh*, memleketimiz mukadderatı ile alâkalı herkes tarafından okunup istifade olunacak bir eserdir.

KÜÇÜK PİYER

"Léon Frapié", den tercüme

REŞAT NURİ

Küçük Piyer kolsuz ve bacaksız doğmadı; onun bundan çok daha büyük bir özrü, bir eksikliği vardı: Ailesizlik.

Küçük Piyeri bir kaç aylıkken bir yol kenarında bulmuşlar, Devlet sicilinde sokakta kabyolmuş eşya arasına kaydetmişlerdi.

Hükümet onu Baliro isminde bir küçük Normandiya köyüne gönderdi. Köylüler kundağın içinde canlı, gürbüz ve oldukça sessiz bir çocuk buldular. Onun hakkında söylenecek pek fazla şey yoktu; yalnız:

— İyi, hoş fakat ne yazık ki bu memleketin çocuğu değil, dediler.

Küçük Piyerin büyümekten başka yapacak işi olmadığı için enine boyuna büyüdü. Beş yaşına girdiği zaman onu mektebe verdiler.

Arkadaşları, ona dayak atmak ve bilyalarını çalmak için, gayet iyi anlaşıyorlardı. Küçük Piyer şikâyet etmeyordu; hissediyordu ki asıl kabahat, ilk kabahat kendisindedir, çünkü "bu memleketin çocuğu" değildi.

On üç yaşına geldiği zaman hükümet onun aylığını kesti: çünkü artık kendi başını kurtaracak, bir yaşa geldiğini herkes tastik ediyordu; serbestti; hoşuna gidecek her hangi bir teşebbüse girişebilirdi. Kimse onu iyrat sahibi yahut gazete muharriri olmaktan menetmiyordu.

Serbestliğin temin ettiği bütün bu imtiyazlar küçük Piyerin başını pek fazla döndürmedi. Çocuk daha küçük gönüllülük göstererek çiftliklerde çalışmağa başladı ve süt anasıyla süt babasının yanında yaşamağa devam etti. Bunlar kendi çocukları tarafından terkedilmiş fakir, alil insanlardı. Bir zaman sonra küçük Piyer onların tek istinatgâhları oldu.

Seneler birbirini tâkip ediyordu.

Bu çalışkan, namuslu ve kanaatlı çocuğun yüzüne çarpılabilecek bir tek kusuru vardı: bu memleketin çocuğu değildi.

Memlekete uğrayan seyahlar onu görüncü hayretle bağırıyorlardı:

— Tebrik ederiz. Bu memleket ahalisinin sıhhati çok iyi! İşte sağlam, gürbüz, doğruluk ve sadelik kokan bir ırk.

Hakikaten küçük Piyer daha tamâmiyle erip yetişmemiş olduğu halde kuvvetli, çetin ve hemen hemen güzel görünüyor ve iyi bir istikbal vâdediyordu; kumraldı, geniş bir alnı, mavi gözleri, hafifçe kalkık bir Parisli burnu vardı; çehresinin alt kısmı ise iyiliğe, şefkate delâlet edecek surette yuvarlaklı.

* * *

Birdenbire bilinmez sebeplerle çıkmış bir takım yangınlar memleketi altüst etti. Köylüler mahsulleri ve evleri için korkuya düştüler, hayvanları için titremeğe başladılar. Onların bir çoğu, gerek cahillik gerek hasislik sebebiyle sigortasızdılar.

Birbirine yakın dört nahiyenin belediyesi bir araya toplandı ve müşterek bir etfai gurupu teşkil etmeğe karar verdi. Her nahije, nüfusunun sayısına göre bu gurupa üç beş insan verecekti. Baliro çok ehemmiyetsiz bir köy olduğu için hissesine ancak bir kişi düşüyordu.

Ancak bu işte de bir güçlük çıktı. Baliro namına etfai olmağa kim râzı olacaktı? Bu köyde her kes kendi menfaatlarına şiddetle bağlı idi. Kimse derhal bir kâr temin etmeyen bir işe gir-

meğe yanaşmıyordu. Malının yangından korunmasını istemeyen tabii olamazdı; fakat hiç biri başkasının malını müdafaa etmek için yangın tulumbası kullanmak istîdadını kendinde duymıyordu.

Bir aralık kur'a çekmekten bahsedildi. Fakat şuna şükretmeliki Balıro nahiyesi müdürü bir takım boş ve eskimiş an'analara karşı koymayı bilen geniş kalpli, açık zihinli bir adamdı. Müdür küçük Piyere dedi ki:

— Oğlum, sen bu memleketin çocuğu değilsin, fakat ehemmiyeti yok, bu ciheti hiç hatırımıza getirmeyelim; sen nahiyenin yangıncısı olursun. Bir çok senelerden beri toprağımızda yaşıyorsun. Şimdiye kadar senden pek sikâyetimiz olmadı. Haydi bakalım, emniyetimize tamâmiyle lâıyk olduğunu göster.

Küçük Piyer hayırhahlığın bu derecesine müteessir olurken müdür de rikkate geldi ve sözleri necip bir şiddet aldı:

— Şunu iyi bil, çocuğum, ki fedakârlık faziletlerin en güzeldir. İnsan hemcinslerine hizmet etmeli ve kendi hodgâmlığı içinde kapanıp kalmamalıdır. Herkesin aslından neslinden bize ne? Bütün insanlar kardeşler. Sen gürbüz ve iri yapılısın. Civar nahiyelerin delikanlıları arasında parmakla gösterileceksin. Biz kendi etfaimizle iftihar edeceğiz. Artık sana bir de üniforma veririz.

Müdürün civanmert eli uzandı ve resmî bir tavurla küçük Piyerin elini sıktı:

— Bu iş oldu. Artık nahiye halkının muhabbeti seninle beraberdir. Emin ol ki, bu dakikadan itibaren hepimiz etfaimize karşı hürmet ve minnet duyuyoruz.

Zâten senin yüksek bir harekette kendini göstereceğinden eminim. Bize itimat edebilirsin.

Bu nutuktan sonra küçük Piyerin başına kocaman bir etfai taşı geçirdiler. Bu onun üniforması idi.

Bayram, şenlik günlerinde, nahiye ahalisinin karaağaçlar altında türlü oyunlarla, dinlendirici tenbellikler yahut neş'eli danslarla vakit geçirdiği saatlerde küçük Piyer Balırodan çıkarak etfai tâlimleri yapmağa gidiyordu.

Köy delikanlıları onunla karşılaştıkları zaman dostça işaretler yapıyorlar:

— Yolun açık olsun... akşama görüşürüz, diyorlardı.

Fakat o, akşam üstü köye döndüğü vakit danslar bitmiş, kalabalık dağılmış oluyordu.

* * *

Civarda daha başka yangınlar oldu ve küçük Piyer dâima muharebenin ön safında göründü.

Her kes bunu tabii buluyordu: O bu memlekette değildi, kaybedecek bir şeyi yoktu, kimse onun hayatı için korkmıyordu. Nahiye de hakiki ana, babası yoktu.

Öteki etfailer vaziyelerini akıllıca bir tetbir ve ihtiyat ile yapıyorlardı. Çünkü insan kendini her şeyden evel ailesine borçludur; arkasında dostları, akrabaları ve malları olan bir adam kendisini deli gibi tehlikeye atamaz.

Küçük Piyer her kesten teşvik görüyor, etfai kumandanı.

— Ha gayret küçük Piyer! görevim seni! diye bağırdı.

Küçük Piyerin vücudunda yaralar ve yanıklar hasil oldu. Fakat, tâliin yardımıyla, alevlerin içinden iki insan kurtardı ki onun harikaya benzeyen kahramanlığı olmasaydı muhakkak surette yanacaklardı.

Vilayete raporlar yazıldı, halkın heyecanları coşup taşı. Merkezden cevap gelince büyük merasim yapılacaktı. Her tarafta hazırlıklar başladı. Balıro, Küçük Piyeri kendilerine mal etmeğe çalışan nahiyelerle uğraşmağa ve onun kendi meşrû malı olduğunu iylâna mecbur oldu.

Merasimin 14 Temmuz şenliğine yetiştirilmesi düşünülüyordu. Fakat aksiliğe bakın ki 10 Temmuz gecesi Balıroda çıkmış bir yangında küçük Piyerin üstüne bir buğday anbarı yıkıldı!

Genç adamın vücudunu yıkıntılar altından çıkardıkları vakit olmuş bulunuyordu.

Bu felâket herkesi şaşkınlık içinde bıraktı. Ertesi günden itibaren bütün civar meyhanelerde

bu vak'adan bahsedilmeğe başlandı: "Bu menhus salaşın içinde zâten bir şeyler yoktu. Keşke biraksaydılarda çatır çatır yansaydı. Ya alacağı kurtarma nişanı! Ya hazırlanan nutuklar! Fazla olarak bir de bayrak alayı hazırlanmıştı..."

Zavallı küçük Piyer! Bu hakîkaten büyük bir mâtemdi. Köylüler birbirini teselliye çalışıyorlardı. Bunun için bir tek mülâhaza akla geliyordu: "Berreket ki bu memleketin çocuğu değildi".

Cenaze günü bir takım aksi tesadüfler birbirini kovaladı: Balıro papazı kilisede cenaze duasından sonra hemen bir nikâh kıymağa mecburdu; onun için küçük Piyerin cenazesıyla beraber kiliseye kadar gidemedi. Belediye reisi hasta, muavini de nikâha dâvetli bulunuyordu. Civar nahiyelerin etfaileri umumî bir manevra yapmakla meşğuldüler; orman bekçisi merkeze çağırılmıştı; pastacı işinin başında, muallim derste idi; belediye âzalarının bir kısmı pazar yerine gitmişlerdi, bir kısmının da çok acele işleri vardı. küçük Piyerin süt anası ve süt babası kötürümdüler. Cenazeye gitmek için manileri olmayan bir kaç kişi de birbirlerinin vaziyeperverliğine güvenerek rahatlarını bozmamışlar: "Fılan veya falan muhakkak gider" demişlerdi.

Hasılı neticede hiç kimse yerinden kımıldanmadı.

Bunun içindir ki kilisede duadan sonra dört kişi küçük Piyerin tabutunu yakaladı ve onu bir yabancının cenazesine gibi, yap yalnız, mezarlığa götürdü.

Öğle vaktiydi. Yakıcı bir güneş her kesi bir

köşeye kaçırıyordu. Yalnız cenazeyi taşıyanlar ağır ayaklarıyla sokağın tozunu kaldırıyorlardı.

Mezarlık kiliseden hayli uzaktaydı.

Taşıyıcılar, yarı yolda, tabutu yere bıraktılar ve nefes almak için durdular.

Onlardan birisi:

— Haydut, ama da ağır ha! dedi.

Bir başkası.

— Bu memleketli olmayan bir insan için bu kadar yorulmak felâket değilmi? diye cevap verdi.

Sokakta gürültü işiten bir kadın evinin kapısında göründü, ölüyü görünce bir haç çıkardı ve hemen içeri girdi.

Erkekler soluk soluğa susmuşlardı. Her yerde kepenkler kapandı; kırlarda büyük bir sessizlik, bir nihayetsiz mesafe sessizliği hüküm sürüyordu. Hava çiçek kokularla doluydu; ölünün beyaz bir örtü üstüne konmuş başlığının etrafında kelebekler uçuyordu.

Bir kapı aralığının gölgesinde derin bir düşünceye dalmış gibi görünen ihtiyar, tüysüz bir köpek duruyordu.

Erkekler tabutu tekrar ellerine aldıkları vakit bu köpek başını bir sağa, bir sola çevirdi; uzaklara baktı... kimse yok.

O vakit bu uyuz hayvan zahmetle yerinden kalktı, kötürüm ayağını sürüyerek, başı önünde, hürmetkâr bir tavurla ölüyü tâkip etti ve bir insanlık vaziyefesi olarak tabutu tâkip ediyormuş gibi mezarlığa kadar gitti.

SON KALAN KUŞLAR

*Akşam bir gölge gibi geçince üzerinden,
Harice kapamışım bütün perdelerimi;
Artık bir adım daha kımıldamam yerimden...*

*Bugün son kalan kuşlar görünce kederimi,
Giremediler benim beyaz perdelerimden;
Bugün son kalan kuşlar tavaf etti yerimi...*

CEVDET KUDRET

Ç İ N K A

D Ü N

Bundan yarım asır evel çin kadınları — tabii zengin sınıfa mensup olanlar — mücbir sebepler olmadan evlerinden dışarı çıkamazlardı. Bu mücbir sebepler de mesela izdivaç, cenaze merasimleri ve ya ağır bir hastanın ziyareti gibi hususata münhasırdı.

Çin kadını yalnız evininin dört duvarı arasında yaşamağa mahkûmdu; hattâ hamama bile gitmesine müsaade edilmezdi.

Bâzı mûtaassıp Çin erkekleri kadınlarının ancak cenazelerini sokağa çıkarırlar, ölünceye kadar zavallılara sokak yüzünü haram ederlerdi.

Çin kadınının yegâne meşgüliyeti çamaşır yıkamak, dikiş dikmek ve yama yamamaktan ibaretti.

(Çin) in dört klasik kitabından birinde kızların terbiyesine dâir şu satırlar vardır:

«Kızına ev işlerini tamâmen ve iyice öğret! Fikrini Şarktan Garba kadar uzanacak hayallerle doldurma. Eğer genç iken terbiye göremezse sonra hiç göremez. Ev işlerini bilmeyen bir kız izdivaçta namussuzluk, kin ve hicapla karşılaşır».

Buda gösteriyorki Çin kızlarının terbiye ve tahsilleri pek dar bir sahaya munhasır kalıyordu.

Çinliler, kız çocuğu doğduğu zaman bu doğum hadisesine (*ufak sevinç*), erkek çocuk doğduğu zaman ise (*büyük sevinç*) derlerdi. Şimdi de bir çokları bu fikirdedir, kız çocuklarını hayırlı saymayan pek çok Çinliler halâ mevcuttur. Bunun sebebi pek gariptir. Sözde kızlar evvela erkekler kadar mensup oldukları ailenin şerefini artıramazlarmış. Sa-

niyen: Çinde en büyük şeref mêmur olmak imiş. Kadın, mêmur olamayacağından aileyi bu şereften mahrum bırakmış.

Çin çocukları, kız erkek, dört yaşına kadar beraber oynarlar, fakat dört yaşına geldilermi, derhal kız, erkek kardeşinden ayrılırdı.

Artık onun hiç bir erkekle münasebeti kalmazdı. Yüzünü ancak babası görebilirdi.

İşte kız evlat tâ evleneceği güne kadar baba evinde böyle zımdan hayatı yasar ve bu hayat evlendikten sonrada devam ederdi.

Zavallı Çin kızının başka bir işkencesi daha vardır. Bu, her gün tekerrür eden ve biçareye azap ve ızdırıp veren bir işkencedir. Çok işitmişinizdir: Çinlilerin ayakları küçük olurmuş. Mini mini iskarpinler içinde gözüken bu ayakları Tabiat halkederken ayrı bir hususiyette yaratmamıştır. Onlarda diğer insanlar gibi tabii cesamette ayaklara sahiptirler. O halde bu tabii büyüklükte olan ayak ufak bir çocuk ayak kabısına nasıl sığar, diyeceksiniz! Pek basit. Esasen anlatmak istediğimiz işkence de bu (küçük ayak merakı) ile alâkadardır.

Evvela şunu haber verelim ki Çinlilerin ayakları zannettiğiniz gibi küçük değildir. Ayak parmakları ayağın tabanına çevrilmiştir de ondan küçük görünür.

Kız çocuklar dört yaşına basıpta erkekten tecrit edilir edilmez ayakları sıkı sarğılarla, parmakları tabana kıvrık olmak sureti ile sarılır. Bu bağ o kadar sıkıdır ki biçarenin ayağı cendere içinde imiş gibi ızdırıp duyar. Küçük ayak evvela sadece bir şıklık telakki edilirken git gide ehemiyetini artırmış, âdeta bir asâlet timsali olmuştur. Şimdi her nekadar eskisi gibi böyle meraklar yok isede yine ananevi usulleri terketmeyen aileler sayılamayacak derecede çoktur.

DINLARI

BÜGÜN

Çin ihtilali, memlekete olduğu kadar kadınlığa da bir az hürriyet havası teneffüs ettirmiştir. İhtilalden beri Çinlileri değişmiş görüyoruz.

Çinliler Avrupalılar gibi, Avrupa kadınları gibi olmayı kendilerine gâye edinmişler, bunun için çalışmaya başlamışlardır.

Çin kızları, Çin kadınları evvela tahsilden işe girişmişler, okumak yazmak öğrenmişler... bunun neticesi fikirleri açılmış... evlerinde, yuvalarındaki mevkilerini, kocalarına karşı vaziyetlerini islah çarelerine baş vurmuşlar, kadının *esir bir aşçı* değil, bir *hayat arkadaşı* olduğunu anlatmak için mücadele-ye girişmişlerdir.

Çin kadınlığının terakkisi pek serî olmuştur. Bir çok kadınlar istedikleri gibi tahsili Çinde yapamayacaklarını anlayarak Avrupa, Amerika darülfünunlarına koşmuşlar, buralardan ellerinde diplomaları, kafalarında medeni hayatın nurları olduğu halde memleketlerine dönmüşler, her tarafa yayılarak kadınlık propagandasına başlamışlardır.

İşte bu (propaganda) lar la uyanan Çin kadınlığı bugünkü mesût neticeyi elde etmiştir.

Çinde kadın artık esir değildir.

Çin kadını artık ne hürriyetini nede ayaklarını cendereye koydurmamaktadır.

Çin aileleri artık şereflerini kurtaracak ve şeref ilâve edecek çocuğun yalnız erkek çocuk olmadığına kanî dirler. Çünkü memuriyete bugün Çinli kızlarda kabul edilmektedir.

Çin kadınlığı arasında mümtaz şahsiyetler de zuhur etmiştir ve hayatın her safhasında teferrüt eden bu şahsiyetler kadınların erkekler kadar çalışabileceklerini ve muvaffak olacaklarını ispat etmişlerdir.

Çinde kadının ilk kabul ettiği meslek «doktorluk» olmuştur.

Kadın doktorlar arasında (Nanşang) lı Madam [İda Kang], Nevyorkta toplanan beynelmil tıp kongresinde murahhas olarak bulunmuştur.

(Kanton) da tıp fakültesine kadınlar kabule başlanmıştır ve bugün muvaffakiyetle diploma almış bir çok kadın doktorlar Çinde icrayı tababet etmektedirler.

«Şanghai» da bir bankanın direktörü kadındır. İsmi Matmazel (Ni-Zong-Çung) dur. Çin kadınlığının, memleketlerinin müteaddit yerlerinde müteaddit kulüpleri, cemiyetleri vardır.

Her cemiyet kadınlığa âit mecmualar, kitaplar neşretmektedir.

Bu mecmuaların ikisi ingilizcedir.

1923 senesinde ilk defa olarak Çinde (Umum Çin kadınlar birliği) têsîs edilmiştir.

Kadın, Çinde amelî hayatın her şekline uymuş ve girmiştir.

Şömendöfer memurluğu edenler bile vardır. Otomobil, hatta tayyare kullananlarda çoktur.

(Vaşington) amele kongresinde Çin kadın amelesini temsil etmek için Matmazel (Zung-Day-Çung) memur edilmiştir. Bu kız Amerikada gerek zekâsı ve gerek verdiği konferanslarla temâyüz etmiştir.

Genç bir Çinli kız... Matmazel (Su-Me-Çeng) Çin hükümeti tarafından Paris konferansına, ve Cemiyeti Akvâma Çin murahhası olarak gönderilmiştir.

Elyevm Fransa da bulunan bu zeki kız muhtelit mahakim (Baro) suna bile kabul edilmiştir.

Yeni Çin kadınlığında ananevi ve sakat adetlerin yeri artık kalmamıştır.

Eskilerin kafalarıda yavaş yavaş yontulmakta ve bu günün medeni tekammülü onlara zorla kabul ettirilmektedir.

Çinde kadın inkılabı bize şunu ispat etmiştir! «Kadın, her hangi milletin kadını olursa olsun, bir kere kendisine ait bir şeyi yapacağım diye kafasına koydumu, önüne çıkan manî ne olursa olsun muhakkak muvaffak olur...»

Spor Ne Dir?

Yazan:
Selim Sırrı

Sporcu Nasıl Yetiştir?

Spor iki yüzlü keskin bir silahtır. Kullanmasını bilmeyenlerin ellerini doğrar.

Bedeni Terbiye üstadı Selim Sırrı B. E. nin her ay sporun muhtelif şubeleri hakkında yazılarını neşredeceğiz. Spora heveskâr olanlara bu teknik yazılar bir rehber vaziyfesi görecektir. Bu nüshamızda spor ne dir? serlevhali mekaleleri gençler için çok dikkate şayandır.

Bilmem bu kelimeyi târife hâcet var mı? Mekteplerde, kışlalarda aileler arasında hayli den hayliye taammüm etti, hattâ sporcu hanınlarımız bile yetiştirdi! Dahası var, yedi sekiz yaşında yavru-

sunun sporculuğu ile iftihar eden babalarda var. Spor artık moda hükmüne (!) girdiği için haveskârları günden güne artıyor. Dama, tavla, kâgat oyunları nasıl bir fikir eğlencesi telâkki ediliyorsa tenis, bisiklet, futbol, ata binmek yüzmek, kürek çekmek, yürümek, koşmak, atlamak ta beden için eğlence mahiyetini iktisap etmiştir! Niçin tavla oynuyoruz? Niçin iskambil oynuyoruz? Rakibimizi yenmek için. Niçin tenis oynuyoruz? Niçin futbol oynuyoruz? Niçin koşuyoruz? Hasmimizi mağlub etmek için. Biri fikri, diğeri bedeni işleyen bu oyunlarda gaye, hırsı tatmin etmektir. Umûmiyetle bu

yanlış telakki bizi bu sütunlarda spordan biraz etraflı bahsetmeğe mecbur ediyor. O halde bir kere sporu târif edelim: «Spor» ilerlemek, geçmek, muvaffak olmak arzusundan doğan şiddetli bir faaliyettir». Yarış müsabıka, sporun esas karakteridir, en basit bir çenber çevirmek veya ip atlamak spor mahiyetini alabilir.

Bir takım maddi ve mânevi evsaf ile alâkadar olan sporun bir milletin içtimaî ve ahlaki tekâmülünde rolü vardır. Bir taraftan herkesin fevkinde olmak hıssı ile hissiyata, diğeri taraftan muvaffakiyete amıl olan teknik mesai ile akıl ve mantiğa istinat eder.

Sporcu neler bilmeli? adlı kitabımda: «Spor vücudun kuvvetini ve çevikliğini idame ve irade kudretini arttıran şuurlu bir vasıta. Spor beden terbiyesinin bir cüzü, bedeni terbiye ise içtimaî hıfzı sıhhatin bir şubesidir. O sebeptendir ki sporda önce sıhhat düşünülmalıdır. Haveslerine tâbi olup vücutlarının kudret ve kabiliyetini düşünmeden spor yapan gençler daima zararlı çıkmışlardır. Nice pehlivanlar, bokscılar, futbolcular, yarışçılar vardır ki bilgisizlik yüzünden genç yaşında ciğerlerini veya kalplerini sakatlamışlardır. Spor iki yüzü keskin bir silâhtır. Kullanmasını bilmeyenlerin ellerini doğrar.»

Sporun vasfı — fariki yarış ve müsabıkadır demiştim. Yarış rekabeti rekabet ise cehti istilzam eder. Müsabıka ve yarışlarda ceht âzami dereceyi bulur. Her hangi sporda olursa olsun gençlerin dayanması, kudret göstermesi muvaffak olması mutlak evelden vücutlarını hazırlamış olmalarına vabestedir. Futbol, tenis, yüzmek, boks, güleş, kürek çekme, binicilik, eskrim, atletizm beden terbiyesinin ihtisas şubeleridir. mâlumatı umûmiye ve esasîyeleri kuvvetli olma-

yan kimseler gerek fikre ve gerek bedene ait işlerde ihtisas sahibi olamazlar. Lisani kuvvetli olmayanların nazım ve nesirde muvaffak olamazlar.

Tekniki kuvvetli olmayan mühendisler iyi eser meydana getiremezler. Musikide ritmi belleten mümareseleri ihmal edenler iyi hava çalamazlar. Spor da böyledir. Çocukluklarında oyunla terbiyevi jimnastikle vücutlarının ahengini temin etmemiş olan delikanlılar sporun hangi şubesinde olursa olsun mükemmel olamazlar. Hava çalmakla iyi musikîsına yetişmediği gibi çekirdekten de sporcu yetişmez, o sebeptendir ki gençlerin 18 yaşına kadar oyunla jim-

nastikle vücutlarını hazırlamasını ve ondan sonra kudret ve kabiliyetlerine müsait olan bir sporada ihtisas yapmasını daima tavsiye ediyoruz.

Sporcu gençlerimiz beynelmilel müsabakalarda daima maglup oluyor-

lar. Sebebi? Hakemler haksızlık ediyor! gençler çalışmıyor! sahalarımız yok! Bunların hiç biri değil. Oyun ve jimnastik esaslı bir surette memlekette yerleşmeli. Her gün muntazaman vücudunu işletmek efradı millette bir itiyad haline girmeli. Gençlik herçi bâdabat yenmek rekor kırmak, madalya almak için değil, vücudunun ahengini temin etmek, afiyetli ve sağlam olmak emeliyle beden terbiyesine haves etmeli. Ondan sonra iyi bir antrenörün yardımı ile beynelmilel temaslarda yüzümüz ağırabilir.

Çekirdekten sporcu yetişmez demiştik; bunun sebeplerinden biri: spor tekâmüle hadim bir vasıttır. Oyun ve jimnastik ise vücudun teşekkülüne yardım eder. Teşekkülün tekâmülden evel olması tabii ve zaruridir. Bu sebeple tekâmüle hadim olan spor teşekkül devrinde muzırdır. Cidal ve rekabet, hayatta en lüzumlu iki muvaffakiyet amilidir. Fakat

o cidal vücut evelden ihzar edilmemişse yanar, kavrulur, vaktından evel çöker. 25 yaşında mütekaif futbolcular gençler için bir ibret nümunesidir. Biz, spordan uzun ömre yardım bekliyoruz. Azimkâr, çalışkan, başarılı insan yetiştirmesini istiyoruz. Ve bunun üç beş gence inhisarını katiyen arzu etmiyoruz. Temennimiz yeni neslin fikri gibi ahlâki ve bedenide mükemmel bir hale gelsin. Stadyom yok, saha yok bir şey ifade etmez. İşte İstanbulun elimizde Boğaz içi gibi emsalsiz bir deniz sahası var; şimdiye kadar hangi beynelmilel yüzme müsabıkasını kazandık? kaç yüzme kulübümüz var? hatta daha ileri giderek koca İstanbulda yüzme bilenlerin yüzde nispeti nedir?

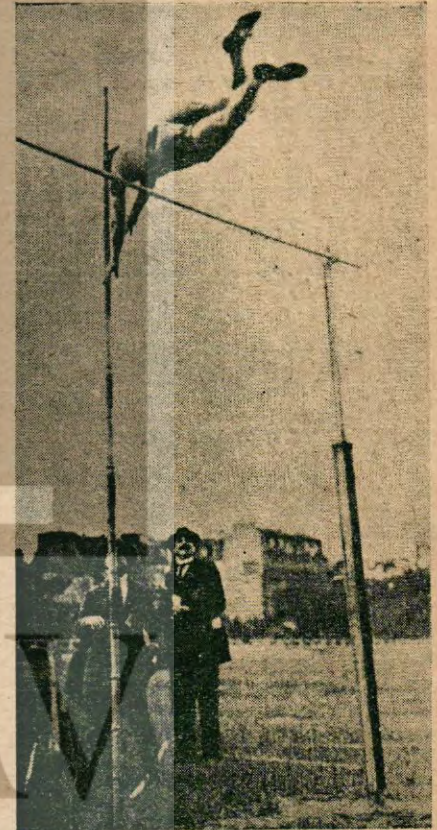
Bilerek anlayarak çalışmak lâzımdır. Spor bir gaye değil, fikir aleminde muvaffak olmak için bir vasıttır. Spor, eğlence değil, irade kudretini âzami bir hadde sevkeden bir disiplin mektebidir.

Spor, gençlere zekâ ve bilgileri sayesinde kendi irade ve teşebbüsleriyle hayatlarını kazanmağa yardım eder.

Sporcu tam mânasıyla bir

centilmendir. Sporcu haluk, gayrendiş, mütevazi, doğru, geçimli, çalışkan ve becerikli bir insandır.

Sporcular içinde hodbin, serkeş, imtizacsız, hasud, yalancı, tenbel kimselere tesadüf ederseniz derhal hükmediniz ki bu zavallılar sporu anlamışlar ve dalalette kalmışlardır.

Asrımızın Büyük bir Terbiyecisi

Sanderson

III

Sandersonun Pedagogisi

Yazan : KÂZİM NAMİ

Sanderson'un muhtelif zamanlarda iyrat ettiği nutuklardan, verdiği konferanslardan bâzı fıkraları okurlarımızın nazarı takdirine arz etmekten büyük bir zevk alıyoruz. Sanderson, hakikaten büyük bir terbiyeci olduğu, mesleğine derin bir aşk beslediği gibi ruhen de çok insanî duygular sahibi bir filozof sayılabildiği için kıymetli fıkralarından istifadeler edileceğinde şüphe yoktur.

Aldığımız bu fıkralardan sonra da tercümeihaline ait resmî yazılardan, muhtelif derslerin birkaçına ve talebe işleri sergisine dair olan bâzı parçaları naklediyoruz. Bilhassa muallimlerimiz için pek kıymetli ve pek istifadeli olan bu yazıların karilerimizce zevk ile okunacağına eminiz. Mecmuada bu makalelere tahsis olunan yerin daha fazla tafsülata müsait olmamasına müteessifiz; bundan dolayı okurlarımızın aforlerine sığırız.

*
* *

Mektebin başlıca gayesi öğretmek değil, talebesine insanî ruh ve zihniyetin tekâmülüne dair mefhumlar ve insanî fikrin ve idealin terakkilerine dair bâzı fikirler vermek, gözlerini insanîyeti vaziyetine ve ihtiyaçlarına açmaktır.

*

Terbiye bugün var olan hayatların ve kabiliyetlerin korkunç israfını menetmeğe çalışmalıdır. Daha hakîki, daha salim bir terbiye sayesinde insanîyetin vücuda getirdiği şeyler fevkalâde artabilir.

*

Terbiyenin başlıca gayesi, ferde daha fazla hayat, daha fazla yaratıcı kuvvet vermektir. Hakîki surette bu gaye güdülürse ötesi kendiliğinden husule gelir.

*

Doğrusu istenirse mektep hayatında henüz ilmî ruh, ilmî zihniyet, ilmî usul hüküm sürmeğe başlamamıştır. Bunun sebeplerinden biri, fen muallimlerinin pek nadir olarak büyük mektep müdürlüklerine dâvet edilmemeleri ve binaen'aleyh têsirlerini geniş icraya fırsat bulamamalarıdır. Mektep ufku bundan dolayı dardır ve fen muallimleri ilmin têsirine pek kanî değillerdir. Meselâ makine san'atının tedrisine mahsus mütehassis sıfatiyle bir mektebe tâyin edilmeğe râzi oluyorlar. Halbuki ilimde makineye ait bir şey yoktur; ilim yaratıcı, hayatî, esaslı, milletlerin refahına ve ırkın inkişafına tealluk eden her şeyde kendi kendi ile iktifa etmiye müstaittir.

*

Fen tedrisi canlı, yumuşak olmalı ve dâima teceddüt etmelidir; bir kanaat ve kat'î netiyce havasına boğulmamalıdır.

*

Bir mektepte fenni, kendinde mündemiç olan yaratıcı sevkitaîye serbest cereyan verebilecek bir seviyede tutmak kolay değildir. Ziyra fen, devamlı gayret, değişiklik, terakki, şüphe, teharrî demektir. Fen meçhul içinde durmadan ilerler, ve hiç bir şeyi tetkiksiz kabul etmez.

*

Çocuklar tamâmen kendileri haricinde yaratılan şeylere bakmağı sevmezler. O şeyleri kendileri yapmağı severler, başkaları tarafından yapıldığını görmeğı değil. İşlemek isterler ve işliyerek anlarlar.

*

Talebe mektep binasının her kısmına, hat-âta cihazlar, kıymetli ve câzip aletlerle, kitap-

larla dolu salonlara serbestçe girmelidirler, muhtaç oldukları her şeyi serbest serbest kullanmak hakkını hâiz olmalıdırlar.

*

Gencin işinden büyük bir kısmı mukaddes addedilmelidir; çünkü sâyi, umumî sâye iştirakidir. Zamanla da aldandığı noktaları görür ve yalnız başına tashih eder.

*

Yetişkin kimsenin hayatı mektep hayatını inkârdan ibaret olmamalıdır, belki bil'akis mektepteki hayatının bir devam ve inkişafı olmalıdır.

*

Doğru söylemek lâzımgelirse gabi mektep çocuğu yoktur.

*

Mâzi ile yaşayamayız. Biz mâziyi hale naklederiz... Eski haziyneleriyle yaşamağa çalışan bir millet, canlı bir millet olamaz. Yaşiyabilmesi için mâzinin ruhunu alması ve istikbale doğru yürümiye koyulması lâzımdır. Hal bütün mazinin hattını muhtevidir.

*

Zarûri bir hayat medarı olan yeknasak, yorucu bir işten ve arasıra bâzı eğlencelerden mürekkep hayat, insanı şiddete sevkeden muvazenesi bozuk bir hayattır. Bir adamı mihanikî ve bıktırıcı bir iş yapmağa mecbur etmekle beraber edebî ve bedif melekelerini terbiye etmek, hayatını iki mütezat hal arasında taksim etmek ve kendisini isyana veya ölüme götürmektir... *Rustin* demiştir ki: «Her milletin karşısına çıkan mesele ne kadar işçisi olduğu değil, belki ne kadar hayat yarattığıdır.»

*

Mekteplerin memleket hayatıyla sıkı bir münasebette bulunması lâzımdır; talebe girecekleri iş için şevk ile mahmul ve işi başara-cak surette mücehhez olarak mektepten çıkmalıdırlar.

*

İnsaniyetin vasatî seviyesini yükseltmek, işte yeni terbiyenin ve âtinin sanayi hayatının gayesi budur.

*

Zamanımız lisanlarının öğrenilmesindeki esaslı kıymet, hayatı ve yabancı milletlerin fikrini anlamamıza ve mümtaz mütehassısların eserlerini asıllarından rahat rahat okumamıza yarıyacak olan bu lisanların bilinmesindedir.

*

Her millet karanlıklar ve inhilâlle döğüşecek yeni tipte askerlerden mürekkep büyük bir ordu vücude getirirse.

*

İçtimaî terakki pek seyyal bir şeydir: bir nevi câzibe kuvveti harekete gelmeden ve bütün dünya hayatını harekete getirmeden onu bir nokta üzerinde hakim kılmak imkânsızdır.

*

Avukat, doktor, iş adamı olmak, veya her hangi bir mesleğe girmek için değil, belki iyi olan şeyi anlamağı öğrenmek için fâal hayata giriyorsunuz. Evelemerde, müstakim bir hat üzerinde ömür sürmeğe çalışınız, dağınık menfaatlı müstekar bir hayat sürmeğe değil. İş aşkıyle işlemeğı öğreniniz: Yapacağınız işi zahmetinizi esirgemenen, hesaplamaadan yapınız. İşinizi, ondan çıkarmak tesavvurunda bulunduğunuz menfaatlerle tartmayınız.

*

Dünyanın büyük üstatlarının fikrine nüfuz etmeğe çalışınız. Ne kadar nâciz olursa olsun bir kütüphane vücude getiriniz ve onu sevmeğı öğreniniz.

*

Kalbinizi tasfiye ediniz, zihninizi inkişaf ettiriniz, nefsinizde mevcut adilikleri mahvediniz, şu saraya girmeğe hazırlanınız: yalnız sây ve liyakat önünde açılan yeni âlem sarayı. Bu ulvî fikirler sarayının muhafızını hiç bir servet idlâl, hiç bir sun'ilik iğfal edemez.

Resmî tercümeihalden alınan parçalar Mektep işleri sergisi hakkında

Bu sergi, ziyaretçileri alâkalandırmağa mahsustu, onun için sergide iş teşhir edenler bir hayli teharrilerde bulunduktan sonra yaptıkları işlere dalgın kimselerin bile gözlerine hitap edecek bir şekil vermeğe çalışırlardı. Kendileri de arkadaşlarının sergideki işlerine karşı

ziyaretçi vaziyetinde buldukları için, vuzuhun teferruattaki incelikten daha ziyade ehemmiyeti olduğunu anlarlardı. Teşhir usüllerini tekemmül ettirirlerdi.

Meselâ, bir memleket ahalisinin ahvalini gösteren istatistik, kesafetini veya temevvüçlerini göstermeğe mahsus grafikler, şebirlerle köylere inkisamını bir bakışta kavramağa yarayan haritalarla ifade edilirdi. Diğer haritalarla şemalar hadiselerin sebep ve neticelerini gösterir, mukayeseleri meydana koyar, bâzı tenakuzları bedihileştirirdi; izzahî metinler, büyük harflerle yazılı bir kaç kelimededen ibaret kalırdı.

Aktüaliteye âit meselelere girişilirdi. Meselâ, nazarı dikkatleri Çin'e afyon ithalindeki âni tenakusa celbedilen talebe, vesikalar edinir, sebeplerini, muhtemel netiyelerini arar, tetkiklerinin netiyecisini grafik halinde gösterirdi. Yahut Çin'in Garp ile münasebetleri ne zararı dokunan engellerin mahiyetine dair mâlûmat alırdı; bu engeller Çin lisan ve yazısındaki güçlükler, derin zihniyet farkları, Şark'lılarla Garplıların temayül ve ihtiyaçlarında temas noktalarının yokluğu gibi şeylerdi. Diğer taraftan, yeni Çinin istinat edebileceği Şark ile Garbın müşterek noktası hangisi olduğunu bulmağa, milletlerin karşılıklı anlaşması ve refah namını halihazırdaki vakıyalardan ileri gelen tehlikeleri göstermeğe çalışırlardı. Seyahat hikâyeleri genç okurları Çinin hemen meçhul olan sahalarına götürürdü. Çin hükûmetinin sarı kitapları, şimendifer rehberleri, coğrafya mecmuaları, sir Francis Younghusband'ın, binbaşı Bruce'un, yahut Avrupalı misyonerlerin eserleri hep vesika menbâ hizmetini görürdü.

Talebenin dâima istihdaf ettikleri gaye, öğrendikleri şeyleri kolayca anlaşılabilir bir şekle koymaktı. Bu maksatla, her talebe, yalnız bâzı kısımlarını tafsiylen tetkik etmekle beraber, bütün mevzû ile istiynas eder ve kendi sâynin netiyecisini bütün sınıfa iblâğ ederdi. İşler bitti mi, üç ay sonuna kadar dershanenin duvarına asılır, sonra onları Junior Conversazione denilen müsahabelerde anlatmak için söyleyiciler intihap edilirdi.

Talebenin iş sergisine yavaş yavaş müte-

nevvi temrinler inzımam etti. Çocuklardan bâzıları, kendilerini bilhassa alâkadar eden bir mevzûa dair rapor okurlardı; bir kısmı projeksiyonla veya diyağramlarla resimlerini gösterdikleri bir konferans verirlerdi... Daha gençleri İngiliz ve Fransız halk şarkılarını hep birden çağırırlardı. Bir çoğu İngiliz, Fransız ve Alman şiirlerini okurdu.

Yeni bir eğlence, programda ehemiyetli bir mevki tuttu: bu, Fransızca, İngilizce, yahut Latince piyesler temsili idi. Aktörler bir perde ile mücehhez, fakat dekorsuz bir sahne de oynarlardı. Bâzen mektepte yapılmış kostümleri vardı, bâzı defa kostümsüz oynarlardı; her şey, uzun hazırlıklara ihtiyaç vermiyecek tarzda, büyük bir sadelik içinde geçer ve her oyunun temsili on dakikadan fazla sürmezdi.

Çok kısa, pek canlı, bâzen gülünç, bâzen feci olan bu piyesler ekseriya talebe tarafından yazılırdı. Bâzen de bu okudukları kitapların bir iki parçasını tiyatro şekline sokarlardı. Daha ileri giden bâzı piyesler, Artagnan, yahut kulağı kesik adam, yahut da Landru gibi Fransızların sergüzeştlerinden alınırdı! Müellifler ne kadar genç iseler, piyesler o derecede korunç olurdu?...

Tiyatro temsilleri, musahabeler, taganniler, veya diğer tezahürler mevzû bahis olsun, başlıca iş mümkün olduğu kadar fazla talebeyi iştirak ettirmektir; bir piyes için fazla gönüllü aktör çıkarsa o vakit sıvıf ortaya iki piyes koyardı. Aynı gecede beş piyes oynandığı vakîdi. Arzu eden her çocuk için daima yapılacak bir şey bulunurdu. Keza, sergilerde teşhir olunan işler yalnız en iyileri değildi, hemen bütün sınıfın işleriydi. Tabiatte en iyi işler bulunmakla beraber elbette bayağıları da bulunurdu. Mümtaz talebe gösterilen dikkatten ve işleri için yapılan medihlerden dolayı cesaret hissederlerdi; daha az müstait olanlara gelince, diğerleri gibi kendi işlerinin de teşhir edilmesi gayretlerini artırır; çok defa oldukça kıymetsiz bir talebenin en iyileri arasında bulunduğu vakî olurdu.

Teşhir olunmıyan işler, amillerinin kâfi derecede zahmet ihtiyar etmemiş olduğunu göz-

BİR GENÇ KIZ

Asri terbiyeyi layıkıyla anlıyan BİR GENÇ KIZIN kendi muhitini nasıl değiştirdiği, aile hayatına nasıl saadet getirdiğini gösteren bir hikâye,

(Geçen nüshadan mabat)

Kışa doğru ailenin içinde yuvarlandığı girdap daha baş döndürücü bir şiddet kespetti. Merhun bulunan Şişlideki apartmanın vâdesi gelmişti. Bâzı mücevheratı terhin etmek suretiyle bu müddeti uzattılar. Bu hal Ülviye hanfendinin gururunu alt üst ediyordu. Bu süslü daireden çıkıp alelâde meskene nakletmek, onun için gayrı kabili tahammül bir felâketti.

Diger taraftan içinde yaşamağa bir mecburiyet, bir borç telakki ettikleri muhite, vaziyetlerinin heziyetinden renk vermemek ve yine aynı müdebdel hayatı yaşar görünmek iztirariyle kıvranıyordu. Fazıl Bey, bu mütemadi israf yolunda elinde kalmış yegâne iradının enkazı karşısında büsbütün yessedüşmüşdü...

Handan her gün hasta ve kırğındı; arzularının, binlerce keyiflerinin bilâmüşkülât meydana gelmesine alışmış olan bu ana kız, mahrumiyetler günden güne gayrı kabili ictinap bir bedâhete yaklaştıkça, başı göğsüne düşmüş zavallı ihtiyar hırçınlıklar ve gayızlarının yegâne hedefi oluyordu.

Bir gün evel sitemler, şikâyetler buhranlar ve göz yaşlarına sahne olan bu süslü odalarda lakayit ve beşuş çehreler, mes'ut ve müreffeh kahkahalar, müzikler ve danslar arasında Nermin kendisine isabet eden sahte role içinden ağlayan acı bir hanede ile bakıyordu. Bu tasannü, bu iyreti mas-

keler temiz, metin hüviyetinde namahsus tésirler yapacak korkusuyla Nermin, benliğini sıkı bir tarassutla idare etmeğe çalışıyordu...

Handan bir gece yarısı balodan avdet ederken eski kürk mantosunu âleme göstermek gayretiyle müthiş bir souk almış ve yatağa düşmüştü. İhtiyar baba zâten mevcudiyetini her an tedhiş eden endişeler içinde kırılıp tükenmek için

küçük bir sadame bekliyordu. Genç kızın iztirabına artık mukavemet edemiyerek oda hastalanı verdi. Bu esnada vukua gelen bir teklif Nermini düşmüş olduğu girift keşmükeşten kurtarmağı vâdediyordu. Ona, yüksek bir maaşla Samsung Gümrüğünün kimya gerlği teklif edilmişti. Fakat bu kurtarıcı ışık, öyle kesif zulmetler

arasında yanmıştıki genç kız, bu nura koşamayacak kadar ruhunda ağır zincirlerle bağlı olduğunu his etti... Bilhassa amcasını hasta döşeginde her türlü yardımdan mahrum bir halde bırakıp kaçmak asıl ruhunu yaralıyordu... Hastalara hazakat ve ilmini fedakârlık derecesinde ibzal eden genç doktor sosyetelerine müdavim bir dostlarıydı. O, yüksek bir ketumiyet ve feragatle kendini bu iki hastanın tedavisine hasretmişti... Vicdanının sesine yürüyen Nermin, ihtiyar amcasının tedavisinde doktora kıymetli bir muavin olmuştu... Ülviye hanım, kızının yastığını beklerken genç yeğen amcasını

bir lahze yalnız bırakmıyordu. Bu metrük ihtiyara kalbinin bütün şefkatini vermişti. Doktor Cevdet Bey muayenelerden sonra ona:

— Siz olmasanız Nermin hanım, Fazıl Beyi kurtarmak saadetini göremiyecektim...

diyordu. Nermin mâsum bir sevinçle:

— Kurtulacağını ümit ediyormusunuz doktor? diye sormuştu.

— Bu müşfik ihtimam devam ederse evet... cevabının verdiği itmiyınan karşısında, hayatına vaitkâr bir ışık tutan teklifleri kendi kendine hatırlamak lüzumunu bile hissetmiyordu.

Handan yatağından çıkmış ve odasında gezinebiliyordu. Doktor Cevdet artık temâmiyle ailenin bir ferdi olmuştu. Bâzen Handana uzun saatlar odasında refakat ediyordu. Hayatının planlarına adım atacağı amcasının nekahatine tâlik ederek hastanın işlerine vaktini hasreden Nermin amcazadesiyle genç ve zeki doktor arasında kalbî bir dostluk başladığına hükmeder gibiydi... Hissî bir izdivaç amcasının maddî vaziyetinin rahanelerini telafi edemezse Handanın müterreddi ruhu üzerinde temiz bir mürebbi olabilirdi. Fakat acaba Handanın ruhunda sevmek kabiliyeti, istîdadı var mıydı? Bu mânevî tecelli, genç kızın ihtirasını ve basit emellerle yıpranmış kalbini tasviye edebilirdi... Nermin kendini meşğul eden bu fikre günden güne daha saptanıyor... Bir genç kızın mânevî halâsı ona bir saadet hissettirecekti...

Bir gece, Handan erkence uyumuştur. Ülviye hanım iytinalı hayatını iki kat yoran ve onu adeta ihtiyarlatacak bu hastalıktan sonra, şimdi yorgunluklarını çıkarmak için ancak kendisiyle meşğuldu... Odasında banyodan çıkıyor, uzun, uzun frikasyonlarla buruşukları ziyadeleşen vücuduna gençlik vermeye çalışıyordu...

Fazıl Bey, arasıra göğsünü hırpalayan "astim" buhranlarından sonra günlerce, sakin ve sessiz, yatağına gömülüp kalıyordu...

Yine böyle bir krizden sonra kendine gelen ihtiyar adam baş ucunda ciddî bir endişe ile kendisine bakan Nerminin ellerinden yakaladı. Ona bedbaht kalbinin bütün bir minnetiyle bakarak:

— Yavrım Nermin! dedi. Seni bana Allah gönderdi. Beni kızıma bağışlayan sensin aziz çocuk...

Sonra elleriyle tuttuğu ipek tenli elleri, solgun dudaklarına kaldırarak, onları titrek bir puse

ile öperken beyaz saçlı başı göz yaşları içinde sarsıldı...

Nermin de ağlıyordu. Bu hazine sahneye, kapıdan yavaş yavaş girerek hümmetle bir köşeye çekilmiş şahit olan Cevdeti görünce hemen gözlerini silerek yanına yaklaştı. Güzel ve şen bir tebessümle:

— Amcam yaptığım vaziyefeyi ne kadar iyizam ediyor.. Hastalar çok hassas oluyor değilmi doktor?

Genç tabip, bu mütevazî, melek tıynetli genç kıza titreyen dudaklarıyla bir şeyler söylemek istedi. Bir dakika sessiz gözleriyle bu saf, yıldızlı gözlere baktı. Sonra gözlerini indirdi... Hafif, hafif güldü ve hastasına yaklaştı...

Kânunlar şubata doğru müthiş kar tipileriyle suları toprakları donduruyordu. Bu kahredici mevsim, kasvetli rutubetler altındaki hastalara çok merhametsizdi. Fazıl bey yapılan bütün fedakârlık ve ihtimamlara rağmen yatağından çıkacak kudreti bulamıyordu. Hastalığın henüz vahim akibeti zail olmuş değildi... Handanla annesini ara sıra ziyaret eden ahablar yine eksik olmuyordu. Fazıl bey tam bir metrukiyete atılmıştı. Günde bir dakika Ülviye hanım zevcinin odasına uğrayarak ayakta istifsarda bulunarak dairesine çekiliyordu. Nermin bâzen doktorun refaketinde gece yarısına kadar hastanın odasına bitişik bir küçük odada oturarak sessiz, sessiz konuşuyorlar, ekseriyetle genç kız, bir başına kitapları ve yazılarıyla meşğul olarak vaziyfesinden ayrılmıyordu.

Doktor Cevdet eskisi gibi Handanla meşğul değildi. Bu ihmali farkkeden Nermin genç doktora bunu anlatmak ister gibi sordu:

— Handanı nasıl buluyorsunuz doktor?

— Çok iyi, çok iyi...

— Fakat bu günlerde kendisini hiç muayene etmedinizki?

— Artık onun Doktora ihtiyacı yok Nermin Hanım. Fazıl beyle meşğul olmağa mecburum...

— Fakat bir hasta, Doktoruna çok alışır... arasıra ziyaret etseniz nakadar makbule geçer...

— Hayır Nermin Hanım. Bilakis Doktorların yüzü souktur. Hasta ancak hastalığı müddetince Doktora merbuttur. Ondan sonra bir Doktorla musahebet o kadar zevkli bir şey olamaz...

Bir gece yine yavaş yavaş konuşuyorlardı. Hastanın odasından hafif, hafif sesler gelmeğe başlayınca ikiside şarararak sustular. İçer-

de konuşan Ülviye hanımdı. İstemiyerek bu mu-kâlemeyi dinlemeğe başladılar...

Ülviye Hanım asabî bir sesle :

— Bu gün apartmanı müzayedeye koydular... Fena bir haber... Fakat size söylemeğe mecburum... Handan üzüntüden harap oluyor...

Hasta inilti bir sesle cevap verdi.:

— Hanımcığım, bütün bu felâketlere karşıdan seyirci kalmaktan başka ne yapabilirim?... Henüz yatakta oturmağa bile muktedir değilim...

— Doğru ama böyle işlere alışmamış iki kadın, biz nasıl mukavemet edeceğiz?

Fazıl Bey mecalsiz sesinde göz yaşları titreyerek inledi :

— Kêşkê böyle mefluç gibi uzayıp kalacağıma ölüme kavuş saydım.

Doktor heyecandan sap sarı kesilmişti..; gayri iradi bir hamle ile karşısında sapsarı titreyen genç kızın elini tuttu ve onu şefkatle sıkarak mı rıldandı :

— Cinayet! Cinayet!... Bu kadın hastayı öldürecek.

İki genç elele dehşet içinde, tek-rar Ülviye hanımın hırçın bir hıçkırıkla sivrilen sesini duydular :

— Eğer daha muktedir bir Doktor hastalığınızla meşgul olsaydı her halde bu kadar sürünmezsiniz... iytimadımızda hata ettik...

Hasta şimdi heyecanla kuvvetlenen sesiyle haykırdı :

— Rica ederim Hanım... çok rica ederim ona, Doktora haksız kabahatlar yüklemeyiniz... Onun fedakârlığı olmasaydı...

— Fedakârlık telakki eylediğiniz bu ihtimamın sebebini bilseniz... Ortada bir vasita olduğunuz anlardınız...

— Ne imiş o sebep?...

— O sebep Doktor Cevdetin yeğeninize olan temayülüdür...

— Yalan, itira... oh artık susunuz ! Rica ederim ve beni yalnız bırakınız Nermin bir melektir. İşidiyormusunuz hanım, onada dokunmayınız. Buna müsâade edemem... rica ederim, artık... Odanıza gidiniz...

Nermin işitmek için kulaklarını tıkayıp başını masaya dayamıştı... Doktor halâ elini bırakmadığı genç kızın altın saçlarını okşayarak eyildi. Ruhunun derinliklerinden gelen bir tes'itle bu parlak kıvrıkcık saçlı başın üzerine incitmekten korkan hafif çok hafif bir temasla takdis eder gibi dudaklarını

değdirdi...

İçerdeki seslerde fecaat bağırıyordu :

— Allah biribirinize mübarek etsin... Fakat ben kardeşinizin kızını, hasta döşeğinin başında muşika kuran bir kızı, genç evlâdımla beraber bulundurmakta mâzûrum...

Kapı şiddetle açılarak örtüldü Ve içeriki odada biri boğazlanır gibi bir hırıltı yayıldı... Doktor

Cevdet ve Nermin koşdular. Fazıl Bey tırnaklarıyla geceliğini yırtarak müthiş bir kriz içinde çırpınıyordu... onları görünce mütekallis parmaklarıyla ellerini yakaladı. Boğulan göğsünden.

— Beni brakmayınız ! beni bırakmayınız ! diye hırıldayordu... Fazıl Bey iki gencin derin bir şefkat, samiyemi bir endişe ile sakitane ihtimamı neticesinde kendine geldi... Gözlerini ağır, ağır açıp yatağının başında bu iki lutufkâr başı görünce güldü... onlara daha yaklaşımları için gözleri ile yalvardı... Cevdet ve Nermin şimdi yan yana mütebessimane eyilmişlerdi... Fazıl Bey titre-

yen kadit elini uzattı... tatlı bir nuvazişle bu iki güzel başı birbirine yaklaştırdı... Sonra solgun dudakları kıpırdatarak :

— Birbirine ne güzel yaklaşıyor! dedi ve gülererek ilâve etti:

— Çocuklar bana mesut bir ömür vermek istermisiniz? Çünkü anlıyorum... Ben sayenizde yaşayacağım... beni... mesut yaşatmak istermisiniz?... Sevişiniz çocuklarım... ve birbirinizle evleniniz... siz biri birinizin eşi olmağa lâyıksınız.

Doktor Cevdet derin ve mesut bir heyecanla genç kızın elini tutmuştu. Onun söz söylemesini bekliyordu...

Nermin, kalbinin artık bambaşka bir hisle çarptığını hissediyordu. Elini sıkın gencin avuçlarında yanan hararete biygâne değildi.

O sıcaklık, o incizap kalbini çekiyor, genç ve temiz ruhunu çoşturuyordu.

— Amcacığım dedi. Sizi mesut edeceğiz...

Bu cevap genç Doktoru saâdetin, zevkin, minnettarlığın müntehasına götürmüştü. İhtiyar adam yorgunluk ve sükûnet içinde derin bir uykuya dalarken iki genç hörmetsiz ayağa kalktılar. Bitişik odanın âşına ve samiyemi havasında bir kelime söylemeden Nerminin altın bası Doktorun göğsüne düştü. Ve sessiz sedasız saatlerce kaldılar....

Gece yarısı Nermin, ilk defa çok mesut çok mahmur bir hülya içinde yatak odasına çekildi... gönüllü aradığını bulanların derin zevkiyle serhoştı. Hayatında büsbütün yeni cazip, hassas bir sahife açılıyordu. Kalbinin içli ve esrarengiz bir hisle çarptığını, derinden derine ilâhi bir saadetle mestoldüğünü hissederken yine hasta amcasının perişan vaziyetini unutamıyordu. Mes'ut olanların bedbahtlara karşı hissedeceği derin bir merhamet ve şefakitle çareler aradırıyordu. Henüz yatağına girmişti. Birdenbire kapısının vurulduğunu duydu.

Bir ande hastasını düşünerek heyecanla kapiya koşarak açtığı zaman bembeyaz çehresinin üstünde intikama benzer bir kızılılıkla gözleri parlayan Handanla karşı karşıya geldi. Nermin hayretle bir dakika duraklarken Handan ağır, ağır odaya girdi... Göğüşü şiddetli bir heyecanla kalkıp iniyor, dudakları titreyordu...

— Sizinle görüşmek istiyorum Nermin.

Nermin şezlonga oturan Handanın karşısında bir koltuğa yerleşerek söylenecek şeye muntazır olduğunu anlattı.

Handan, söylemeği tasarladığı sözlerin hiç birini bulamamaktan mütevellit bir aczile birdenbire haykırdı!

— Niçin onu iğfal etmeğe kalktınız?

— Kimden bahsetmek istiyorsunuz?

— Kimden olacak? ondan... Dokdordan, Cevdet beyden!

Nermin dudaklarını ısırıldı; bu anı hucuma ne cevap vereceğini bilemiyordu.

— Neye cevap vermiyorsunuz? Sevmek için, başka birini, sevgilisi olandan başka kimseyi bulamadınız mı?

— Cevdet beyin başka bir sevgilisi olduğunu bilmiyordum.

Handan ağır bir kahkaha ile haykırdı:

— Bilmiyormiydiniz? Bu mümkün mü hiç? Cevdetle aramızdaki çok eski samîmiyeti anlamamak için pek saf olmak lâzımdır... Halbuki ziz hiçte öyle değilsiniz.

— Cevdet beyle aranızda ki münasebeti şimdi sizden öğreniyorum?... Sizi temin ederim...

— Öyle ise dinleyiniz; sizi tanımazdan çok evel biz Cevdetle konuşuyorduk. Siz aramıza girdiğiniz zaman onunla kalbi rabıtamız çoktan başlamıştı. Hastalığım esnasında gösterdiği alâkadandamı anlayamadınız?

— O, aynı âlâkayı pederinizde gösteriyordu, Dost bir doktorun vaziyetine merbutiyetinden başka neye atfolunabilir?

— Demek bana inanmak istemiyorsunuz? Onun yüzünüze gülmesi, bütün bu hakikatlere perde çekiyor değil mi? İsrar edecek değilim... Aldandığınızı yakında anlayacaksınız...

— Müsterih olunuz! Doktor Cevdetle aramızda henüz mühim bir şey geçmiş değildir... Kimsenin hissine tecavüz etmek küstahlığını irtikâp etmem. Fakat bir kerre de onunla görüşmek isterim.

— Neye yarar? Münevver ve kibar bir genç kendisine temayülünü hissettiği bir kıza esrarını iytiraf edemez. Maalesef yine sizi aldatacaktır... Ne tuhaf siz benim her taraftan yerimi almağa niçin bu kadar arzulusunuz?

— Pederiniz için söylüyorsanız sizin ihmal ettiğiniz bir vaziyeyi vicdanen deruhde etmek mecburiyetinde idim...

— Hasta bulunduğum zaman gösterdiğiniz samiyiyetten dolayı size borçlu olduğum teşekkürü hatırlattınız. Fakat şimdi sıhhatteyim; kendi işlerimi kendim görebilirim.

Model ve Mes'ut Bir Baba

Resimde gördüğümüz on çocuklu mes'ut aileyi kurmağa muvaffak olan tabip miralay Ali Osman bey pek eski ve samimî bir arkadaşımıdır. Kendisiyle pek fena, hattâ feci' şerait içinde tanışmıştık: 1313 Ağustosunda 8i siyasi mahkum Şeref vapuriyle — Fizana gönderilmek üzere — Tarablus Garba sürülüyordu. Bunlar arasında ikimiz de vardık, o Tıbbiyeden ben Harbiyedendim. Şerefın karanlık anbarında aynı tahta kaşıkla —çünkü kaşıklar üç kişiye bir düşüyordu — çorba içmiştik. Burada başlayan muarefe on üç aylık zıندان arkadaşlığı ve on senelik menfa hayatı esnasında en dar bir dostluk haline geçmişti.

«Aga» namıyla bütün arkadaşların sevdiği ve hürmet ettiği Ali Osmanla benim aramda siyasi ve içtimaî aktydeler birliği de vardı. Hapishane içinde, benim başmuharrirliğim altında, müstensih ile neşrettiğimiz «Hatıra» gazetesine o da yazılarını veriyordu. Serbest bir hayata nail olduğumuz zamanlarda ise aynı kitabları, aynı mecmua ve gazeteleri

okur, aynı mevzular hakkında münakaşalar yapardık. Her ikimiz Joresi Zolayı, Anatol Fransı, Demoleni en ziyade takdir ederdik. «Aga», *Fecundite* nin, *Travail* in, anglosakson terbiyesinin verdiği ilhamlarla, çok çocuklu bir aile tesis etmek, çocuklarını çalışkan, müteşebbis, vazifesinas birer Türk vatandaşı olarak yetiştirmek hayalleriyle daha o zaman oyalanıyordu.

Tarablus Garpta bir Girit muhacirinin kızıyle evlenen Ali Osman beyin her çocuğu bir başka şehirde doğmuştur. Balkan muharebesinde Rumelinin Mesa Karasu ötesinde ve Şimalinde kalan bütün şehir ve kasabalarında bulunmuş, esir düşen askerlerimizin yüzlercesini mahirane cerrah amelyatı ile ölümden kurtarmıştır. Büyük muharebe ile milli mücadele ise kendisini ve her iki senede bir ferdi artana ilesini Anadolunun bir çok şehirlerinde dolaştırmıştı.

Bundan bir kaç ay evel kendisini Ankarada ziyaret ettiğim zaman aile hayatındaki basitlik ve samimiyet beni hayran braktı.

Ziyaretim yemek zamanına tesadüf etmişti. Kücağında tuttuğu henüz iki yaşındaki küçük Nihal ve sağ tarafına oturtmuş olduğu Fahimanı yedirmeyi üstüne almıştı. Kendi, lokmasını çiynerken bir lokma birinin bir lokma da öbürünün ağzına vererek yemek şetaret içinde devam ediyordu (Tıpkı bir kuş yuvasında olduğu gibi). Cihat Dundara, Ekmel Sermede bakıyordu. Üç büyükler İstanbulda, mekteblerinde bulunuyorlardı (Sinan Mülkiye-

nin Nejat Tıbbiyenin, Neriman Harbiyenin çalışkan talebesindendir).

Aile dahilinde yatı mektebine girmek zamanına kadar büyükler ağabeylik değil dadılık ve aşçı yamaklığı ederler; küçükleri giydiren, temizleyen, kaldırıp oturtan, her işine bakan ağabeyleridir. Bu vazife şimdiki halde Cihat ile Ekmelin omuzuna yüklenmiştir; onlar iki üç senedenberi bu vazifelerde ağabeylerini istihlafa başlamış bulunuyorlar. Fakat aile içinde hüküm

süren yegâne kanun yardımlaşmak ve sevişmek kanunudur. Kardeşlerin en küçükleri bile kendilerinden daha küçüklerine yardım etmekte ve mülayim sözlerle nasihat vermekte asla kusur etmezler. Şimdi, evde, anababasının en büyük saadetini teşkil eden bir küçük abla vardır: Güzide. Nihal ile Dundar Güzideciğin canlı bebekleridir.

* *

Ali Osman çocuklarını çok sever, fakat onlara düşkün değildir. Muhabbeti şahsî bir ihtiras halini almıyor. Onları şımartmaktan çok uzaktır. Onlara karşı sert bir kaç sözü asla esirgemez. Hattâ bâzen kaba etlere, tam bir hesap ile, hiç bir uzvi ziyan vermeyecek bir iki şamarcık bile atar. Fakat bu pek nadir olan cezalandırma ancak üç dört yaşına kadardır; ondan büyüklerine esasen fiske ile bile vurmağa ihtiyaç hasıl olmamaktadır.

Ali Osman ailesinde çocukların hızsızlığı çok basittir. Vere yuvarlanmalarına, düşmelerine, öte berilerini incitmelerine, gözlerinden inci danesi gibi yaş akıtmalarına hiç ehemiyet verilmez. Karın sancılanması, ishal başlangıcı, harezetnin yükselmesi gibi alâmetler üzerine, soğuk kanlılıkla, ilk tetbirler alınır. Çocuk yatırılır. Fakat bir kaç saat sonra, yavrucağ neşe ve kıpırdaklığını tekrar bulursa, onunla daha fazla uğraşılmaz.

Uzun muharebe senelerinin bütün mahrumiyetleri içinde doğan ve yetişen bu on çocuğun hiç birinde endişe edilecek bir hastalık, bedenî arıza yoktur. Küçük yaşlarında biraz bünye zayıflığı gösteriyorlarsa da gittikçe mukavemetleri artıyor, pek güzel serpilip gelişiyorlar.

* *

Ali Osman Beyin her gün saat on sekizden sonra evinde olması muhakkak gibidir. Daha evel haber vermeden, onu çocuklarının ortasında bulmaktan emin olarak, ziyaretine gidilebilir.

Her akşam etrafında muayyen sevimli halka çevrilir. Gramofon çalınır. Küçükler dans da

ederler. Fakat böyle bir konser olmasa da güne, zamana, hale dair mükâlemeler eksik olmaz. Ali Osman Bey her içtimaî ve ya tabii hadiseyi küçüklere basit ve mühtasar surette izah eder. Bunun için çocukları pek küçük yaştan *dinlemesini* öğreniyorlar. Babalarını, gözlerini açarak öyle dikkatla bir dinleyişleri var ki... Mütaalalarını beyan etmekten de çekinmiyorlar. Yedi sekiz yaşını geçmiş olanlar büyük bir şahıs gibi ferdi fikirlerini söyleyebiliyorlar ve hiç de ukalâ görünmüyorlar.

* *

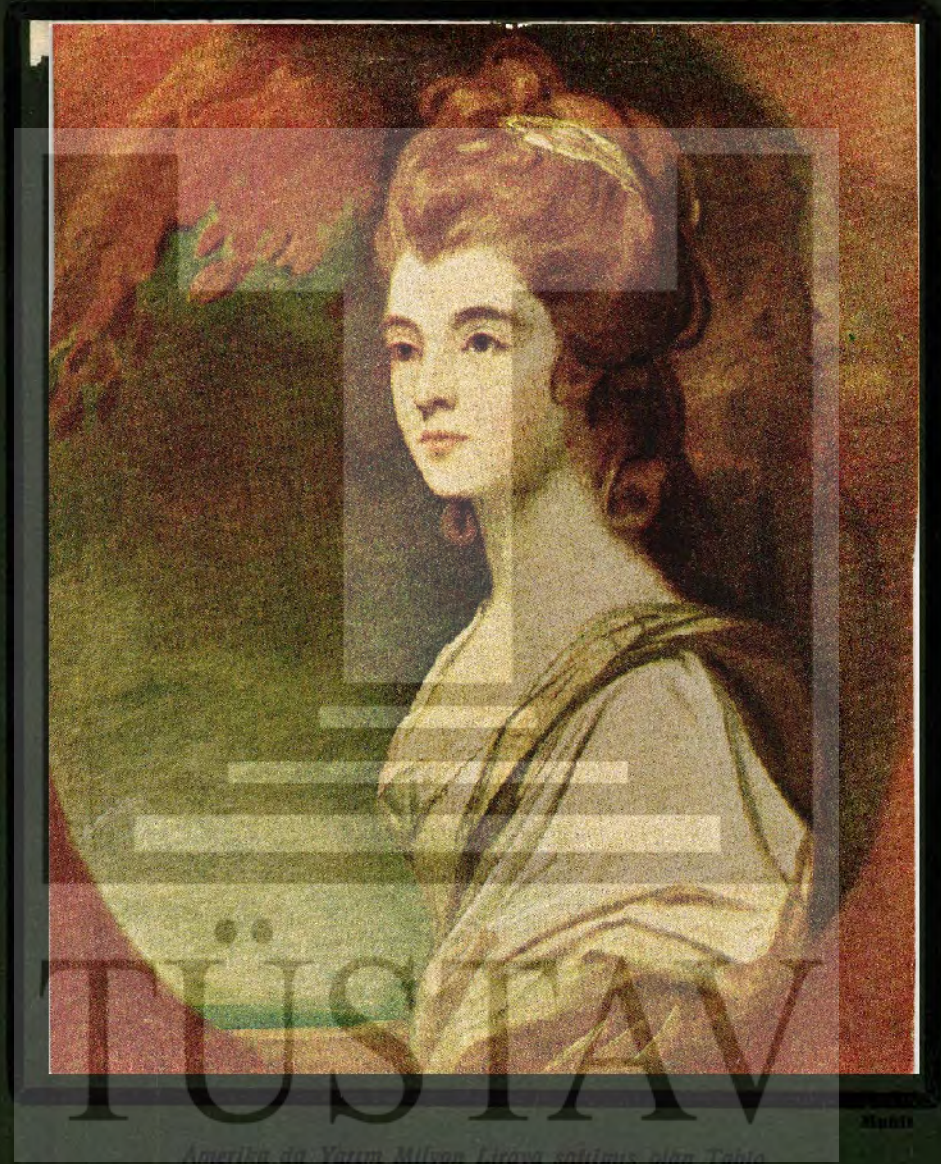
Ali Osman Beyin muvaffakiyetinde en ziyade şayanıhayret olan nokta malî cihettir. Maaşından başka geliri yoktur. Doktor olarak pratiği azdır, ve esasen çok defa hastaya parasız bakar. Hastalarından pek zengin olanları varsa ufak bir hediye ile şükranlarını eda etmelerine müsaade eder. Böyle olduğu halde ailenin asla mühtaç görünüşü yoktur. Bilâkis, hepsi tok gözlu, hepsi basitliğe alışmış ve hepsi babalarının rütbesiyle mütenasip ve iyi giyinmiştir.

Ali Osman Beyin yegâne şikâyeti evsizlikti. Kira evlerinde sürünmekten bıkmıştı. Tekaüt olmadan ailesine bir yurt temin etmek en büyük endişesi idi. Nihayet ona da bu sene muvaffak oldu: miymarı ve değnekçisi kendisi olmak şartıyla, Cebecide dört odalı bir ev yaptırarak içine girdi. Evin bahçeciğinde çiçek yetiştirmek, fidanlar dikip onlara bakmak şimdi ailenin pek zevkli eylencelerinden biri oldu.

* *

Ali Osman Beyin misali bekârlarımıza ve evlilerimize ne güzel bir ibrettir. Küçük bir mêmuriyetten veya yüzbaşılıktan aile kurmağa başlayarak vatana hayırlı evlâtlar yetiştirmek ve daimi bir kanaat ve memnuniyet içinde çalışarak ömrünü geçirmek imkânı vardır. Bunu bize bu on çocuklu mes'ut babanın ve model kocanın hayatı göstermeye kâfi gelir. Ali Osman Beyle refikası arsasında hüsnü müaşeret ve mütekabil hürmet ve muhabbet asla eksik olmamıştır.

TÜSTIAV

Amerika'da Yorum Milyon Lira'ya satılmış olan Tablo

G Ö T H E

İştiharından Vefatına Kadar

Yazan : NAHİT SİRRI

Christiane ve Schiller

1788 senesi Haziranında ve hemen iki yıllık bir gaybubetten sonra, Goethe, Vaymara dönmüştür. Ve bu avdeti müteakıp, duka Charles-Auguste, unvan ve tahsisatını muhafaza etmesi şartıyla Maarif ve güzel san'atler idaresinin haricindeki vaziyelerinden kendisini af, ve bu suretle şairi iki yıl evel İtalyaya kaçırarak zevksiz meşguliyetlerden halâsetmiştir. Fakat şimdi duka bütün vaktini askerlerini tâlim ettirmekle geçirmektedir; diğer taraftan, bu iki İtalya senesi Goetheyi gençleştirmiş olduğu halde, mali üzüntülerin de inzima-

miyle Madame de Şteini adetâ ihtiyar bir kadına çevirmiştir. Ve Goethenin mâşukası olmağı istemediği gibi Goetheye bir başkasının mâşuka olmasını da istemeyen bu kadın, artık her kudretini kaybetmiş olmanın iğbirarı içinde, şâirden eski samimiyyetini esirger. Fakat kısa bir zaman yalıtılık hüznü tadacak olan Goethe, Christiane Vulpius isminde bir genç kıza tesadüf eder.

Christiane yirmi üç yaşında, fakir ve hüsnü basit bir kızdır ki, bilâhare Goethe, ismini taşımak şerefini de ondan esirgemiyecek, ve bu fazla basit kızla hayatını birleştirdiği için daima tenkitlere mâruz kalacaktır. Fakat Goethe

dımağında hayattan pürhayat bir âlem yaşayan bir dâhi olduğu için, şahsiyetinin hiç kimse belki küffü olamazdı. Sun'î çiçekler yapan bir işçi kız olarak karşısına çıkan Christiane, pek büyük bir sadakatle evinin kadını olmuş, Goethenin sükûn içinde çalışabilmesini temin etmiştir. Ve bu itibarla edebiyat tarihinin hürmetine hak kazanmış olduğu gibi, Goethenin İtalyadan avdetten sonra yazdığı (Roma Mersiyeleri) ve

bir müddet sonra vaziyetene gittiği Venediğin ilhamıyla vücûda getirdiği (Venedik hicviyeleri) manzumelerindeki hararet ve heyecanı da o vermiştir.

Christiannın valde olmasından bir müddet sonra, cihan tarihinin en mühim safhalarından biri inkişaf ederek, Fransa'nın büyük ihtilâline karşı bü-

tün Avrupa silâha davranmıştır, ve tekmi Alman devletleriyle beraber harbe giden Charles Auguste Goetheyi karargâhına çağırır. Bilâhere ifratlarına hücum edeceği bu ihtilâlin ruhan aleyhdarı olmayan şair için ordu gerisinde beyhude bir yük olmak için evinin rahatından ve sâyinin intizamından ayrılmak hiç hoş olmaz. Lâkin Dükanın arzusuna çaresiz inkıyatla, 1792 Ağustosunda Vaymardan ayrılır.

Bu harpten dönüşünde, Goethe bir az renksiz günler geçirir. İlki müstesna, her sene yaşamayan bir çocuk dünyaya getiren Christiane, iyi bir ev müdiresinden başka bir şey değildir. Fakat Goethe bir az fazla maddi bir sükûn ve

— Ya Cuma günü?

— Bu belki en meşgul olduğum gündür. Hafta içinde yapamadığım ev işleri hep o güne birikiyor.

— Yirmi yaşında bir kız için bu ideal hayat değil. . .

— Eylülde yirmi iki yaşına basacağım.

— Bu önümüzdeki Cuma bize gelsen ne olurdu? Kaç defa rica ettim, olmadı. Artık bu defa elimden kurtulamazsın.

— Cuma günleri hep misafirlerin oluyor. Mâzurum.

— Misafirlerim ummacı değil ki.

— Gelecek ay mîzuniyet alırsam hafta içinde gelirim, hatta gece kalırım.

— Melâhatçığım, doğrusunu istersen seni biriyle görüştürmek isteyorum.

— Ya !..

— Zeki Nüzhet Beyi bilirsin. . .

— Evet.

— Evlenmek isteyor.

— Kaçınıcı defa?

— İlk haremî pek genç vefat etmiş, zevcinden pek hoşnut imiş. Sonradan aldığı hanımların ikisini de boşamaya mecbur oldu. Kabahat kimde olduğunu elbette duymuşundur.

Melâhat güldü :

— Duymayan kaldı mı?

— Talîsizlik! Bu defa kibar, eski zaman terbiyesi görmüş bir kız isteyor. Bana emniyeti olduğu için intihabı temâmiyle bana bıraktı.

— Sen de beni lââyık gördün.

— Melâhatçığım, dünyada sana kimseyi lââyık görmem; fakat mademki sana gökten inme melek bulmak mümkün değil, er geç bu dünyanın insanlarından biriyle evleneceksin, Nüzhet Beyden eyisi nerede bulunur? En zengin aileler kızlarını ona vermek için uğraşıyorlar.

— İhtiyar. . .

— Ancak kırk, kırk beş yaşlarında. . . Şemsiden çok büyük değılmiş.

— Zengin, öyle mi?

— Dehşetli zengin,

— Ailesi . . .

— Ah, Melâhatçığım, biz asâletimizden ne gördük? . . . Bir girdibâdısefalet, sonra girdâbısefalet. . .

— Kimse işitmesin, mürteci' derler. . .

Melâhat bu müstehzi sözleri söylerken ürperiyordu. Feriha iki kelime ile hayatının bütün faciasını hülâsa etmişti. Dâimî, yorucu bir meşguliyetle zihninden uzaklaştırmaya muvaffak olduğunu zannettiği elim hakikatı gözünün önüne o kadar canlı surette arz etmişti ki böyle heyecanları gizlemek için çoktan iyiyat ettiği usul üzere sahte bir neşe ile acele lakırdı karıştırmak isteyordu. Feriha devam etti :

— Düşün bir kerre, ben Şemsi ile evlenmiyeydim halim ne olacaktı? Tahsilim senin kadar bile değil. Sana hiç olmazsa bir aralık mürebbiye tuttular da Fransızca öyrendin. Fakat senin için de muallimlik, yahut bundan daha yüksek bir mîmuriyet bulmak ihtimali yok. . . Gençliğini, güzelliğini ticarethane köşelerinde soldurmak yazık değil mi? Seni kibar meclislerinde lââyık olduğun mevkî ve kıyafette görmek isterim. . . Sen yalnız Cuma günü bana gel. Sonra konuşuruz.

— Gelemem, Feriha. Öyle meclislerde bulunmak adetini çoktan unuttum.

— Elimden kurtulamazsın, dedim ya. Şimdi buradan doğru evine gidiyorum. Annenle görüşeceğim.

— Annem bir defa tutturursa işte o zaman kurtulamam. Ya intihar, ya itaat.

— Annen huysuzdur, bilirim, fakat ne yap-sın? Zavallı çok acı gördü... Her halde senin hayrından başka şey istemez. Hem seni kimse zorla evlendirmez ya. Sen bir kerre şu adamı gör, o kadar. Alt tarafı senin elindedir... Ben seni bilirim, çok akıllı çocuksun... Seni daha ziyade meşgul etmek istemem. Cumaya kadar yine görüşürüz.

Feriha kuş gibi hafif, beş kat merdivenden aşağı inerken Melâhat yarım kalan kâğıdı tekrar makineye geçirerek devam etti..

Fakat parmakları artık işlemek istemiyordu. Yalnız zihni faaliyette ve uzaklaştırmak istediği hatıralar ve hayaletler ile meşgul idi... Bir satır yazdı :

«26 Haziran tarihli tahriratımızla bildirildiğine göre... »

Sonra düşündü...

Haziran !... Güller, şebbuyar, manolyalar açtığı ay !... Gecenin sükûnetinde ormanın derinliklerinden esen ruzgârlar yalının arka pencerelerinden ihlamur rayhaları getirdiği mevsim !... O yalıda küçük kardeşi vefat ettikten sonra babası da hayatını sui istiyim neticesinde henüz genç denilebilecek bir yaşta vefat etmişti. Annesi o acı hatıralardan kaçmak hülyasıyla yalhyı cesim arazisiyle birlikte satmış, fakat borçlarını bile ödeyememiş, eşyaları, ecdat yadigârları dahil olmak üzere, mezada çıkarılmıştı. Şimdi üç odalı bir apartmanda tekaut maaşı ve Melâhatın küçük kazancı ile geçinmeye uğraşıyorlardı. Annesinin marazî hırçınlığı ve beceriksizliği dâima her felâketin têsirini teşdit etmişti. Melâhat akşam evine yorgun avdet ettiği zaman kendisini güler yüzle karşılayacak, yorgunluğunu unutturacak kimse yoktu. Daha kapının eşğinde iken annesi bir solukta bütün dertlerini döker, ilk bahane ile bir kavga çıkarırdı.

Etrafındaki mecnunâne sefahet ve mütemâdi fe-

lâket têsiriyle geçirdiği ölüm kadar feci' ıztırapları müteakıp o yirmi yaşında çocuk kendini gûya başka bir şahsiyetle yeniden dünyaya gelmiş farzediyordu. Histen tecerrüt ettiğine kani' idi. Halbuki nasırlanmış sandığı kalbi şimdi yeniden kanıyor, uyuşmuş sinirleri yeniden bütün mevcudiyetini bîaman bir lerzişle sarsıyordu.

Gözleri bir mahpus yêsiyle dar odamn içinde gezindi, karşıki dıvardan in'ikâs eden kavurucu güneş Boğazın yaldızlı dalgalarında parlarken yalının eski kafesleri arasından süzülen şua'lar nakışlı tavanlarda, yağlı boya duvarlarda raksederlerdi..

O kafesler arkasında büyüyen annesi mi esirdi, çalışmakta hür olan kızı mı ?

Düşünmemeli, çalışmalı !... Yazıya devam etti :

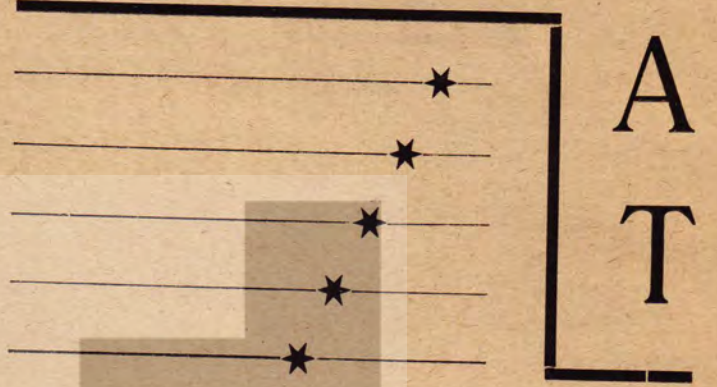
« ... nakliyat deniz tarikiyle... »

Çocukluğu denizin ağışında geçmişti. Yalının temelleri arasına sokulan, sandalını beşik gibi sallayan denizi, lâcivert dalgalarını yarararak yosunlar, balıklar arasında siynesine dalmayan sevdiği denizi şimdi oturduğu apartmanın çatı arasındaki yan pencereden görebilirdi...

Yanlış yazmıştı, gom ile sildi..

ÜÇ K

Muharriri :

Bir taraftan hazır ve büyük bir servetin vereceği zengin ve refahlı hayat ve maziyi kurtarmak ümidi.

Melâhatın parmakları yazı makinasının üstünde büyük bir sür'atle uçuyordu. Kapı açıldı.

— Melâhat Hanım, şu mektup gayet müstâcel imiş. Müdür Bey bunu on dakıkaya kadar isteyor.

— Ramiz Bey, şimdi yazmakta olduğumu da müstâcel diye vermiş, daha evvelkini yarım braktırmıştınız.

— Lutfen müstâceli de yarım brakırsınız, gayet müstâcele himmet buyurursunuz.

Melâhat, makinada kâğıdı değiştirirken müstehzi bir tavurla sordu :

— Bunu da yazarken üç kat müstâceli getirirseniz ?

— Müdürlerin iz'ansızlığı, ticaret işlerinin mantıksızlığı ! Bana kalsa genç hanımlara yazdırılacak şeyler hiç istifale lüzum olmayan uzun hülyalar olurdu . . .

Melâhat sabırsızlıkla omuzlarını silkti :

— Bilirsiniz ki benim için en güzel şiir, ticaret işleridir. Asıl mantıksız olan, sizin şiir dediğiniz şeylerdir.

— Affinizi istirham ederim, Hanım Efendi.

İşte bu gün İstanbulu terk ediyorum, İzmir şubemizde yeni vaziyfeme mübaşeret etmek üzere gidiyorum. Artık benden ve mantıksızlıklarımın kurtulduğunuza memnun olabilirsiniz.

Genç kız dürüştane cevabına biraz nadim oldu. Ramizin acemice komplimanları canını sıkıyorsa da onu saf, fakat gayretli ve sebatkâr bir genç bilirdi. Gider ayak gücendirmek istemedi :

— Emin olunuz ki memnuniyetimin yegâne sebebi bunun sizin için terfi' olmasıdır . . . Fakat şu gayet müstâcel tezkereyi yazarken beni böyle lakırdıya tutarsanız şaşırıracaksınız.

Ramiz, müdiriyet odası kapısından çıkarken sofa kapısı açıldı, modanın son zarafetine göre giyinmiş genç bir hanım içeri girdi.

— İşin çok mu, Melâhat ? Seni rahatsız ediyor muyum ?

— Ferihacığım, pek müstâcel iki mektubum var. Bunları bitirmeden nefes almak mümkün değil. Fakat ötekiler biraz durabilir.

— Sen bu ikisini bitirinceye kadar beklerim. Sana söyleyecek çok mühim şeyler var.

MÜSTÂCEL

SENİHA SAMİ

Diğer taraftan genç ve samiyî bir aşk ve istikbal ümidi. Bunların hangisini tercih etmeli?

Melâhatın parmakları tekrar tuşların üstünde uçarken Feriha çantasından çıkardığı türlü tuvalet edevatiyle yüzünün esmerliğini, dudaklarının kızılığını, kirpiklerinin gölgesini tazeledi. Pencereden baktı, bütün manzara pek yakın bir yangın divarından ibaret idi. Masanın üzerine atılmış bir iki makine kataloğunun yapraklarını çevirdi, divarda asılı takvimin tarihini ezberledi.

İlk bitirilen tezkere hademe vasıtasıyla müdüriyet odasına gönderildi, ikincisini Melâhat kendi aldı, götürdü. Beş dakika sonra avdet etti, misafirinin yanına oturdu :

— Söyle şimdi mühim havadislerini.

Fakat demin söylemek için sabırsızlandığı şeyler şimdi Ferihaya biraz güç görünüyordu.

— Sen işe başlayalı bizi unuttun, Melâhat ! Bilsen seni ne kadar göreceğim geldi . . .

Melâhat, yaşına nisbeten fazla ciddi olan yüzünü aydınlatan bir kahkaha ile cevap verdi :

— Mühim havadis bu mu ? Emin ol ki benim de seni ve bütün arkadaşlarımı çok göreceğim geliyor, fakat ne yapayım, çok meşgulüm. İşte halimi görüyorsun.

Kısa bir sükût oldu. İki çocukluk arkadaşları arasında servetleri, yaşayış tarzları sebebiyle açılan fark, gayrişuuri surette hissettikleri bir hâil olma-ya başlamıştı.

Feriha biraz tereddütten sonra, bir şey söylemiş olmak için sordu :

— Bu yeni hayattan memnun mısın bari?

— Çok memnunum. Hiç düşünmeye vakit yok.

Bu defa Feriha güldü, fakat hafifmeşrebâne tavrı arasında yüzüne bir kat daha letâfet bahşeden bir rikkat görüldü :

— Saadet senin için bu mu ? Düşünmeye vakit bulmamak mı ?

Melâhat kendi kendine: « Neyi düşünebilirdim? » diyordu. Çocukluğu zâhiri bir lüks altında dâimi bir zaruret içinde geçmişti ; o zamana âit sevimli hatıralar varsa da ancak halin felâketlerini daha elim göstermeye yarardı, istikbalde ise hiç bir ümit göremiyordu. Cehren şu cevabı verdi :

— Çalışmaktan büyük saadet olur mu ? Kendimde adeta bir iş âdamı ruhu keşfettim. Ne olurdu ailem tahsilimi de bu kadar ihmal etmeseydiler? Meselâ ticaret mektebine gireydim. . .

huzur içinde ruhunun hararetini kaybetmeğe başlarken, Frederic Schillerle dostluğu başlayacak, ve bu dostluğun têsirleri feyizli ve mesut olacaktır.

Goetheden on yaş genç ve Alman edebiyatında Goetheden sonra en büyük isim olan Schiller, fakîr bir aile çocuğudur ki hayattan sade cefa görmüş, (Haydutlar) ve (Don Carlos) ismindeki ateş dolu fakat bir az muvazenesiz eserleri her kesi hayran etmişse bile, hükûmdarları ve hükûmetleri aleyhine çevirerek kendisini serseriler gibi yaşamağa mecbur etmiştir. Sonra Saksvaymara iltica etmiş, ve Duka ihtilâlcüyane fikirlerine rağmen kendisini bir az himaye edince, Goethe de onu İyenadaki darulfünuna tarih hocası yapmıştır. Fakat bu bârit ve mağrur, belki de sırf kıskançlıkla ittiham edilmemek için yapılmış bir himayedir. Senelerden sonra karşı karşıya gelir ve bir münakaşa sonunda dünyanın en temiz ve lekesiz bir dostluğuyla birbirlerine bağlanırlar. 1794 de başlayan bu dostluk, 1805 de Schillerin vefatına kadar sürecektir. Şimdi Goethe Vaymardan ziyade İyenada yaşamaktadır, ve yemyeşil dağlar ortasındaki sakin çehresini halâ muhafaza eden bu küçük kasabada geçirdiği günler, onun mantık ve idareye fazla hâkim ruhuna yeni bir ateş verirken, Schiller coşkun hislerini daha intizama sokabilmek kabiliyetini elde eder. Bu dostluk seneleri Goethenin en velût zamanlarından. (Vilhelm Meisterin şakirtlik seneleri) romanını bu esnada bitirir, ve en güzel klasik vadiye eserlerinden biri olarak İhtilâli kebirin içinde çok akisleri bulunan (Hermann ile Dorothe) yi de bu esnada yazar, aynı zamanda Schiller gibi manzum masallar vücûde getirir. Dostlukları o kadar candandır ki, birbirlerinin yazılarını tashih ve birbirlerine mevzûlar hediye ederler. Schillerin en nefis faciası sayılan (Guillaume Tell) i, bir İsviçre seyahatinde yazmağı düşünen Goethe, sonra bu mevzuu muhibbine terketmiştir. 1805 senesi iptidalarında, ikisi birden hasta düşerler ve 9 mayısta, Goethe daha hasta iken Schiller ölür. Goethenin kederi hudutsuzdur, ve kendini birden yapılmız ve ruhunu sanki boşalmış hissederrek, « yarı varlığımı kaybettim » diye yazar.

Kemal Seneleri

Almanya 1806 senesinde yine Fransızlarla harbetmektedir. Fakat artık Fransa, kralla kraliçesini darağacına çeken ihtilâlcilerin değil, yeni bir hükümdarın, askerlikteki dehâsı sayesinde başına imperatorluk tacı giymeğe muvafak olmuş bir korsikalının, Napoleonun devletidir. 14 teşrinisanide başlayan bir harp neticesinde, Fransız askerleri Vaymara dahil olurlar. Ve herkes gibi kaçmamış olan Goethenin evine giren sarhoş neferler, bir gece ona hücum edince, Christiane o kadar büyük bir cesaretle vücudunu kendisine siper eder ki, artık on yedi yaşına gelen oğlunun anasını Goethe nikâh ile alır. Bir müddet sonra, bütün Almanya ile beraber Napoleona inkiyat eden Duka, Vaymara döner. Yeniden başlayan sulh seneleri, Goethe için de yeni faaliyet seneleri olacaktır. Uzun hayatının son gününe kadar kendisini meşgul edecek olan Faustun ilk kısmını bitirmiş, bir roman ve şiirlerinin en güzellerinden bir kaçını yazmış, hatıratını tahrir ve tasnife başlamıştır.

1808 de Napoléon, etrafında büyük ve küçük bütün Alman hükümdarları birer yaver kadar mütevazi ve muti' Erfurte Rusya Çarı Aleksandr ile görüşmeğe gelir, ve bu mülâkatta hazır bulunan Charles-Auguste, Goetheyi de Vaymardan oraya celbeder. İşte Napoleonla Goethe arasında cereyan ederek, istikbal nesillerine her ikisini de yan yana gösteren mülâkat, bu esnada vuku'bulur. Lâkin 1813 te artık Napoleonun kurduğu Almanya sallanıp değişmeğe başlayacaktır. Moskovayı ateşler içinde bırakarak, Fransız ordusu her hatvede neferlerinden bir kaçını karlara terk ede ede döndükten sonra, bütün Avrupa tekrar Napoleon ve Fransa aleyhine kalkmıştır, ve korsikalının masalları sönük gösteren hayatını belki kendisinin tasavvur edemediğine yandığı bir facia gibi gören Goethe, artık o tahttan düştükten sonra siyasi işlerden tamâmen soğuyarak Çin edebiyatı ve Şark masallarıyla meşguldür. İçinde acem şairi Hafızın têsiri bariz bir de divan yazar. Hafızın divanı o zaman yeni terceme edilmiş, ve bu divanın terennüm ettiği billûra benzeyen sular, teması buseler kadar okşayıcı kumaşlar, bin bir renkte muccevhler, Goethenin altmışında el'an genç kalmış âsabından yeni ve leziz bir heyecan geçirmiştir. Zâten büyük şair, ilâhi bir şebabın tek-

mil hazlarını ruhunda duymaktadır. 1816 da dünyanın en büyük dimağlarından biriyle 28 senedir yaşadığı halde halâ bütün basitliğini muhafaza eden zevcesi ölür. Fakat Goethenin büyük kederine kendini bırakacak vakti yoktur ki!

Napoleonun sukutundan beri Saksaymar arazisi bir misli büyümüş ve Goethenin resmî işleri o nisbette artmıştır. Vaymarın kendi eseri olan tiyatrosundan başka, bir çok ilim ve san'at muesseselerini ihdas ve ikmal ile meşguldür. Fakat sonra, her şeyi bırakarak Vaymardan İyenaya gider. Yaşlandıkça çocuklaşan Charles-Auguste, bir metresinin arzusuna ramolarak, Goethenin şaheserlerini oynatmış olduğu tiyatrosunda bir cambaz köpeğinin mârifetlerini göstermesinde ısrar etmiştir; buna karşı Goethe istiyfadan başka bir çare bulmaz. Şair oğlundan dolayı da muztarıptır. Sefih ve her an tehvüre âmade bulunan bu genci evlendirmiş, fakat bu izdivaç umduğu neticeleri vermemiş ve oğlu ile gelini arasındaki daimî nizâlardan çok kerre İyenaya kaçmak mecburiyetinde kalmaya başlamıştır.

İhtiyarlık Seneleri

Yetmiş dört yaşına gelmişken, aşk Goethin kalbini bir defa daha, artık son defa, ziyaret edecektir. Tedavi için her sene gittiği kaplıcalarda bir kaç seneden beri görerek hüsnünün şâşaasıyla gözleri kamaşmış bir genç kız sever ve almağı düşünür. İzdivaç teklifi önünde, genç kız sevgisinin bir baba sevgisi olduğunu anlar, ve zâten Goethe de bu aşkın bir çılgınlık olduğunu takdirde gecikmez. Şimdi o Vilhem Meisterin Seyahat Senelerini yazmakla meşguldür, ve sade Almanyanın değil bütün dünyanın muazzam bir edibidir. Türlü koleksiyonuyla bir müzeye benzeyen konağında, dimdik kalmış uzun boyiyle tacdarlara kadar en mağrur insanları kabul ederken, asıl büyük kalan ve görünen kendisidir. 1830 da, ziyareti-ne gittiği İtalyada oğlu ölür. Bu esnada Goethe, Şiir ve Hakikat serlavhası altında hatıratını ikmal ve kırk cilt tutacak külliyatını ihzarla meşguldür. Tek evlâdının vefatını haber alınca, gözlerinin yaşlarını silerek nefsine hakim olur, ve gelinine: «Auguste artık dönmeyecek» söziyle elim keyfiyeti haber verir.

Geliniyle iki torunu arasında, iki sene daha yaşayacak, ve bu son iki senenin her gününde de okumağa ve yazmağa uzun saatler tahsis

edecektir. 16 Mart 1832 de, soğuk alıp yatar, iki üç gün içinde takatten düşüverir. Heykeller ve resimlerle, türlü bedîi eşya ile dolu konağında, halâ olduğu gibi muhafaza edilen ve mutlak sadeliği başka hiç bir tarafın veremediği bir hürmet ve huşûu zaire ilka eden yatak odasında, hastalığının dördüncü günü, yâni 22 Mart sabahı uykudan uyanıp günü sorar, cevap verilince, «Bir az daha ziya» diyerek pencereyi açtırır. Ve artık sükût içinde geçirdiği bir kaç saatten sonra, tıpkı uykuya dalar gibi ölümün ağışuna girer.

Seksen üç senelik hayatının son sözü ziya-ya, yâni hayata bir iştihak ifşa ve iylân eden bu adam, fâni insanın dimağ, ruh ve iradeden gelen büyüklüğüne gösterilecek en kudretli misallerden biridir. Hakkında ve her lisanda ciltler yazıldığı halde, halâ tetkike en lâyık mevzu kalmıştır. Muhit mecmuasının kabul lûtfunda bulunduğu bu makalenin ise, samiyemi ve tâzimkâr bir hayranlıktan başka elbette hiç bir meziyyeti olamazdı.

Şunu da ilâve edelim ki, Goethe aynı zamanda iyi bir idare adamı olduğu gibi hem de kıymetli bir âlimdi. Teşrih, nebatat ve fizik meselelerinde mühim tetebbûları ve nazariyeleri vardı. Bütün hayatınca kendisini meşgul ederek ancak ölümünden sonra kat'i şeklinde neşredilen ve ebediyyen genç kalmak için bir ihtiyar âlimin ruhunu şeytana satmasını ve bunun neticelerini tasvir eden Faust piyesi ise, içinde zayıf tek mısra bulunmayan bir şaheser, insan dimağının yarattığı eserlerin en muazzamları on dane ise elbette bunlardan biridir.

Fransız edibesesi Madam de Stael onun saltanatı-edebiyesi zamanında Almanyanı ziyaretten sonra vücade getirdiği kitapta, yazdığı bir mektup adresinde bile dehâ eseri bulacak kadar Goetheye meftun olduğunu söyler. Bu meftuniyet nasıl fazla olabilir ki, dünyanın en büyük milletlerinden biri olan Almanlar halâ ona müsavi bir şair ve edip ve hattâ bir şahsiyet yetiştirmediler.

Türkçeye maatteessüf ancak Werther ile Faustu nakledilmiş bulunan bu edebiyat dâhisinin, hiç olmazsa yedi sekiz eserinin daha lisanımızda kusursuz tercemelerini göreceğimiz gün, candan dileyelim ki artık yakın olsun.

Sinekler vızıldıyordu... Eski penceresini saran salkımlardan bal toplayan arıları düşündü...

Karşiki divardan sıcaklık, ağır kokular ile yüklü olarak odaya doluyordu. Melâhat storu çekti, tekrar makinanın başına oturdu.

Yüksek otlar arasında güneşin feyyaz hararetini masseden velût toprağın üzerine uzandığı zaman güneşte parıldayan libelül kanatlarını seyrederek, etrafında otlar arasında sıcak topraktan feyzalanan mini mini bir canlı âlem ile hembezm olurdu. Yahut dağın yamacında yükselen cesim ağaçların gölgesine sığındığı zaman, kanatlı sazendelerle dolu yeşil kubbelere süzülen nur altında o uhrevî huzur ve sükûneti hiç bir mâbette bulamayacağını bütün mevcudiyetiyle hissedirdi...

Gom ile sildiği yazıyı tekrar yanlış yazmıştı...

Başını iki kolu üzerine dayadı ve bir seneden beri ilk defa olarak ağladı.

— Nüzhet Bey ile evleneceğim, yalıtı ve koruyuyu tekrar alacağım, ona aldıracağım...

Küçük aynasına baktı... Ya kimse geliverir de bu halini görürse...

Vakıta öğle vakti olmuştu, o saatte bütün memurlar yemeğe çıkmış bulunurlardı, fakat ansızın biri gelebilirdi.

Acele saçlarını taradı, yüzüne pudra sürdü, yeniden akmaya hazırlanan yaşları zaptetti ve yazısına devam etti.

Hademe bir mektup getirdi. Zarfın üstünde şu adres yazılı idi: «Melâhat Hanım efendiye. Üç kat müstaceldir.»

Zarfı yırttı. Şu satırları okudu:

«Bir seneden beri birlikte çalışmakta olduğumuz bu idarehaneyi terkederken sizinle vedâlaşamadım, çünkü misafiriniz vardı, rahatsız etmek isteme-

dim... Hem mektuplarınızı yarım braktırdığımdan şikâyet ettiğiniz halde siz de benim size söyleyeceğim sözleri dâima yarım braktırırınız. Bunun için o sözleri şu kâğıda tevdi' ediyorum.

«İnce istihzalarınız, câli maddiliğiniz altında pek rakik, şâirane... ve cessus bir küçük ruh gizlenmeye çalıştığımı çabuk keşfetmişim.

«Melâhatçığım, seni seviyorum, ilk gördüğüm andan beri seviyorum.

«Çocukluğunuzdan bana hiç bahsetmediğiniz halde sizden sezdiğime ve başkalarından işittiğime göre bilirim ki içinde büyüdüğünüz lüksü size şimdiden temin edemeyeceğim. Fakat benimle teşriki-hayatı kabul ederseniz, bu gün ilk adım attığım terakki yolunda devam için lâzım olan bütün gay-

reti bulabileceğimi bütün ruhumla ümit etmekteyim.

«Melâhatçığım, bu sabah bahsettiğimiz mektupların hepsinden müstâceli budur. İzmire çıktıktan pek az zaman sonra cevabını, istediğim gibi bir cevabını alamazsam pek bedbaht olurum.»

Melâhatın sinirleri henüz sükûnet bulmamıştı. Güldü.

— Bu gün kısmetimin sahidinden açılmış, dedi.

Düşündü. Bir taraftan hazır bir servet ve refah, mevcudiyetinin bir parçası addettiği eski yurduna kavuşmak ümidi. Diğer taraftan genç ve sami-

mî bir aşk, ve istikbalde ümit.

Uzun düşünmeye tahammül edecek bir halde değildi. Çabuk bir karar ittihaz etmek ihtiyacını şiddetle hissediyordu.

— Şu kâğıdım da garip kısmeti hep yarım brakılmak imiş, dedi.

O kâğıdı tekrar makineden çıkardı. Ticarethanenin başlığını havi başka bir kâğıt geçirdi ve ticarete âit olmayan bir mektup yazdı,

ÇAY

Muhip Atalaya

Şeklalır semaverde
Güneşten, şeffaf bir sır,
Porselen kadehlerde
Süzülmüş renk ve itir.

Kıvrık kirpikleri yaş,
İki çift göz, iki baş,
Odada tatlı, yavaş
Bir sesle mırıldanır..

İşlemeli bir perde
Ağır ağır iner de
Düğümünler içerde
Okunmayan bir satır..

HÂMİT MACİT

BİR YOLCULUK

Monolog

KÂMRAN ŞERİF

(Hızla sahneye girer)

Sizi beklettim galiba... Artık kusura bakmazsınız... Yolculuk hali... Vakıa gittiğim uzak bir yer değil... Olsun olsun da İstanbuldan iki saat.. dört saat... sekiz saat, belki de daha fazla olsun... Yolun ne kadar sürdüğünü size tamâmı tamâmına söyledim amma trene binerken saate bakmağı unuttum... Hoş, saate bakmağı trenden inerken de akıl etmedim a... Bâri trende mütemâdiyen uyumasaydım...

* *

İzmitte biraz işim vardı. Ama benim işinden size ne?.. Küçük bir valizim vardır; onu aldım. Fena da bir huyum vardır: yanımda fazla eşya bulursan muhakkak trende unutturum. Ama ufak bir bavul olunca, kolay... Trene binerken elimde... trende elimde... trenden inerken elimde... Görüyorsunuz ya: ben nerede, bavul orada... (Hayretle evvela sağ eline sonra sol eline bakar.) Hayret... Bavul yok! Bu da ilk defa başıma geliyor... Hay Allah müstahakkımı versin... Mutlaka istasyonda unuttum! Maamafi nasıl olsa bulurum. Meşin bir bavuldu... Dur bakayım... Yo... meşin değil, bez kaplı. Târif edince derhal tanırlar: bir çok çivisi vardı. Ama öyle üç beş tane değil... pek çok, pek çok... Onun için nasıl olsa bulurum. Ama acaba istasyonda mı bıraktım, yoksa vapur iskelesinde mi? Acaba gelirken mi bıraktım, giderken mi? (Ellerine bakarak) Hayret! Başıma bir bu gelmemişti. Bavulumu unuttuğum ilk defa vakı oluyor...

* *

O bir şey değil ama, şu seyahat ne iyi şey. İn-nın gözü gönlü açılıyor... Ne yerler, ne yerler! Mâmafi birinci istasyondan sonra üstüme bir ağırlık çöktü. Uyumuşum... İstasyon isimlerini de bir türlü aklımda tutamam... Sonları hep «köy» le bitiyor... Uyku içinde kulağıma bir şeyler çalınıyordu... (İstasyon memurunu takliden bağırarak) Falanköy!.. Filanköy!.. İstasyonlar hatırımda değil ama, gittiğim yeri biliyorum. Dur bakayım... Hoş bir ismi vardı... Hi..... h!.. Dilimin ucunda... Neyse, şimdi söylerim. Uykudan uyandığım zaman bir de baktım ki gelmişim. Aman ne güzel yer, bilerseniz!.. Muhakkak gidip görün...

İstasyon tıpkı öbür istasyonlar gibi; kamyon sizi hemencecik kasabaya atıveriyor...

Aklınız varsa seyahate çıkın... Kamyondan etrafı seyrettim.. sağ tarafım göz alabildiğine tarla... Buğday, arpa, mısır. Maamafi ben ekinden anlamam. Ayıp değil ya... çiftçiliğim yok... Bâzi kimseler vardır, otlara bakınca: «Bu yonca...», «Bu yulaf...» derler... Benim aklım ermez. Fakat sağ taraftaki ekinlerin çoğu arpaydı, galiba... Bir de sol tarafta yeşil pancurlu beyaz bir ev vardı. Beyaz eve yeşil pançur ne yakışıyor bilerseniz!.. İnsanın baktıkça bakacağı geliyor...

Kasabada doğru lokantaya gittim. Epeyce kalabalıktı. Memleketin halkı iyi insanlar, yemekleri de kendileri gibi iyi... Hem yedik, hem konuştuk. Ne konuştuğumuzu hatırlamıyorum... Yediğimi zâten unutturum. Lokantada ne kadar oturduğumu bilmiyorum. Her halde epeyce oturmuş olacağım ki bir aralık:

— Kamyon geldi!

dediler. Bindim. Çok yediğim için olacak, kamyonda bir uyku bastırın, bir uyku bastırın!.. Kendimi vagona dar attım. Oh... Trende de öyle rahat uyunuyor ki... Size daha tohafını söyleyeyim mi? İstasyondan buraya gelinceye kadar bile arabada hafif bir şekerleme yaptım!

(Cebinden saatini çıkarır)

Saat yarım... Ama kaçın yarımı? O mâlum değil... Bizim saatin akrebi var da yelkovanı yok! Fakat doğru işler ha!.. dakika şaşmaz...

Neyse, saat kaçın yarımı olursa olsun, herhalde bavulu aramak zamanı...

Maamafi istasyonlara kadar gitmeden bir eve uğrasam... Olur a!.. Bavulu belki de evde bırakmışımdır...

(Birden durarak) Anahtar?.. Ya evin anahtarı? Gördünüz mü bir kerre aksiliği? Anahtar bavulda, bendeniz de sokak ortasında... (Telaşla) gördünüz mü bir kerre başıma gelenleri?... Haydi, ben bavulu aramağa gidiyorum... Aman rica ederim, siz de göz kulak olun. Belki siz de bir yerde görürsünüz: meşinden bir bavul.. Yok meşin değil, bezden... Çivilerinden tanırsınız. Çok, pek çok çivi... Altı üstü çivi kaplı... Bulursanız bana getirirsiniz... (Telaşla çıkarken döner) Ha!.. Adresimi biliyor musunuz? Ama artık bu telâş içinde ne sokak ismi hatırıma gelir, ne evin numarası... Hele siz bavulu bulun da, beni bulması kolay! Laf aramızda, şu sırada ismimi bile bulup çıkaramayacağım!..

korna çalan taksiler her istikamette koşuyorlar ve istedikleri taraftan yürüyorlar. Buna rağmen hiç kaza olmuyor. Hatta otomobillerin arasında dolaşan yüklü eşekler bile onlara yol vermeğe lüzum görmiyor.

Geceleyin «O Seculo» gazetesi idarehanesi üzerinde elektrik ziyası ile son haberler neşrediliyor. Otelin penceresinden başınızı çıkarınca Pariste, Berlinde, New Yorkta neler olduğunu derhal haber alıyorsunuz...

Ortasında yükselen at heykelinden dolayı «Siyah At Meydanı» denilen meydanı da gezdikten sonra, Avenida caddesine gidiyoruz. Şehrin yeni inşa edilmiş kısımlarına doğru uzanan bu geniş cadde, Portekizin Kırallık olduğu devirde, kibar halkın cevelangâhı imiş. Akşamları aristokrat aileler ağır tuvaletlerle burada gezinirlermiş. Fakat bu gün bu ihtişam ve debdebeden eser yok...

Sehrin daracık sokaklarından geçerek tepelere doğru yükseliyoruz. Beyaz mermerleri, muhteşem kubbesiyle Estrella kilisesini, paha biçilmez elbise hazinesi ile San Roque kilisesini gördük. Pena de Prançaadan, tabak gibi ayaklarımızın altında kalan şehiri, Tace nehri, civar kırları seyrettik.

Lizbonda bu suretle gezerek daha bir çok mes'ut günler geçirmek kabil. Fakat biz biraz da Portekizin diyer taraflarını görmek istiyoruz.

Onun için bir sabah erken otomobil ile bir kır gezintisi yaparak Batalha köyüne gittik. Burada Portekizin İspanyol boyundurduğundan kurtulup istiklâline temâmen sahip olması munasebetiyle XIV cü asırda inşa edilen gotik tarzıymarisindeki abideyi gördük. Bu kilise Portekizin en nefis ve meşhur binalarından biridir.

Kesif bir surette ekilmiş tarlalar, bağlar içinden geçiyoruz. Zeytinlikler dönümlerce sahayı gümüşü yeşil renge boyuyorlar. Geniş çam ormanları var. Portekizde erazinin yüzde yetmiş mezrûdur.

Bir aralık kırmızı damlı, beyaz badanalı evleriyle Obidos şehri, kırların yeknasak manzarası içinde birdenbire karşımıza çıkıverdi. Dikkat ettim: Portekizde şehirler ve köyler apansız başlıyor ve yine böyle apansız bitiveriyor.

Obidostan sonra zikre şayan olarak gördüğümüz yerlerden biri Alkobaça kasabasıdır.

O gün şehir meydanında pazar kurulmuştu. Başları renkli mendillerle bağlı köylü kadınlar çömlekten tut da güvercine varıncaya kadar çeşit çeşit mal satıyorlardı. Burada epeyce

alışveriş ettik; fakat esasen yükümüz hürmetli olduğu için pazardan bir an evel uzaklaşarak manastıra geldik. Buradaki kilisede gayet güzel çiçekler ve çeşmeler var. Bilhassa çeşmelerden biri çok güzel; içinde su çiçekleri açmış, yosunlu bir kurnadan havuza hafif bir su dökülüyor. Fakat Portekizin bizde bıraktığı en müessir intiba' bu manastırda gördüğümüz ufak bir mâbede aittir. Burada, on dördüncü asırda Portekiz kralı Âdil Pedro ile karısı İnez, gotik tarzında inşa edilmiş lahtlerde ayak ayağa, yatarlar. Bu genç prenses, oğlunun bu izdivacına muvafakat etmiyen ve o esnade kıral bulunan kayınbabası IV ncü Alfonso'nun emri üzerine barbarcasına öldürülmüştü. Pedro sevgili karısının matemini kalbinden çıkarmadı ve tahta geçtiği zaman zevcesinin katillerinden müthiş surette intikam aldı. Öleceği zaman son arzu olarak karısı ile ayak ayağa gömülmesini istedi; çünkü mahşer günü mezarından kalktığı zaman ilk göreceyi şeyin, mezardan kalan karısı olmasını arzu ediyordu.

Bir İngiliz muharririn eserinde okumuştum: tabii insan hayatında tam mânasiyle mükemmel surette geçmiş günlerin adedi göya on dörtten fazla olamazmış. Ben kendi hesabıma buna kat'iyen inanmıyorum. Çünkü Portekizde geçirdiğimiz her gün, tam mânasiyle mükemmel bir gün oluyordu.

Lisbondan ayrılmadan bir gün evel hayir müesseselerinden birine mensup asıl bir aileyi, Kontes Villaflorla kocasını ziyarete gittik. Bu zat iki kere Portekiz senatosunda âzalık etmiş, mâruf bir müverrihtir.

Lisbonun tepelerinden birine tırmanarak, beyaz taş duvarlı eski bir kastelo (şato)ya geldik.

Ağır kapıyı resmi elbise giymiş bir hizmetçi açtı. Bizi eyilerek selamlarken eski bir çanı çalarak diyer bir hizmetçiye işaret verdi. Duvarlarına tarihi manzaralar resmedilmiş merdivenlerden çıktık.

Bir kapıdan daha geçtik. Bütün odalar koyu renk döşeme ile mefruştu. Ağır el işi, som gümüş şamdanları ile yemek odası, on altıncı asra ait kitabeleri ile dehlis ve salon, çay içtiğimiz güneşli, küçük bilardo odası, pençeresinden şehri ve limanı seyrettiğimiz aile oturma odası... Bunlardan hangisini diyerine tercih edeceğimde mutehayyirim...

Ev sahipleri ve misafirler bize karşı mümkün olan her türlü ikram ve nezaketi gösterdiler. Ertesi gün Sevil-yeye hareket edeceğimiz zaman bunlardan üçü bizi teşyi' için stasyona geldiler. Bu seferlik bu kadar. Sevil-yeden ikinci mektubumda bahsedeceğim.

Uzaktan Gelen Rüzgâr

RENÉ BIZET den

Nakleden : YAŞAR NABI

René Bizet

1887 de Pariste doğmuştur. René Bizet 1909 da yazmağa başlamış, ilk hikâyelerini Paris Journal da neşretmiştir.

Karie macera zevkini, uzun seyahatlerin daüssilasını, sıcak memleketlere gitmek arzusunu onun kadar kimse verememiştir. Bunun için de hiç sıkıntı çekmez, yazılarını fazla tevsik etmeye, eserlerine ilmi bir çeşni vermeye çalışmaz.

Eşhasını ekseriya seyahatler arasından intihap eder. Tasvir ettiği yerler için kari'de şiddetli bir alâka uyandırır ve eserleri

baştan başa zevkle okunur. Ekserisi ekzotik olan eserlerinde mahalli renk göze çarpar.

İki mecmuaieş'arı, bir kaç romanı ve ayrıca tarzında muvaffak küçük hikâyelerden mürekkep iki cilt kitabı vardır.

Eserine nümune olarak verdiğimiz aşağıdaki hikâye müellifin en çok beğendiği hikâyesidir. Bunda saf ruhlı insanların bâtil iyikatları çok iyi tasvir edilmiştir. Müellif vak'ayı biyataraf bir müşahit gibi anlatmış, vak'adaki esrar düğümünü çözmeyi haric bırakmıştır. Hikâyenin böyle esrarlı bitişi ona daha bir güzellik veriyor.

Bütün gece fırtına dinmemiştir. Sahilin kayalarına, sonra yemiş bağçelerindeki ağaçlara ve kasabanın evlerine saldırmıştı.

Şafakla beraber denizden sakin bir rüzgâr ve coşkun bir yağmur geldi. Ehali âdet üzere evlerinden çıktılar ve bâzı balıkçılar, gemilerini sürüyüp sürümediğini anlamak için limana kadar indiler. Geceki fırtınadan pek az bahsedildi. Çoktan beri böyle şeylere alışmışlardı.

Sabah duasından dönen Madam Houédic, Keçiler burnundan gelen bir haykırış işitmişti. Durdu; soluyarak ona doğru gelen bir yumurcak «Kumlukta boğulmuş bir ceset var» diye haykırıyordu.

Kadın, tabii bu haberi yalnız kendisi için saklayamazdı. Bir an içinde bütün cadde, küçük sokaklar ve hatta kasabanın bir ucundaki çiftlikler bile hadiseyi öğrendiler. Bir sürü erkek ve kadın, yol gösteren çocuğu tákip ettiler, kayanın içinde açılmış dar yoldan indiler ve hakikaten çakıl taşları üzerine uzanmış bir ceset gördüler.

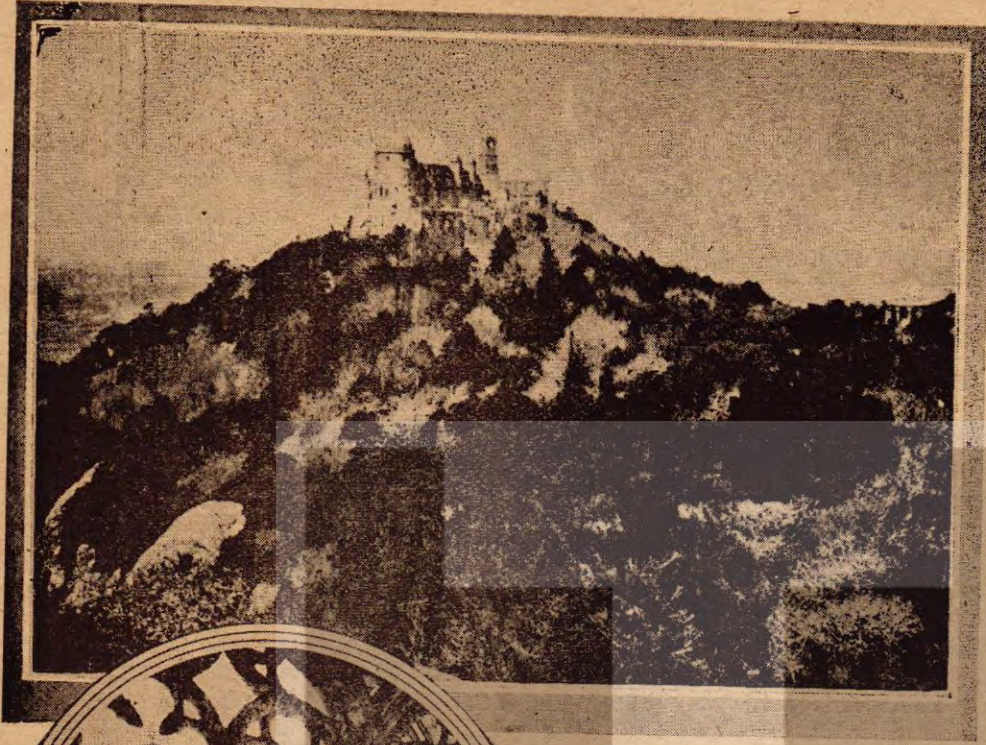
Bu, mânasız ufacık bir şeydi; bu büzülmüş küçük miçoynu rüzgâr mutlaka açıklarda, geminin ucundan bir paçavra gibi almış ve bu sabah, müstahkirâne sahile atıyordu.

Balıkçılar yaklaştılar, küçük cesedi çevirdiler. İhtimal Antil adalarından gemiye almıştı. Ona, Afrika ormanlarının cansız bir kuşu gibi, hayretle, hiç merhamet duymadan bakıyorlardı. Hattâ kasabadan ve komşu kasabalardan olmadığını öğrenince geniş bir nefes bile aldılar.

*
* *

Mezarlığa gömülmesi mevzubahsolmadı. Bunu hepsi kasaba ölülerinin uyuduğu o mukaddes yere bir hakaret addederlerdi. Kilsenin gölgesinde ecdat yatıyordu ve bütün denizde boğulanların orada birer haçı ve isimleri vardı. Bütün bu dindar insanlar arasında bu zenci çocuğunun ne işi olabilirdi? Bu ebedî istirahatgâha alındığı takdirde memlekete şeamet getirebilirdi.

Keçiler burnunun ta ucunda bir çukura gömülmesi kararlaştırıldı. Küçük cesedi toprakla örten mezarıcı bu işi yaptı. Ve bir insanın orada yattığını gösterecek hiç bir alâmet konulmadı. Kimse bulunduğu yere yaklaşmak istemedi. Çocuklar mezardan çekindikleri için çok uzaktan dolaşıyorlar ve kadınlar yanından geçtikleri zaman haç çıkarıyorlardı.

Sabık Portekiz Kralına sayfiye vazifesini görmüş olan Pena şatosu miyamarlığın bir şaheseridir

Lisbonda Sen Jerom manastırında muziyi hatırlatan bir manzara.

[Mâruf muharrirlerden Frances Parkinson Keyes Amerikanın en güzel aile mecmuası Good House Keeping Sevilya seyahatına dair bir makale yazmıştır. Good House Keeping mecmuasının hususi müsâdesi ile bu makaleyi Muhit sahifelerine naklediyoruz.]

Alel'umum seyahatların pek haksız olarak yançızdıkları bir memleket varsa o da Portekizdir. Bu güzel memlekete karşı seyahat meraklılarının gösterdiği bu ihmalin sebebini anlamak cidden güçtür.

Güneş nuru ile dolup taşan bu çiçek diyarının, oluklarından daima serin su akan müterennim çeşmeleri, hiç susmadan öten kuşları, yüksek tepeler üzerine kondurulmuş zarif şato-

PORTEKİZ GİBİ BİR

Pek az seyahatların bildikleri

ları, sakin yamaçlar üzerine serilmiş bahçeleri acaba dünyanın en güzel memleketleri kadar temaşaya lâyık değil midir? Portekizi gören bir kimsenin bu suale menfi cevap vermesine imkân tasavvur edemiyorum.

Sonra unutmıyalım ki Portekiz dünyanın üçüncü müstemlike devletidir; şayanı hayret derecede zengin olan iktisadî menâbii beynelmilel bir ehemmiyeti haizdir.

«Porselen semali Portekiz!»

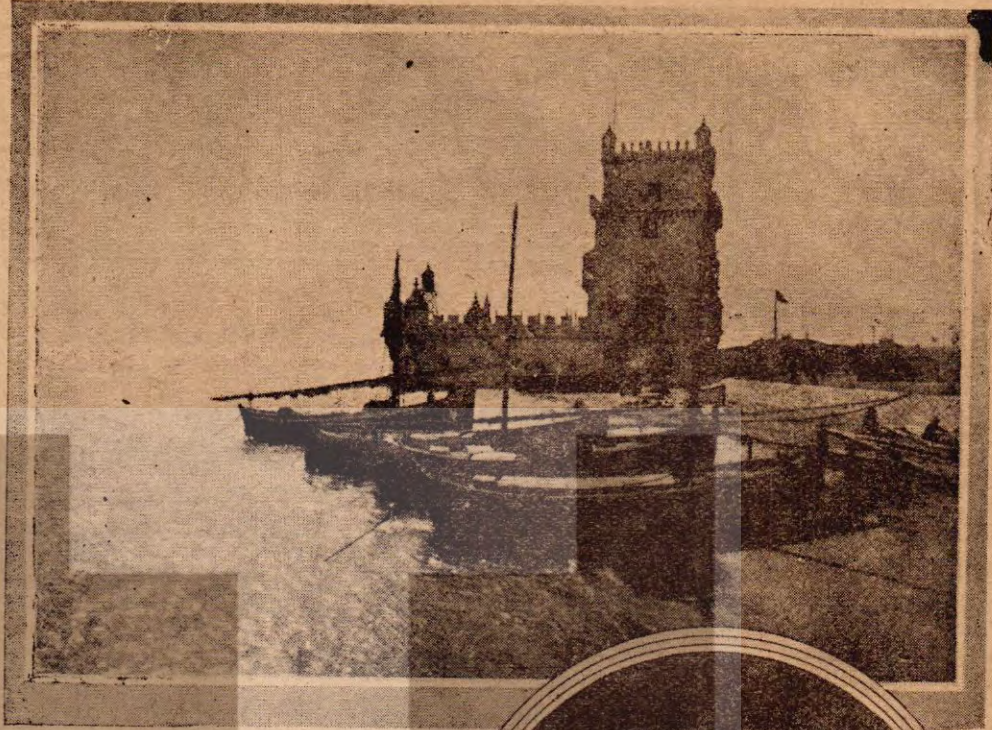
Bu cümleyi ilk defa asıl bir Portekizli kadının dudaklarından duydum. Kadın :

— Nasıl, diye soruyordu, pırıl pırıl semasiyle memleketimiz güzel değil mi? Şayet begenmedinizse, söyleyiniz; sizi memnun etmek için herşeyi yapalım. Çünkü memleketimizi ve bizi görmeğe geldiğinizden dolayı nakadar memnunuz bilmezsiniz...

Bu lütufkâr kadına bütün samimiyetimle temin ettim ki Portekiz şimdiye kadar gördüğüm yerlerin en nefesidir...

Parlak bir bahar sabahı idi. İstanbul ve Roma gibi yedi tepe üzerine kurulmuş olan

Lizbonda Vasco di Gama kulesi —Bu meşhur gemici Hindistan yolunu keşfetmeğe buradan hareket etmiştir.

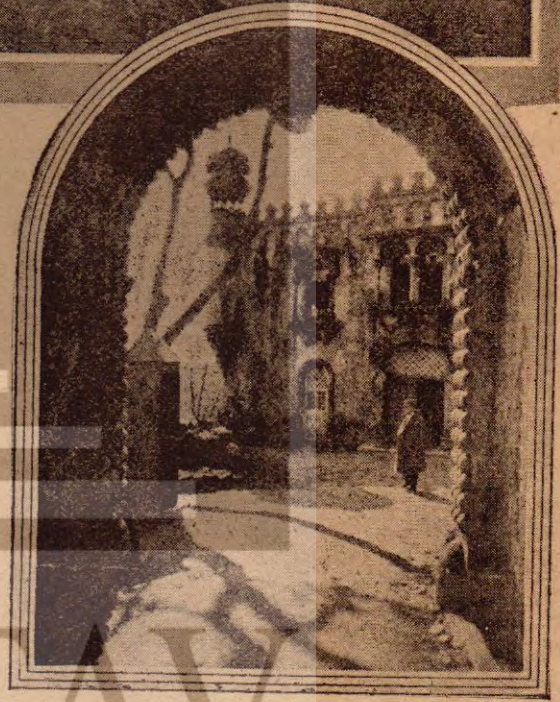
CENNET YERDİR

bu güzel memleketi bir ziyaret

Lizbon, mavi bir sema altında ve aynı renkte bir nehir kenarında, uzaktan gözelici bir beyazlık içinde yanıyor ; fakat yaklaştıkça o beyazlık tıpkı güneş nuru gibi, kavsükuzahın bütün renklerine ayrılıyor... Yelken kayıkları al renkte yelkenler açmışlar, limana doğru ağır ağır ilerliyorlar.

Sahil boyunca deniz ticaret müesseseleri. Kıvrıla kıvrıla şehrin tepelerine çıkan dar yollar, bu yolları keserek şehrin etrafını dolanan geniş caddeler üzerinde, suluboya bir resim gibi, muhtelif renklere boyanmış çinili evler yükseliyor... Her pencerenin kenarında, zarif parmaklıklı balkonlar var ; her delik deşikten, duvarların üzerine, avlulara çiçekler sarkıyor...
Portekiz ve İspanyol lisanlarını bilen bir arkadaşımınla otele yerleştikten sonra şehri yakından görmek için çıktık.

Evvelâ şehrin merkezini teşkil eden büyük Roçio meydanından başlıyoruz. Meydan bir müstatil şeklinde büyük. Meydanın ortasındaki abidenin iki tarafında birer muazzam çeşme

Sekizinci asır miymari eserlerinden La Pena şatosunun avlusu

var. Meydanın bir müntehasında Millî Tiyatro binasının sütunlu cebhesi, onun karşısında da bir katedrala benzeyen şimendifer stasyonu yükseliyor. Ellerinde sepetlerle, ayakları çıplak balıkçı kızları dolaşıyorlar. Son zamanlarda balıkçıların ayakları çıplak gezmeleri hususî bir kanunla men'edildiğinden kızlar ayakbalarını bir iple boyunlarına astıyorlar ve karşıdan bir polis görür görmez derhal ayaklarına giyiyorlar!

Kaldırımlarda seyyar fotoğrafçılar, kundura boyacıları aksuata ile meşgul. Durmadan

MEÇHUL KADIN

Kadın için hakîkî saadet ancak analıktadır.

Yazan : NEZİHE MUHİTTİN

Üç sene evvel, yaz mevsiminin bir iki haftasını Heybelide «Halkipalas» otelinde geçiriyordum. Çamların nefti gölgelerine bürünen beyaz boyalı büyük bina, yorgun insanlara tam bir sükûn ve istirahat tattıran sessiz ve sakin bir köşe idi. Onun için, otelin bütün müşterileri çocuklu ailelerden ibaret gibiydi. Hatta, bal ayını yaşayan bir çift

bile bu heyecansız, şatafatsız, dağdağasız muhite rağbet etmemişti... Bir akşam yemek salonuna toplananların gözleri, loş bir köşede siperlenmiş تنها bir masanın önünde tek başına oturan genç bir kadına saplanıp kaldı. Bu, esrarlı Mısır beldesinin Semiramisini andıran, kulaklarında iri altın halkalar sarkan, siyah gözleri, koyu sürme çenberleri içinden etrafına çekingen ve muhteriz nazarlarla bakan, genç ve güzel kadın otelin yep yeni ve yabancı bir müşterisiydi. Sırtında esâtiri bir mahlûkun derisi gibi parıldayan zengin

kürklü, lame, mühteşem gece mantosunun içinde eriyip kaybolmak isteyen bir hayal gibi loşluklara sınışı, esrara karşı gizli gizli göz kıpanecessüsü gıcıklayacak kadar muammalı idi. Komşu masalardan birbirine yaklaşan başlar arasında dedikodu başlamıştı bile! bu dedikodu, bir iki saat içinde sakin otelin bütün havasına sirayet etti. Mevzu' hep iri altın halkalı esrarengiz kadındı. Her kafadan başka bir ses çıkıyordu: — Kocasından yeni ayrılmış bir dul! — Yeni piyasaya çıkmış genç bir kokot!... — Âşıkı tarafından ihmal edilmiş bir metrüke!...

Daha yüzlerce hüküm ve tahminler koyu sürmeli siyah gözlü genç kadının meşkük hüviyeti etrafında dönüp dolaşıyordu. Evli kadınlar, kocalarına göz kulak olmak lüzumunu bile his etmişlerdi!...

Yemekten sonra piyano odasında toplandık, Esmem genç kadın da korkak tavurlarla aramıza sinmişti! kalpleri gıcıklayanecessüs, yavaş yavaş genç kadına sokuldu; ve her ağızdan çıkan bin bir maharetli suale, siyah gözlü kadının titrek sesi cevap vermeğe yetişemedi!... Yalnız her kes anladı ki, yeni müşteri otelde kalamayacaktır!... Çünkü otel sahibi ondan pek fahiş bir ücret istemişti!... Bir çokları odalarına çekildiler, salonda iki üç kişi kaldık... Ona, piyano çalmasını rica ettik, çalmaya başladı!

Genç kadının, piyanoya refakat eden hic-

ranlı sesi, derin bir kalp sızısının acılarını hıçkırırken, gözlerime toplanan iki damla yaş göstermemek için başımı çamların koyu gölgelerine sakladım...

Ertesi akşam onun, تنها ve loş masası bomboştur! kırgın kalbinin acılarını, kim bilir hangi meçhul köşede dinlendirmeye gitmişti? Heybelinin nefti çamlarında vefalı ve munis bir sığınacak yer bulamayan, siyah melul gözlü, âvare kadın acaba kimdi?....

* * *

O esmer güzeli kadını, o kış, bir baloda tekrar gördüm: yine salonun en تنها, en ışiksiz bir köşesine sokulmuştu! Fakat bu sefer yalnız değildi... Karşısında, ona efsun okuyan sarışın bir erkeğin şen sözlerini dinler gibi görünüyordu... Siyah gölgelerinde parlayan yalancı bir elmas kuronun sahte ışıkları altında, derin siyah gözleri hakîkî bir gönül iztirabiyle kapanıyordu!... Meçhul âvare kadına nakadar yürekte acımıştım!...

* * *

Bir ilk baharın serin sabahında ona yine tirrende tesadüf ettim. Kompartimana girer girmez beni tanıdı ve âşına bir tebessümle yüzüme baktı, ellerindeki cicili bicili paketlerden şikâyet etmeğe başladı:

— Yük taşıyamam! — dedi — bu paketlerden kollarım koşturdu!...

Paketleri bir tarafa attı, çantasından çıkardığı ince, uzun bir ağızlığa ilâştirdiği cigarasının dumanlarına dalarak mahzun mahzun düşünmeğe koyuldu. Belliydi ki, genç kadın, hayatın hiç bir noktasında memnunn ve mes'ut değildi! Sırtındaki zengin ve muhteşem kürke rağmen, fakîr mantolu kadınlara hasretle bakan bir hali vardı?

Sürmeli siyah gözlerinin kıvılcımlı ateşiyle, kıpkızıl dudaklarının alevine ilâşen göz-

lerde çıplak bir ihtiraz gördüğü için miydi acaba? kim bilir!...

* * *

Aradan epey zaman geçti... Meçhul esmer güzelini unutmuşum bile! Bir kaç gün evvel, insan topacından yoğurulmuş müthiş bir kalabalık arasında ezile ezile vapordan çıkıyorduk. Birden şaşaladım! yine, o sürmeli gözlü esmer kadınla karşılaşmıştım!... Fakat, küçük paketlerin yükünden şikâyet eden genç kadının kolları arasında seve seve taşıdığı altı aylık

kadar sevimli, şirin bir bebek vardı!... Bu sefer sırtındaki siyah kadife mantonun tüyleri yıpranmış ve dökülmüştü; buna rağmen gene annenin, her zaman melul mahzun hayallere dalgın gözleri, sevimli bir

hakikat karşısında, irişilmez bir saadete ışıl ışıl parıldıyordu! Etrafın sıkıcı kalabalığına lakayt görünen mes'ut kadın, yüz yüze tuttuğu yavrusunun pembe yanaklarını zaptedilmez bir şefkatle öperek yürümeğe çalışıyordu. Kadınlığın en büyük şerefi olan analığa hürmet eden iki el, mes'ut genç anneyi iki kolundan tutup

sevgili hamulesiyle beraber iskeleye çıkarırken düşündüm ki kadının hayatta aradığı en büyük yük ve en aziz gaye, çocuktur...

* * *

Tâli' birdenbire, kasabadan intikam almak istiyormuş gibi, bütün kış müddetince kasırga ve kazalar eksik olmadı. Üç gemi balıktan dönmediler. Çatılar delindi, Nisanda dolu fırtınaları tarlaları sildi süpürdü. Bütün duvarlar neticesiz kalıyor, felâket etrafta geziniyor ve kasabanın âdeta boğarcasına boğazını sıkıyordu. Bilhassa rüzgâr çok acâipti. Balıkçılar böyle bir rüzgâr gördüklerini hatırlamıyorlardı. Bâzen garip, sinirlendirici bir sükûneti vardı, sonra birdenbire yakıcı oluyor, herşeyi kırıp geçiriyordu.

Fakat sahilin bu köşesinde esmeden evel bir cennet bahçesinden geçmiş gibi, her zaman, uzak memleket ve çiçeklerin kokusunu getiriyordu. Nerden geliyordu? Muhakkak ki dünyanın öbür ucundan. Getirdiği bu sersemletici ve ağır kokulara başka ne mâna verilebilirdi? Halk birbirlerinden hep bunu soruyorlar fakat lâzımgelen cevabı bulamıyorlardı. Buna rağmen bütün bu işlerde, bu felâketlerde küçük zenci çocğunun parmağı olduğunda hepsi müttefiktiler.

Papaz, bir pazar, belki fena ruhlar musallat olmuştur diye sefil cesedin yattığı mezarı takdise geldi. Bâzı merhametsiz insanlar ve gemiciler kasabayı şerrinden kurtarmak için küçük cesedi tekrar denize atmaya düşündüler. Fakat semavi mücazattan korktukları için bu günahı işlemeye cesaret edemediler.

Esrarengiz rüzgâr yine durmadan sahili süpürüyor, kayalara saldırıyordu. Geçtiği yerden derin ve kokulu bir iz bırakarak dönüyor, kuduruyordu.

* * *

Bir gün, gürültülü ve korkunç bir geceden sonra, önceden hiç bir şey hissettirmemiş olduğu halde birdenbire her yere sükû-

net geldi. Hava tertemizdi. Eskiden olduğu gibi deniz yosunlarının tatlı kokusu teneffüs ediliyordu. Kasabayı ezen kâbus sanki gece rüzgârla beraber gitmişti. Liman eskisi gibi hareketlendi. İhtiyarlar kapıların eşiklerinde göründüler, ve çocuklar dar sokaklarda koşmaya başladılar... Hayat, tatlı ve sakin, yeneden başlıyordu.

Bâzıları «Acaba küçük miçonnn ruhu sükûnet mi buldu?» diye sordular. Bâzıları da «Belki fenalık yapmaktan usanmıştır» dediler.

Ve Madam Houedicin verdiği haber üzerine boğulanı görmeye gittikleri gibi, bu sefer de ne olduğunu öğrenmek için bütün kasaba Keçiler burnuna akın etti. Sema eski maviliğini bulmuştu. Kalabalık, şarkılarıyla ilerliyordu.

Birdenbire, en önde yürüyenler büyük bir çığlık attılar. Siyah miçonun ancak görünebilecek kadar küçük olan tümseğine yaklaştıkları zaman boş bir çukur gördüler. Müşfik bir el toprağı kazmış cesedi bin iytinayla götürmüştü.

Etraftaki çimenler basılmamıştı. Vâsi' düzlükte bir ecnebinin vücuduna delâlet edecek hiç bir ayak izi yoktu. Asıl kalabalık önde gidenlere iltihak ettiği zaman bütün bu balıkçı, kadın ve çocuk kitlesi cesedin aşağıdaki kumlukta bulunmadığına emin olmak için yarın ucuna doğru ilerledi. Bir şey göremediler.

Hepsi birbirine bakıştılar, bu yokluğu yeni felâketlere alâmet telâkki edeceklerdi. Kalabalıkta, bir ordunun bozguna uğramadan biraz evelki müteredit ürkünü vardı.

Fakat cenup denizlerinde uzun zamanlar dolaşmış olan bir gemici bu sessizlik içinde dedi ki: «Memleketinin rüzgârı onu arıyordu, gelip götürmüştür.»

Ve denizde boğulanların ekseriya böyle teselli bulmadan bahrimumhitlerde gezindiğini bilenlere bu fikir okadar mâkul göründü ki hemen diz çöktüler. Hâin ve kokulu rüzgârla memleketine dönen putperestin ruhu için dua ettiler.

DEFİYNE

Hanife H. sofı bir kadındı. İzmirde, karantinada anasından miras kalan küçük bir evde oturuyor; ölen kocasının tekaüt maaşıyla geçinip gidiyorlar.

Hanife Hanımın dâri dünyada bir oğlu olmuştu. Fakat kadıncağız evladının yüzünü ancak beş altı yılda bir görebiliyor, gurbette mêmuriyetle dolaşan çocuğunun hasreti içinde yaşıyordu.

Bir senedir ondan haber almamıştı. Meraktan çalıyacak hale geldi.

Bu aralık kendisine "Arap Furunu"nda bir kör hoca sâlık verdiler:

— Bakıma bakarmış; öldü mü kaldı mı bilirmiş... dediler.

Hanife H. ertesi gün atlı tramvaya atlayıp "Guraba Hastanesi"nin önünde indi ve soluğu kör hocanın evinde aldı.

"Kör hoca" beyaz sarıklı, siyah sakallı, orta yaşlı bir adamdı.

Gelen kadına ismini ve oğlunun ismini sordu. Elindeki tespihi yarım saat kadar çevirdi:

— Senin oğlun uzun boylu, elâ gözlü değil mi?

— Evet...

— Hiç merak etme! İyidir, bir şeysi yok... Yakında haber alacaksın...

Hanife H. in oğlu, sahiden, uzun boylu, elâ gözlü idi. Hoca doğrusunu bilmişti. Demek yakında ciğerparasinden haber alacağı da muhakkaktı.

"Kör hoca" devam etti:

— Yıldızımızda sizin evde büyük bir defiyne görülüyor. Yarın bana o evin toprağından bir avuç getir, hanım...

Hanife H. bir avuç toprağı götürdü. İki gün sonra da hocadan cevap aldı:

— Bu büyük bir defiyne. Fakat bunun perisi süflüdür. Bende bu kuvet yok. Ben bunu çıkaramam. Bu defiyne sizin kısmetiniz. Benden iyi bir hoca arayın sorun, bunu çıkarın... Bu defiyne Cinevizler zamanından kalma altınla doludur.

Hanife H. in aklı fikri şimdi, hep o defiyneydi. Mahalle mahalle ahbablarını dolaşiyor, defiyneyi çıkaracak bir hoca arıyordu. Nihayet "Dolaplı kuyu" da bir arap hocanın methini işitti.

"Arap hoca" yıldızla bakıyor, kitap açıp remil döküyordu. Eli ayağı tutmuyanları, "uğramışlar"ı, ağzı kulağına gitmişleri, başı dönenleri tütsüliyordu. "Gülfidan"ların Rukiye H., üstüne evlenen kocasıyla barışmak için varını yoğunu hocalara yedirmiş, altınlarını bozup dizi dizi incilerine varıncaya kadar satmıştı da hiç birinden fayda görmemişti. En sonu "Arap hoca" ya baş yurmuş; hoca bir fildişi tarağı kocasının ve ortağının ismini yazarak gâvur mezarlığına gömdürmüş, haftasına varmadan kocası o kadından ölü gibi soğumuştı. Buna mukabil kendisine karşı muhabbeti uyanmış, onu eskisinden daha şirin görmeğe başlamıştı.

"Arap hoca" nın kerametlerini saya saya bitiremi-

yorlardı. Geçen yıl mollaların Rabia H. in bahçesinde horozun ayağına mavi beze dikili ve yedi muşammaya sarılı muskayı bağlayıp salıvermiş; horozun eşelediği yerde bir küp altın bulunmuştu.

Hanife H. bir avuç toprağı mendile koydu; "İki çeşmelik" ten, "Mumcu kahvesi" nin önünden "Dolaplı kuyu" ya çıktı.

Arap hocanın odası mis gibi gül yağı kokuyordu. Hoca, uzun boylu, iri bir siyah araptı. Arkasında ipekli bir şam hırkası, başında beyaz bir sarık vardı. Beyazla döşenmiş bir köşe minderinde bir rahlenin önüne oturmuştu. Yanındaki duvarda büyük bir tespih asılı duruyordu.

Hanife H., dâima peşin verilen hocanın parasıyla toprak dolu mendili rahlenin üstüne bıraktı.

Arap hoca, gözlerini kapayıp bir müddet tespih çektikten sonra:

— Kızım, — dedi — sen bunu bir karış geriden almışsın. Bir karış ilerden alaydın tan defiyne'nin üzerinden alacakmışsın...

Kadıncağız arabın ellerine sarıldı:

— Aman Hocafendi, buna çare?

— Cinleri dâvet edip onlara sorayım; üç gün sonra gel...

Hanife H. tütsü parası olarak hocaya ayrıca beş altın bıraktı. Bu parayla iyi gül yağı, tefarik, kalle mis, ak amber alınacaktı.

Cinler, şimdi de, düz siyah bir ipekli mendille bir çensiz siyah tavuk istiyorlardı. Arkadan siyah ben-siz keçı istediler.

Hanife H. defiyneye kavuşmak hülyasıyla gık demeden bunların hepsini bulup getiriyor, sevinç içinde âdetta kanatlanıyordu. Kan ter içinde bâzen günde iki defa dağ mahallesini boyladığı oluyordu.

Nihayet cinlerin başı defiyne'nin tılsımını haber verdi. Yeni doğmuş bir kirpi yavrusu kurban edilecek, hoca onun kanıyla muska yazacaktı.

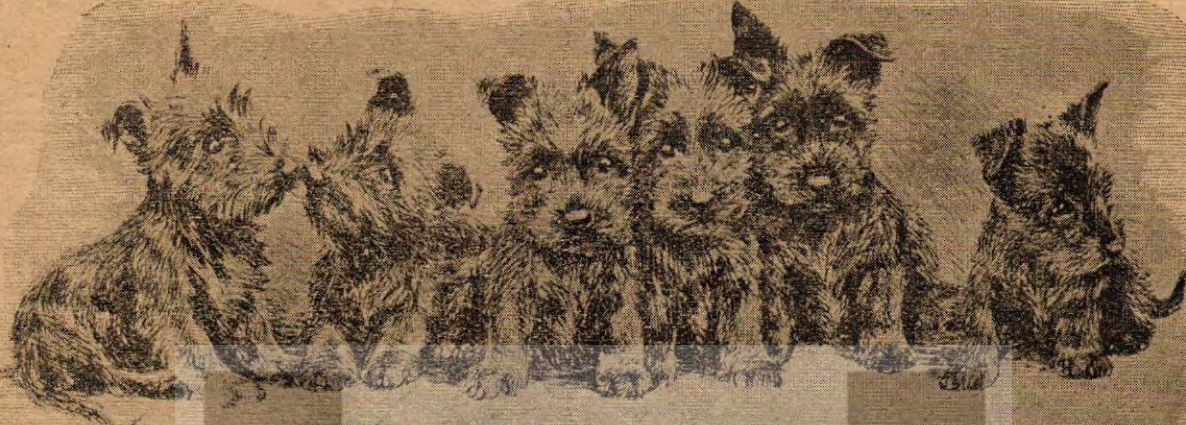
Aksiliğe bakın ki beş altı ay arandığı halde böyle bir kirpiyi ele geçirmek kabil olmıyordu. Etraf köylere, bahçivanlara, kıptilere kadar yeni doğmuş kirpi yavrusu ismarlandı.

Kirpi bulunuyor; fakat Arap hoca yaşlı diye bunları beğenmiyordu.

Bu zaman zarfında ise "iyi saatte olsunlar" tavuk, tır, oğlak ve ipekli eşya istemekte kusur etmediler.

Bir aralık Arap hoca ortadan kayboldu. Hicaza git-tiği söyleniyordu.

Hanife H. in sabrı da artık tükenmişti. Bir gün ne olursa olsun diyerek kazmayı eline aldı ve defiyne'nin bulunduğu yeri kazmaya başladı. Yüreği helecandan hop hop atıyordu. Fakat bir kaç saat çalıştıktan sonra zavalının bütün ümidi berhava oldu: Defiyne'nin yerinde kürek dolusu kömür tozlarından başka bir şey çıkmamıştı.

Marguerite Kirmse

Köpek...!

Evet.. köpek deyip geçmeyiniz. İsmi hak-sız olarak (hakaret) makamında ve insanların dudaklarında dolaşan bu hayvan o insanlara ne iyilikler yapmamıştır ki! Yediği bir lokma ek-meğe mukabil en sadık ve hiç de nankör ol-mayan bir mahluk varsa o da hiç şüphesiz kö-pekdir.

KÖPEK

RESİMLERİ YAPAN BİR KADIN

Amerikada hem şöhret
hem servet sahibi
olmuştur

Biz burada köpeklerin avukatlığını yap-a-cak değiliz. Maksudumuz köpek yüzünden hem şöhret hem de servet sahibi olmuş bir sanatkâr-dan bahsetmektir.

Bu sanatkâr bir kadındır. Bu gün Ame-rikada eserleri en fazla sevilen ve satılan mâ-ruf bir ressamdır. İsmi (Marguerite Kirmse) dir.

Bu ressam kadın ne resmi yapar biliyor-musunuz? Sade köpek resmi... Evet... bütün hayatını kocası ile beraber yüzlerce köpeklerden mürekkep bir köpek çiftliğinde geçiren bu ka-dın yalnız köpek resmi yapmak suretiyle hem hayatını kazanmış hem de şöhretin en yüksek tepesine çıkmıştır.

(Marguerite Kirmse) aslen İngilizdir. Ebeveyni bir mektep idare ettikleri için çocuklarının tahsiline ayrı ve husûsi bir ehemiyet vermişlerdi. Küçük Margueritte müsikiye karşı bir istiydat gördüler ve (Harpa) çalmasını öğrettiler.

Marguerite aynı zamanda resme de meraklı idi. Onu harpa dersi alırken aynı zamanda bakanlarda tebessümler uyandıran neş'eli hayvan resimleri yapmakla meşgul olduğunu da görüyoruz. Musiki ile beraber resim dersi de alıyor. Fakat bilâhère resmi bırakıp tamâmen musikiye devam ediyor.

(Marguerite) fakirdir. Hayatını kazanmak mecburiyetindedir. Amerikalı arkadaşlarından biri ona (Yeni Dünya) ya gitmesini tavsiye ediyor. Bu günün meşhur köpekler ressamı artık Amerikaya gelmiştir ve bir daha da ana vatanı İngiltereye dönmemiştir.

Amerika da ilk günler o zaman genç bir kız olan Marguerite için pek sıkıntılı geçiyor. Boğaz tokluğuna bir kilise de (Harpa) çalışıyor. Fazla kazanmak için bir orkestraya girecek.. Fakat buraya girmek için yüz dolar duhuliye parası lâzım. Zavallı da bu para yok...

Veremiyor ve... giremiyor.

Bir gün bir arkadaşının köpeğinin resmini yapıyor. Bu, vakit geçirmek için yapılan bir resimdir. Fakat o kadar muvaffak oluyor ki... resmi görenler derhal kendi köpekleri için de sipariş veriyorlar.

Marguerite artık her işi bırakmış ve köpek resimleri yapmağa başlamıştır. O kadar ki siparişlere yetişemeyecek kadar çok işi vardır. İlk resmine on beş dolar almış olan ressan bugün bir tek resmi 750 dolara, yâni bizim paramızla 1500 liraya yapmaktadır.

Hattâ resimlerinden İngiltere kıraliçesinde bile vardır.

(Marguerite Kirmse) bir Amerikalı ile evlenmiştir. Kocasını ile beraber her cins ve boyda yüzlerce köpekleri arasında resim yaparak yaşamaktadır. Bütün eserlerinde en fazla sevdiği köpek cinsi (Scotty's) fino köpeklerinin nakşi görünür. Evinin duvarları, tavanları, sigara tablası, hattâ otomobilinin önünde bile köpek resmi ve heykelleri vardır.

Dene bilir ki köpekler hiç bir vakit ve hiç bir yerde (Marguerite Kirmse) den gördükleri muhabbeti başka kimseden görmemişlerdir. Marguerite... bu sevimli mahluklara kendisine hem servet hem de şöret temin eden sadık ve Vefâlı birer arkadaş muamelesi yapmaktadır.

E V D E

Çekof'tan :

Tercüme eden : L. R.

Grigoriyevi'lerin evinden bir kitap almak için geldiler. Evde bulunmadığınızı söyledim. Postacı iki mektupla birkaç gazete getirdi. Ha! İyi hatırıma geldi, sizden (Siroja) ya dikkat etmenizi rica edecektim. Hem bugün hem evelsi gün sigara içerken gördüm. Kendisine nasihat etmeğe başlar başlamaz sözlerimi işitemek için her zamanki gibi parmaklarıyla kulağını tıkadı ve yüksek sesle şarki söylemeğe başladı.

Müzakereden avdet eden ceza mahkemesi müddei umûmisi Yevgini Petroviç Bikofski çalışma odasına girdi. Eldivenlerini çıkarırken mürebbiyeye baktı ve güldü:

— Siroja sigara içsin ha!.... (omuzlarını kaldırdı). Bu yumurcağı ağzında sigara ile tahayyül ediyorum. Fakat o daha kaç yaşında?

— Yedi yaşında, öyle anlıyorum ki bunu ciddi telakki etmiyorsunuz. Fakat bu yaşlarda sigara içmek çok fena, muzır bir alışkanlıktır. Fena adetleri de başlarken derhal kökünden sökmek lâzımdır.

— Çok doğru! Tütünü nereden buluyor acaba?

— Masanızdan.

— Ya, öyle mi? O halde onu bana gönderiniz.

Mürebbiye gittikten sonra Bikofski yazıhanenin önündeki koltuğa oturdu. Gözlerini kapıyarak düşünmeğe başladı. Hayalhanesinde Sirojayı — Bilinmez niçin — bir arşın uzunluğunda sigara ile tütün bulutları arasında tasavvur ediyordu. Bu karikatür onu güldürdü. Aynı zamanda mürebbiyenin ciddi, çatık çehresi ona unutulmuş eski zamanları hatırlatıyordu. Ço-

cuk odalarında, mekteplerde içilen sigaranın muallimler ve ebeveyn için tuhaf ve tamâmen anlaşılmyan bir korku uyandırdığı zamanlardı. Onlar bunu hakîkaten korkunç buluyorlardı. Belki hiç bir ana ve hiç bir muallim sigara içmenin zararlarını bilmeden onu bir cinayet addederek içenleri acımadan falakaya yatırırılar, mektepten terdetip istikballerini mahvederlerdi. Kendi lise müdürünü hatırladı. Bu çok münevver, mülâyim ihtiyar, talebesini sigara içerken yakalamaktan o kadar korkardı ki derhal muallimleri fevkalâde bir içtimaa dâvet ederek kabahatlinin mektepten tardına karar verdirirdi. İçtimâi hayat kanunlarından biri de galiba anlaşılmyan fenalığa karşı daha şiddetle ve kabaca mücadele etmekte.

Müddei umûmi mektepten çıkarılmış bir kaç talebeyi, onların sonraki hayatını hatırına getirdi ve verilen cezaların kabahatlerden daha çok fenalık getirdiği hükmünü vermek mecburiyetinde kaldı.

Yaşıyan uzviyette, bulunduğu her hangi muhite uymak kabiliyeti var; yoksa insan akla muvafık faaliyetlerde, iç yüzünün akla mugayır olduğunu her dakika hissetmek mecburiyetinde kalırdı. Terbiyevi, Hukukî, edebî gibi mes'uliyetli, neticeleri korkunç faaliyetlerde ne kadar az teminat ve hakikat vardır.

Müddei umûminin kafasında-yorulduktan sonra dinlenen dimağlara gelen — hafif, dağınık fikirler dolaşmağa başladı. Onlar nereden ve niçin gelirler belli değildir. Başta da az kalırlar. Denilebilir ki bunlar beyine girmeden dışında sürünürler. Dimağını uzun zaman yalnız bir cihete sarfedenler için böyle serbes ve hafif düşünceler bir nevi konfor ve lâtif bir rahatlık teşkil eder.

Saat akşamın dokuz sularında idi. Yukarda ikinci katta birisi bir köşeden öbür köşeye yürüyordu ve daha üstte, üçüncü katta başka biri dördel piyano üzerinde gamlarla uğraşıyordu. Bu insanın yürüyüşü—sinirliliğinden belli idi ki—ya müteallimâne düşünüyor yahut diş ağrısından muztarıpdı. Monoton gamlar akşamın sükûnuna bir dalgınlık veriyordu, bu dalgınlıkta tenbel fikirleri doğuruyordu.

İki oda ötede, çocuk odasında mürebbiye ile Siroja konuşuyorlardı :

— Babam gel-diiii «şarkı söyler gibi»
Ba-baamm geldi Ba-ba-baba.

Mürebbiye :

— *Votre père vous appelle allez vite.*

diye korkak bir kuş gibi cıvıldıyarak bağırdı.

Yevgini Petroviçise odasında :

— Fakat ben ona ne söylemeliyim.

diye düşünüyordu. Düşünmeğe vakit kalmadan yedi yaşındaki oğlu Siroja içeri girdi. Cılız, narin, beyaz yüzlü, vücudu camekânlardaki sebzeler gibi gevşek bir çocuktur. Yumuşak sesiyle :

— Bonjour baba.

diye kucağına tırmandı ve sür'atle boy-nundan öptü :

— Siz beni çağırdınız mı?

Müddei umûmi :

— Müsâade ediniz, diye ciddiyetle ve iterek cevap verdi. Öpüşmeden evel bize konuşmak lâzım, hem de ciddi konuşmak. Ben sana kızıyorum. Artık seni sevmiyorum; bunu böyle bil. Ben seni sevmiyorum. Sen benim oğlum değilsin..... Böyle işte.

Siroja babasına sabit gözlerle baktı. Sonra gözlerini masaya çevirdi ve omuzlarını silkti. Gözlerini kırparak sordu :

— Ben sana ne yaptım? Bugün ben senin çalışma odana hiç girmedim ve hiç bir şeye dokunmadım ki!

— Şimdi bana «Natali Simonovna» seni sigara içtiğin için şikâyet etti. Doğru mu bu? Sen sigara içiyor musun?

— Evet, bir defa içtim. Bu doğrudur.

Müddeiumûmi tebessümünü saklamak için kaşlarını çatarak :

— İşte görüyorsun ya..... Hâlâ yalan söylüyorsun. Natali Simonovna seni iki defa sigara içerken görmüş. Demek sen üç kabahatle yakalandın; sigara içiyorsun, başkasının tütününü alıyorsun, ve yalan söylüyorsun. Üç kabahat.

— A.... Evet. (Siroja hatırladı ve gözleri güldü). Bu doğru... doğru, ben iki defa içmişim. Bugün ve evelce.

— İşte görüyorsun ya, demek bir defa değil, iki defa. Ben senden hiç, hiç memnun değilim. Evelce sen iyi çocuktun, fakat şimdi görüyorum ki bozuldun. Fena oldun.

Yevgini Petroviç Sirojanın yakasını düzelterek «daha ona ne söylemek lâzım» diye düşündü; sonra devam ederek :

— Evet iyi değil. Ben senden bunu beklemezdim. Her şeyden evel sana âit olmıyan tütünü almağa hakkın yoktu. Her insanın yalnız kendi malını kullanmağa hakkı vardır. Eğer başkasının malını alırsa o adam fenadır. Meselâ Natali Simonovnanın bir elbise sandığı var. Bu onunsandığıdır. Biz ikimiz ona dokunmağa cesaret edemeyiz. Çünkü o bizim değildir. Doğru değil mi? Senin tahta atların var, resimlerin var... Ben onları alıyor muyum? Olabilir ki ben onları almak istiyecektim, fakat... onlar benim değil ki senindir.

Siroja kaşlarını kaldırarak :

— İstersen al! dedi. Sen sıkılma baba. Al. Masanızdaki sarı köpekçik benim. Fakat sizin... olsun.

— Sen beni anlamıyorsun. Köpekçiği sen bana hediye etmiştin. Şimdi ben onunla ne istersem yapabilirim. Fakat ben sana tütün hediye etmemiştim. Tütün benim dir.

Müddeiumûmi kendi kendine «lâzım geldiği gibi anlatamıyorum. Böyle değil hiç böyle değil» diye düşündü.

— Eğer ben başkasının tütününü içmek isteseydim en evel müsâdesini rica etmeğe mecburdum.

Bikofski cümleleri tenbel tenbel birleştirerek ve çocuk lisanına uydurarak temlik

temellük hakkında izahat vermeğe başladı. Siroja babasının gözüne bakarak dikkatle dinliyordu, (akşamları babasıyla konuşmağı severdi). Sonra dirseklerini masanın kenarına dayıyarak ve miyop gözlerini küçülterek kâğıda, hokkaya bakmağa başladı. Gözleri masanın üzerinde dolaşıp zamk şişesinde durdu. Sonra şişeyi gözlerine yaklaştıyarak birden bire:

— Baba, zamk neden yapılır? diye sordu. Bikofski elinden şişeyi alıp yerine koyarken devam etti:

— Sâniyen sigara içiyorsun!. Bu çok fena.. ben içiyorum diye senin de içmen icap etmez. Ben içiyorum ve biliyorum ki bu akıllılık değildir. Bunun için kendimi sevmiyor ve kendime kızıyorum. (Muddei-umûmî burada çok kurnaz bir mürebbiyim diye düşündü). Tütün sıhhata çok muzırdır; içen vaktinden evel ölüyor. Bilhassa senin gibi küçükler için daha çok fenadır. Göğsün zayıftır sen daha kuvvetlenmedin. Zayıf insanlarda da tütün dumanı veremi ve başka hastalıkları tevlit eder. İşte amcan İgnatıyef veremden öldü. Eğer o sigara içmeseydi belki bugüne kadar yaşıyacaktı.

Siroja dalgın, lambaya baktı. Parmaklarıyla abajura dokundu ve içini çekti.

— Amcam iyi keman çalardı. Kemanı şimdi Grigoryalarda ; dedi.

Yine dirseğini masaya dayıyarak uzaklara daldı. Solgun yüzü sanki birşey dinliyormuş yahut müselsel fikirlerini tâkip ediyormuş gibi bir hal aldı. Büyük, kırılmıyan gözleri keder ve korku içinde kalır gibi göründü. İhtimal ölümü düşünüyordu; annesini, amcası İgnatıyefi yanında alan ölümü.... Ölüm öteki dünyaya anneleri, amcaları götürüyor. Çocukları, kemanları da bu dünyada kalıyor. Ölenler gökte yıldızlara yakın yaşıyorlar. Acaba ayrılığa tahammül ediyorlar mı? Yevgini Petroviç «Ona daha ne söylemeli» diye düşündü «Galiba hem kabahatlerini hem delillerini mühimsemiyor, Ona nasıl anlatmalı»,

Müddeiiumûmi ayağa kalktı ve çalışma odasında gezinmeğe başladı!

— Evvelâ bizim zamanımızda böyle meseleler hakkında şayânı dikkat bir surette basit kararlar verilirdi. Korkaklar, çekingenler hakî-

katen içmeyi bırakıyorlardı, daha cessus ve akıllılar falakadan sonra tütünü çizme koncunda taşımaya ve odunlukta içmeğe başladılar. Odunlukta yakalanan tekrar falakaya yatırıldıktan sonra yine içmek için ırmağa giderdi. Çocuk büyüyünceye kadar böylece devam edip giderdi. Annem sigara içmemem için mebzûlen para ve bonbonlar verirdi. Şimdi bu vasıtalar kıymetsiz ve gayri ahlâkî addediliyor. Muasır mürebbi, çocuğun iyi âdetleri korkudan ve sivrilmek arzusunun değil, kuvvei mümeyyizesinden almasını istiyor».

Müddeiumûmi odada dolaşarak düşünürken Siroja sandalya üzerine ve iki dizi üstüne çıkarak resim yapmağa başladı. İş kâğıtlarını kirletmemesi ve mürekkebe dokunmaması için Sirojaya dörde bölünmüş hususi kâğıtlarla bir mavi kalem bırakılmıştı. Siroja ev resmi yapıyor ve kaşlarını indirip kaldırırken :

— Bugün aşçı kadın lahna doğrarken parmağını kesti, ne aptal kadın. Natali Simovna ona parmağını souk suya batırmasını emrettiği halde o emip duruyordu. Nasıl oluyorda o pis parmağını ağzına sokuyor. Baba şimdi bu bir terbiyesizlik değil mi?

dedi ve daha sonra öğle yemeği esnasında avluya bir laternacının yanında bir kızla geldiğini, laterna çalınırken kızın şark söyleyerek dansettiğini anlatıyordu.

Müddeiumûmi :

«Çocukta kendine mahsus bir fikir cereyanı var; kafasında küçük bir âlem yaşıyor. Bununla hangi şeyin mühim, hangi şeyin gayri mühim olduğunu biliyor. Dikkat ve inanmasını elde etmek için yalnız onun lisanını taklit etmek kâfi değil, onun gibi düşünmeli de. Eğer ben hakikaten tütüne acısaydım, incinip ağlasaydım, o beni temâmen anlayacaktı. Çocukların terbiyesinde annelerin yerini tutmak mümkün değil. Çünkü onlar çocuklarla birlikte hisseder, ağlar ve güle bilirler?... Mantık ve ahlak ile de hiç bir şey yapılamıyor. Şimdi ben ona daha ne söyleyeyim, ne?»

diye düşünüyordu.

Yevgini Petroviç'e çok tahaf ve gülünç geliyordu : O tecrübeli, hukukcu, hayatının ya-

rısını her türlü meseleleri halletmek ve önünü almak hususunda meleke peyda etmiş adam, şimdi temâmiyle bilgilerini kaybediyor, çocuğa ne söylemeli bilmiyordu. Çocuğuna :

— Beni dinle. Bana söz ver, bir daha içmemeğe söz ver!

dedi. Siroja kalemını kuvvetle bastırır, ve resme eğilirken :

— Sözzz... ve..riyooooooooo... (şarkı söyler gibi) sözzzz... ve...riyoooooooooooo... rum..rum...'

Bikofski kendi kendine :

«Acaba söz vermenin mânasını biliyor mu? Hayır ben çok fena mürebbiyim. Eğer pedagoğlardan veya hukukculardan birisi dimağıma girseydi bana hem iradesiz der ve ihtimal hem de fikirlerimde lüzumsuz incelik bulurdu. Fakat mektepte ve mahkemede böyle mel'un meselelerde evdekinden daha basit karar verilir. Burada insanları aptalcasına severiz. Eğer bu çocuk benim oğlum olmasaydı da bir talebem yahut bir maznun olsaydı böyle korkmazdım, fikirlerim dimağımda bir birini tâkip etmezdi» dedi.

Yivgini Petroviç masanın önüne oturdu.

Sirojanın yaptığı resimlerden birini çekti. Bunda, çarpık çurpuk çatılı bir ev resmi yapılmıştı. Bacasından çıkan şimsek gibi zikzak duman kâğıdın kenarına kadar uzanmıştı. Evin yanındaki askerin gözleri nokta ile işaret edilmiş ve elindeki süngüsü dört rakkamına benzetilmişti.

Müddeiumûmi :

— İnsan evden daha yüksek olur mu? Bak senin (çatı) n askerin omzuna geliyor.

dedi. Siroja babasının dizleri üzerine çıkıp daha iyi yerleşmek için bir müddet kımıldandı. Siroja kendi yaptığı resme bakarken :

— Hayır baba dedi, eğer askeri küçük yaparsan gözleri görülmez.

Yevgini Petroviç Siroja üzerindeki müşahedelerinden kanaat getirdi ki çocukların da iptidâi insanlar gibi yalnız kendilerine mahsus san'atkârane fikirlerine ve orjinal arzularına büyük yüklerin idraki vasıl olamaz. Bir büyük, Sirojayı dikkatle müşahede altına alsın onu anormal

görebilir; Siroja insanların resimlerini evlerden daha büyük yapılmasını, eşyadan tessürleri de kalemle ifadeyi mümkün ve akıllı buluyordu. Meselâ, orkestranın sesini müdevver ve dumanlı lekeler gibi tasavvur ederdi. Islığı halezonî ip gibi... Onun anlayışında ses, şekil, renk bir birine çok yakındı, öyleki harfleri boyarken hemen her zaman gayri mütahavvilâne (L)ı sarı, (M) i kırmızı, (A) yı siyah ve saire ile boyardı.

Siroja resmi bırakıp bir defa daha kımlıdandıktan sonra uygun bir vaziyet alarak babasının sakalıyla meşgul oldu. Evvela onu iyti-na ile sıvazladı, sonra ikiye ayırdı, çatalsakal yaptı.

— Şimdi sen İvan Stepanoviç'e benziyorsun, diye mırıldandı. Şimdi de şeye, şeye..... bizim kapıcıya benziyeceksin. Baba! Kapıcılar niçin kapı önünde bekliyorlar? Hırsızları içeri sokmamak için mi?

Müddeiumûmi yüzünde çocuğunun nefesini hissediyordu. Saçları sık sık yanaklarına dokunuyordu. İçinde ılık ve yumuşak bir hava dolaşıyordu. Öyle yumuşak ki sanki yalnız elleri değil ruhu da Sirojanın kadife ceketi üzerindeydi, büyük, koyu renkli gözlerine bakıyordu. İri gözbebeklerinde hem annesi hem karısı bakıyor gibiydi. Vaktiyle bütün sevdikleri!... Müddeiumûmi:

«İşte şimdi onu falakaya yatırabilirsen yatır bakalım, diye düşündü. Şimdi burada ne cezası verebiliriz. Hayır, biz mürebbilik yapamayız, anlaşıldı. Eski insanlar basit idiler, daha az düşünürlerdi. Onun için meseleleri cessurane hallederlerdi. Biz fazla düşünüyoruz. Bizi mantık bitirdi. İnsan ne kadar mâlûmatlı olur, fazla düşünür ve işin inceliğine girerse o kadar müteredit, kararsız oluyor, o kadar korkaklıkla işe başlıyor. Hakîkaten derin düşünülürse öğrenmek için, hükmetmek ve kocaman bir eser telif etmek için ne kadar cesaret ve ne kadar nefse îtimat lâzım.... »

Saat onu vurdu, Müddeiumûmi:

— Haydi çocuğum dedi, uyumak zamanı geldi. Allah rahatlık versin! Siroja yüzünü ekşiterek;

— Hayır baba, dedi ben daha oturmak istiyorum. Bana masal anlat.

— Peki! Yalnız masaladan sonra derhal uyumak şartıyla.

Akşamları, boş zamanlarında Yevgini Petroviçin Sirojaya masal anlatması âdeti idi. Ekseri iş adamları gibi Yivgini Petrovic ezberden hiç bir şiir bilmez ve hiç bir masal hatırlıyamazdı. Bunun için her zaman iycat etmek mecburietindeydi; her vakit «Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde....» diye söze başlar, sonra bir sürü basit şeyler uydururdu. Fakat anlatmağa başlarken orta ve sonunun ne olacağını hiç bilmezdi. Tasvirler, şahıslar, ve vaziyetler düşünmeden gelir, mevzû ve ah-lâki netice anlatıcının hatırına gelmeden kendi kendine doğardı.

Siroja böyle uydurma hikâyeleri çok se-verdi; müddeiumûmi mevzuun ne kadar sade ve basit olursa çocuğuna o kadar kuvvetli têsir ettiğine dikkat etmişti. Gözlerini tavana kaldırarak:

— Dinle, diye başladı. Bir varmış bir yokmuş, vaktiyle ihtiyar, çok ihtiyar bir Çar varmış. Beyaz, uzun sakallı ve ..ve ..çok uzun bıyıklı. Bu Çar camdan yapılmış bir sarayda oturuyordu. Bu saray büyük ve temiz bir buz parçası gibi güneşte pırıl pırıl parlardı. Saray da, kocaman bir bağçe içindeydi. Bu bağçede, biliyor musun portakallar, bergamutlar (bir nevi armut), kirazlar yetişir.... Lâleler, güller, inci çiçekleri açardı... Evet... ağaçlarda camdan küçük çingiraklar asılmıştı. Rüzgâr esince o kadar tatlı ses çıkarırlardı ki candan dilenebilirdi. Cam madenden daha yumuşak ve tatlı ses verir. Şey daha neler neler...Bağçede havuzlardan sular fişkırırdı. Hatırlıyor musun? Bu havuzlar gibi bir tanesini «Teze Sonya» yalısında görmüştün. İşte Çarin bağçesinde tıpkı bunun gibi havuzlar vardı. Yalnız eni boyu daha büyük ve fişkırın suyun yüksekliği en-yüksek kavak ağacının ucuna kadar yükselirdi.

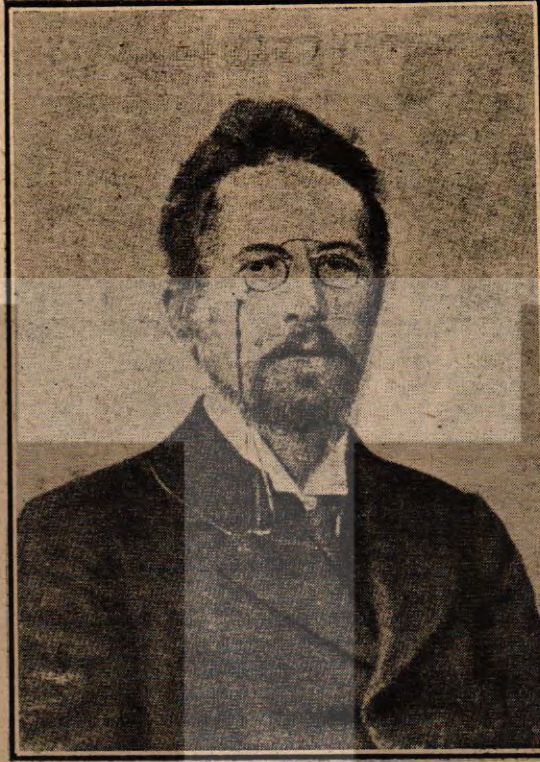
Yevgini Petroviç düşündü ve devam etti:

— «İhtiyar Çarin senin gibi küçük bir tek oğlu, Çarlığın veliahdı vardı. Bu çok iyi bir çocuktur. O aslâ şımarmıyordu. Erken yatıyor,

Çekof Kimdir?

(Evde) hikâyesinin muharri olan Antoin Çekof, 1860 senesinde fakir bir köylü aileden dünyaya gelmiştir. Daha Tıp fakültesinde talebe iken maişetini tēmin için mizahi gazetelere yazardı. İlk muharripliği bu suretle başlamıştır. Sonra (Antoşu Çehonte) imzası ile neşrettiği hikâyeleri ve bilhassa (alacalı hikâyeler) ismi ile neşrettiği ilk kitap derhal nazarı dikkati üzerine çevirdi.

Artık Çekof meşhur olmuştu. Bütün Petresburg onu alkışlıyordu. Rus Akademisi

1898 de ona Puşkin mükâfatını verdi. Akademi âzası da intihap edildi. Fakat Çar, Maksim Görki nin intihabını ret edince istifa etti. Yazdığı müteaddit piyesleri hep alkışlanıyordu. Edebiyat âlemi onu en ziyade küçük hikâyeleri ile tanır. Rusların *Maupassantı* denilen Çekof bir kaç satırda büyük bir roman yaşatmak kudretine malikdir. 1904 senesinde veremden ölmüştür. Hikâyeleri her lisana terceme edilmiştir. Çekof u tanımayan edebiyat yoktur.

masanın üstündeki hiç birşeye dokunmuyordu, ve, velhasıl akıllıydı... Yalnız onun bir kusuru vardı: Sigara içiyordu...

Siroja gözlerini babasının gözlerine dikmiş, büyük bir dikkatle dinliyordu. Müddeiumûmi devam ediyor ve düşünüyordu Uzun uzun anlatıyor hikâyesini çiğneyip uzatıyor denilebilirdi. Nihayet şöyle bitirdi:

— «Şehzade sigara içtiği için yirmi yaşında veremden öldü. Kuvvetsiz ve hastalıklı ihtiyar babası yardımsız kaldı. Çarlığı, sarayı idare ve mühafaza için kimse kalmadı. Düşmanlar geldi. Çarı öldürdüler, Sarayı yıktılar. Ve şimdi bağçede ne kiraz, ne kuş, ne de küçük çingiraklar kaldı... İşte böyle yavrum!

Yevgini Petroviçe hikâyenin sonu çok gülünç ve sade geliyordu. Fakat Sirojaya bütün masal çok büyük bir tēsir yaptı. Yine gözleri kederle ve korkuya benzer bir hisle doldu. Bir dakika karanlık pencereye daldı ve düşkün bir sesle «bir daha sigara içmem» dedi..

Çocuk Allaha ismarladık dedikten ve uyu-mağa gittikten sonra babası yavaş yavaş köşeden köşeye dolaşarak gülümsüyordu:

— «Diyecekler ki burada, güzellik ve san'atkârane şekil tēsir etti. Peki öyle olsun diye düşündü. Nasıl olursa olsun bu hakkiyle bir vasıta değildir. Acaba niçin hakikat ve nasihatları dâima çiy ve çıplak vermeyiz de onları başka şeylerle bulayarak yaldızlı ve şekerli haplar gibi veririz. Bu tabii değil.. Aldatma, sahtekârlık, hokkabazlık.....»

Hatırına hey'eti adûl geldi. Onlara tēsir için nutuk söylemeli. Halkı düşündü; tarihi, tarihî-romanlardan ve efsânelerden öğreniyor. Kendini de hatırladı; Yaşamak hissini vaızlardan ve kanunlardan değil, romanlardan, masallardan ve şiirlerden alıyordu. İlâç tatlı hakikat güzel olmalı. İnsan bu deliliği Âdemin zamanından beri arzu ediyor. Fakat olabilir ya.... Bu çok tabii galiba. Belki de böyle olmalı.... Tabiatte, gayesi iyi olan aldatış ve hayaller az mudır?

Müddeiumûmi çalışmaya başladı. Fakat zihninde daha çok müddet tenbel ve umûmi fikirler dolaştı durdu..

Artık piyano gamları işidilmiyor, fakat ikinci katın sakini hâlâ köşeden köşeye dolaş-şuyordu.

YUNAN EDEBİYATI

KEMALETTİN ŞÜKRÜ

İlk edebiyat: Mukaddes edebiyat devri — Yunan edebiyatı — Mukaddes edebiyatla aralarındaki fark — Hamâsî şiirler — Homer, İliade, Odyssée — Tâlimi şiirler — Hesiod ve Esop — Masal devri

Mukaddes Edebiyat Devri

İlk edebiyat, insanların eline geçen ilk kitapla başlamıştır. Bu ilk kitap ise *Musa'nın Tevratı* dır. Gerek *Tevrat*, gerek *Musa* devrinde yetişmiş Salomon, Davit, Daniel, Jeremi gibi nebi, alim ve şairlerin dine, ahlaka, şiir ve efsanelere dair yazdıkları eserler, sadece *İbraniler* devrinin edebiyatını değil, dünya edebiyat tarihinin ilk bâbını, birinci faslı teşkil eder.

Bu devirdeki yazıların mevzuu tamâmen *din ve dine ait ahkâm* olduğu için edebiyat tarihinde (Mukaddes Edebiyat) ismi ile yâdedilir. *Yeni ve eski* diye ikiye tasnif edilen bu *mukaddes kitaplar* devrinin *Musadan İsa* ya kadar devam eden eserleri uzun zaman onlardan sonra gelen muhtelif edebiyat devirleri üzerinde amil ve müessir olmuştur.

Seneler, asırlar ve devirler geçmiş, böyle olduğu ve her şey değiştiği halde yeni devirlerin, yeni nesillerin edebî cereyanlarında bu ilk ve iptidai edebiyatın izleri yaşamıştır. Yunan filozofları ve ez cümle Platon (Eflatun) en iyi yazıların ilhamını mukaddes edebiyattan almıştır.

Bossuet (Bosüe) o meşhur ve muhteşem *meditation* larını yine bu dinî yazıların derin felsefe ve ahlak düsturlarından çıkarmıştır.

Racine (Rasin) in en güzel eserleri Esther ve Athalie dir. Bunlar ise mevzu ve yazılış itibarıyla mukaddes edebiyat cereyanlarını pek yakından ve adım adım tâkip eden, yeni ağza eski çeşni vermekle beraber yine muvaffak olan eserlerdir.

Netice: Edebiyat tarihinin ilk faslı mukaddes kitaplar devri ile açılmış ve bu devrin tesirleri uzun müddet cihan edebiyatında yaşamıştır.

Yunan Edebiyatı

Yukarda Mukaddes Edebiyattan bahsettik. Bu edebiyat, ilahî bir ilham tesiri altında yer bulunduğu için meydana getirdiği eserlerde beşer zekâ ve san'at kudretinden ziyade mânevî müessirler vardır.

Halbuki eski Yunan edebiyatı, insanların putperestlik devrinde başlayan ve her hangi bir ilahî ilhama ihtiyaç göstermeden beşerin his kabiliyetini meydana koyan kıymetli bir edebiyattır. Mukaddes Edebiyatla Yunan edebiyatı arasındaki fark hem büyük hem çoktur. Birinde ve ilkinde mevcut olan gölge ve hayaller diğerindeki ziya ve hakikat ile karışıyor.

Homer

İlahî menbâlardan çıkan eserleri okumak hiç şüphesiz insana huşû verir. Fakat beşerin kendi kuvveti, kendi düşünüşü ve kendi vasıtaları ile meydana getirdiği eserlerin temaşası daha tatlı ve daha cazip değildir?

Eski zamanlardan bahsederken eski Yunanistanın nerelerini işgal ettiğini söylemek fâidesiz değildir. Eski Yunanistan Asyayı Sugra, Sicilya adası ve İtalyanın bütün Cenup kısmını ihtiva ediyordu.

Bütün buralarda ve bütün buraların tabii güzellikleri içindedir ki *Yunanı kadim* edebiyatının temeli atılmış ve ilk beşiği sallanmıştır. Buna Yunan ırkının beden estetikini de ilâve edecek olursak beşer muhayesi ve beşer hassasiyeti ile müvazî bir muhit güzelliği içinde yer bulmuş, kök salmış bu edebiyatın sırrına erebiliriz.

Yunan şairleri, Yunan filozofları, eserlerinde

hep tabiatın ince, ruha yakın ve harici bedialarını yaratmış ve yaşatmışlardır. Bu da onların muhat oldukları muhitin têsiridir. Yunan lisanı, hem zengin hem muhteşem şekil ve kaideleriyle şiir san'atının bütün tarzlarına uymuş, san'atkârların hislerine ve duygularının ahengine uygun bir belagat vasıtası olmuştur. Valnız kendi muhit ve kendi duygularından başka ilham menbâi bilmeyen, hislerini kıskaçlıkla yine kendileri için saklayan eski Yunanlılar, edebiyat hayat ve âleminde modelsiz çalışmışlar ve bu suretle sırf kendilerine ait yeni bir edebiyat kurmuşlardır. Bunun içindir ki Yunan edebiyatı mukaddes edebiyata nisbeten orijinal bir edebiyattır. Bu edebiyat *putperestlik* ve *hiristiyanlık* zamanlarına ait iki devreye ayrılır. En zengin olan birinci devresidir.

Yunanı kadim edebiyatının nazım kısmı *epik*, *didaktik*, *lirik* ve *dramatik* fasıllarını, nesir kısmı ise nutuk, hitabet, tarih ve felsefe şübelerini ihtiva eder.

Her fasıl ve şübenin ayrı ayrı ve nam bırakmış *şöhretleri* vardır.

Epik Şiir

Epik, yâni hamâsî şiir, başlı başına *Homer* demektir. Bir çok şehirlere bu büyük şairin hemşehriliğini iddia ederlerse de en doğru iddia İzmir de doğduğudur. Çocukluğundan itibaren hayatı bin bir efsane ile doludur.

Sözde beşğinin başında daima dokuz güvercin dolaşmış; ağladığı zaman ise tatlı kuş ötüşleri gibi ses çıkarırmış. *Homer* iki büyük eser bıraktı: *Iliade* (ilyad) ve *Odysée* (Odise). Bu iki muazzam eser hem *Homer* in hem de Yunan edebiyatının şöhret temelini kurmuştur.

İkisi de kahramanlığa, harbe ait eserlerdir. Mâmafi içlerinde aile hayatına, içtimai yaşayış, ahlak ve âdetlerine yakından temas eden canlı modeller de eksik değildir.

Homer, bu iki eseri ile, *şiir babası* namını almıştır. Şiirleri halkın ağızında ve bilhassa o devirde mebzulen mevcut seyar şairlerin tagannileriyle putperest Yunanın mukaddes kitabı gibi kıymet ve revaç bulmuştur.

Bütün Yunan edebiyatında mutlak surette *Iliade* ve *Odysée* nin têsirleri görülür. Hatta hatipler, filosoflar bile *Homer* i makamı iftiharda işhat ve zikir ederler.

Homer in têsiri yalnız Yunan edebiyatında değil, Latin edebiyatında da müessir olmuştur. Latin şairler prensi diye anılan meşhur Virgile, (*Eneide*) eserini *Homer* in bu iki efsanesinden almıştır.

Valnız Virgile değil, bütün Parnasse kaidecileri, Aristote dan Boileau ya kadar şiir kaidelerini bu iki menbâdan çekmişlerdir.

Tâlimî — Didaktik Şiir

Bu fasılın başında iki Yunan şairi mevki alır: *Hesiod* ve *Esope*.

Hesiod e, *Homer* den bir asır sonra yaşamıştır: Bir baba mirası yüzünden kardeşi *Persès* ile darılmış ve meşhur *günler ve işler* eserini meydana getirmiştir. Şair bu eserinde cemiyet hayatının temelini evela çalışmak saniyen adalet içinde hareket etmekle atılabileceği tezini müdafaa etmiştir.

Esope dördüncü asırda doğmuş bir masalcıdır. Onun hayatını ilk defa tahlil eden ve her kese tanıtan *La Fontaine* olmuştur. *La Fontaine*, ilk masallarını *Esope masalları* ismi altında neşretmiş ve ağustos böceği ile karınca, tilki ile karga, arslan ile sinek gibi meşhur masalları bu Yunan şairinden aldığı söylemiştir.

Esope çok çirkin, hatta bir insana benzetilemeyecek kadar çirkin, biçimsiz vücutlu ve her kesin hakaret ve istihzasına hedef olan zavallı bir esir, bir köle idi. Hizmet ettiği efendisinin kapısında çalışırken söylediği (dil) hikâyesi nesilden nesile intikal ede gelmiş felsefi ve ahlaki bir şöhreti haizdir.

Esope un ölümü de hayatı kadar fecî dir... Onu, yazdığı hicviyeler ve iyneli, nükteli masallardan çekemeyen halk bir gün zavallıyı yakalayıp, bir kayalığın tepesinden uçuruma yuvarlıyorlar ve *Esope* burada, kayaların dibinde parça parça olarak ölüyor!...

Sophocle

Amerikayı Baştanbaşa Heyecanlandıran bir Mesele İÇKİ YASAĞI

Meşhur Otomobil inşaatçısı ve milyarder Henry Ford bu hususta ne diyor ?

Senelerdenberi Amerikada içki içilmesi bir kanunla menedilmişti. Amerika hükümeti bu kanunun tatbikine büyük bir ehemmiyet verdiği halde kaçakçıların memlekete ithal ettikleri ispirotolu içki miktarı ve bu içkiyi gizli ve kaçak olarak içenlerin adedi mühim bir mevki tutuyor. Son günlerde bir cereyan daha baş gösterdi. Bir çok kimseler bu kanunun memleketin zenginliğine engel olduğunu iddia ederek içki yasağının kaldırılması için propagandaya başladılar. Buna mukabil kanun lehinde bulunanlar da mukabil propagandalar, konferanslar, makalelerle içki yasağının devamı lehinde çalıştılar. Bunlar meyanında Amerikanın mâruf iş adamı ve milyarderi Henry Ford da mühim bir makale neşretti; İş âleminde kendi zekâ ve tecrübesi ile bir çok yeni esaslar kurmuş olan bu A-

merikalı milyarderin içki yasağı hakkındaki düşüncelerini okurlarımıza taktim etmeği fâideli bulduk.

Milyarder Ford, yazdığı makalede diyor ki:

Bü gün Amerikada mevcut olan içki yasağı, daha kanunla menedilmezden evvel Amerikalı aile kadınları tarafından evlerde tatbik başlanmıştı. Kadınlar, yorulmadan, usanmadan devam eden bir çalışma, bir gayret neticesinde bu haklı arzu ve emellerinde muvaffak oldular, yâni içki yasağını tamâmen têsîs ettirdiler.

Amerika aile kadınının bu arzusu Amerika halkı arasında da mâkes buldu. Ehali de içki belasından olan şikâyetini fırsat buldukça izhar ve nihayet son intihabatta içki aleyhtarlığını açıktan açığa iylan etti.

Bütün bunlar, kanunun aleyhinde bulunanların iddia ettiği gibi içki yasağının bir tesadüf neticesi düşünülmeden yapılmadığını ispata kâfidir.

Şimdi kanunun hakkıyla tatbik edilip edilmemesi noktasına gelince... Burada da en büyük vazife yine kadınlara terettüp ediyor. Mademki bu islahata evela

kadınlar başladı, onlar devam etmeli ve kendi aile ocaklarını koruyacak olan içki yasağını kendi yurtlarında tatbik ettirmelidirler. Bu onlar için hayati bir meseledir. Eğer içkiye tekrar müsaade edilirse bunun en büyük zararlarını kadınlar çekeceklerdir.

Evlerde içki yasağı kanununa itaat edilirse başka yerlerde görülen kanuna mugayir hareketler kendiliklerinden ehemiyetlerini kaybederler.

Henry Ford Diyor ki:

Eğer içki tekrar Amerikaya girecek olursa ben fabrikamı kapar ve fabrikatörlükten çıkarım. İki yüz bin kişiyi idare etmek için kendimi yormam. Meyhanelerin, amelelerimin elinden kapacağı gündelikleri tedarik için kendimi üzmecliğime ne lüzum var ?

Amerikan ahlak ve terbiyesinde Amerikan evlerinin, ailelerinin çok büyük têsiri vardır. Amerikalı bir kadının, bir zevcenin bütün harekâtı, bütün e'fali yalnız ailesine ve muhitine değil, bütün milleti üzerinde de müessirdir. Kadınlar, erkeklerden ziyade iyi şeyleri bilir ve isterler. Netekim Reisi Cumhur Hoover, içki aleyhindeki hitabesinde doğ-

rudan doğruya Amerikalı kadınlara hitap etmişti. Vakıa kadınlar, kendi emekleri ile vücut bulmuş olan bu kanuna taraftar idiler. Onların böyle bir hitabeye hiç de ihtiyaçları yoktu. Fakat nede olsa memlekette yine iykaz edilmesi lâzım bir kadın akalliyeti mevcuttu.

Aile ocaklarının saadet ve refahını tehdit eden içki iptilası hakkında bu gibileri irşat bir vazife idi.

İçki yasağına riayet etmeyen muhitler arasında amele yuvaları ile büyük sosyete hanım efendilerini görüyoruz.

Eğer bunlar hakikaten aile saadet ve emniyetlerini tehlikeye koyduklarını bilseler eminin ki derhal kendi muhitlerinde:

— Artık burada Kokteyl içilmez, ikram edilmez; biz her hususta bütün diğer hemşirelerimizle beraberiz! demekte ve bunu iylan etmekte tereddüt etmezler.

Bugün Amerikada, ehalinin yüzde doksan dokuzu içki yasağına riayet eder. Geride kalan yüzde bir nisbeti ise ilk nazarda ehemiyetsiz gibi görünür. Fakat düşünmeliki bizim memleketimiz gibi geniş bir ülkede bu

yüzde bir nisbeti pek çok insan eder. Bu nisbeti teşkil eden zümreler de en ziyade zenginler, sefiller ve cani, katiller sınıflarıdır.

Bunlar kanuna muhalif hareketi, kendi dar düşünceleri ile açık gözlülük sayarlar ve durmadan hürriyeti şahsiyeden dem vururlar. Halbuki kendi şahsi hürriyetlerini yine kendilerinin mahvetmekte olduğundan gafildirler.

Kaçak içki fiyatlarını ödeyebilmek için epey para lâzımdır; zâten bahsettiğim yüzde bir nisbeti de paralı ehaliden mürekkebtir. İçinde buldukları muhitin modalarına istikamet veren yine bu akalliyetin kadınlarıdır. Binaenaleyh içki içmemek ve kanuna riayet etmek modalarını da onlar têsîs etmelidirler.

Yavaş yavaş bu hanımlar hususi müşterileri buldukları kaçakçılarından ve hürriyeti şahsiyeye tecavüzden bahsetmenin şıklık ve asrîlik olmadığını anlamağa başlıyorlar. Bu hanımların, içki yasağının aileyi alâkadar eden bir mes'ele olduğunu, kadın, erkek, büyük küçük her kese têsiri olduğunu, iktisadi ve manevî saadetine, bedenî sıhhatlarına dokunduğunu anlayacak kadar zekâları vardır!

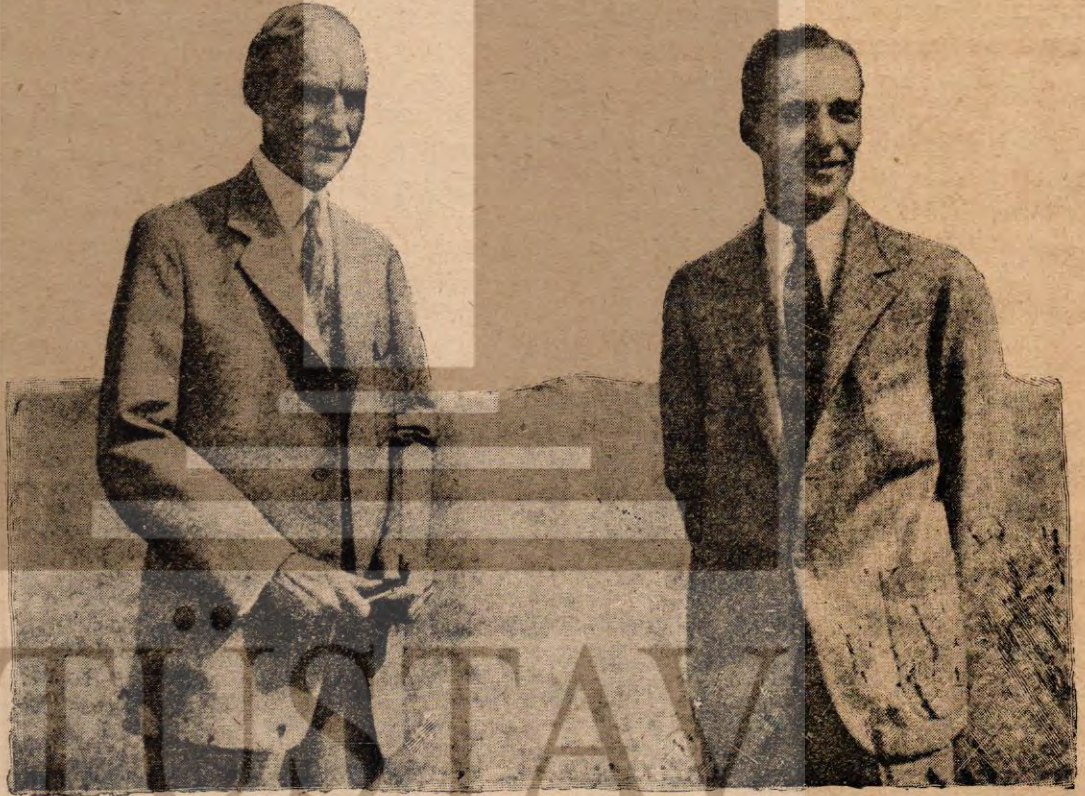
Millet içkiden kurtulalı hürriyeti şahsiye o kadar arttı ki hâlâ hukuku şahsiyeye tecavüzden bahsetmek çocukca bir inattan başka bir şey olamaz. Farzedelim ki kendini öldürünceye kadar içmeğe bir insanın hürriyeti şahsiyesi olsun; herhalde biz, bir cemiyet halinde ona içki sunmak üzere ticarete girişmeğe hakkımız yoktur. O adamın içki içmesi Amerikan hükümetini beslemek için lâzımdır demeye, o adamlarla beraber bir takım Amerikan zevcele ve Amerikan çocukları ölsün diye ferman vermeğe hakkımız yoktur.

Hürriyeti şahsiyeye ben de iman ederim; fakat uzun tetkiklerimin hiç birinde içki için kullanılan ispirtonun hürriyeti şahsiyeyi harap etmekten başka bir iş yaptığını görmedim. O yalnız içenin hürriyetini mahvetmekle kalmaz; bil'âkis akrabalarının, beraber çalıştığı insanların

ve bütün vatandaşlarının hürriyeti şahsiyelerini mühim surette tahdit eder.

İçkiye karşı alınan yeni vaziyet, têsirini göstermeğe şimdiden başladı. Zenginler mehafilinde içki iytiyadı sür'atla kalkıyor. Bundan iki sene evvel her yerde içki—hem de her cins içki—ikram edilirdi. Fakat şimdi ahval yüzde elli, altmış nisbetinde düzeldi. Artık içki ayıbı artıyor. İçmek artık şıklık ve açık fikirlilik sayılmıyor. Sarhoşluğun şıklık maskesi altındaki bayalığı meydana çıkıyor. Şimdiden sonra evlerini kanunun çiğnendiği yer diye tanıdığını istemedikleri için kibar muhitin hanımları yüksek cemiyetlerde içki verilmemesine pek çok himmet ediyorlar. Şıklık ve kibarlık fikirlerini mecmualardan alan ikinci sınıf hanımlar da bunların yaptığını taklit edeceklerdir.

Şıklık yapacağız derken canilerle teşriki mesai et-

tiklerini, kendilerinin de ailelerinin de sıhhatını baltadıklarını, vaktinden evvel kendilerini ihtiyarlattıklarını kendiliklerinden anlayacak kadar iz'anı olmayan kadınında, şık mehafil nezdinde içki ikram etmenin budalaca bir hareket addedildiği zaman içkiden vazgeçecekler. Bu bahsettiğim devir belirmeğe başlıyor.

Bir çok akli başında ve şayanı hürmet hanımlar kapatılan meyhanelerin yerine kaim olan mevkilerinden dolayı muazzep olmağa başlıyorlar. Fazla olarak şimdi idrâk ediyorlar ki içki, salon muhitimin bir cüzzü olmak şöyle dursun his ve süsten arî gayet maddî tücarî bir mes'eledir, çünkü ecnebi sermayesinin kâr ve zararı içkinin Amerikan salonlarındaki mevkiine bağlıdır.

Artık her kes anlamalıdır ki kanuna itaat etmeyenler bu memleketin halkı değildir. Prensip itibarile de tatbikat sahasında da bizim memleket içki aleyhtarıdır. Gazetelerde, tiyatrolarda gördüğümüz vasi' içki propagandası ehlimizin fikrini değil, bâzı mâlum ve muayyen menbâların onlara telkin etmek istedikleri fikirleri gösterir.

Meydandaki kaçakçılar, biz istesek de istemesek de içkiyi tekrar bu memlekete sokmak isteyen gizli bir faaliyetin en ehemmiyetsiz aletleridir. İçkiyi bize zorla kabul ettirmekteki asıl maksat ise, ondan kurtulalı bu memleketin mazhar olduğu servet, refah ve saadeti yıkmaktır. Hakikatı kavrayabilen hiç bir Amerikalı kadın bu suikasta ne iştirâk eder ne de bile bile alet olur.

Eğer içki tekrar Amerikaya girecek olursa ben fabrikatörlükten çıkarım. İki yüz bin kişiyi idare etmek için kendimi yormam. Meyhanelerin amelelerinin ellerinden kapacağı gündelikleri tedarik etmek için kendimi üzmem. Zilzurna sarhoş bir neslin eline otomobil teslim etmek beni cezbetmez.

İçkinin eline teslim olursak fabrika ameleden haftada ancak iki üç tam günlük iş bekleyebilir, halbuki bu hal ayık súa'yın beraber getirdiği kısa mesai günlerini ve beş günlük mesai haftasını ortadan kaldırır. Vaktiyle,— amelenin haftada iki üç gün içki içtiği zamanlarda — on, on iki saatlik mesai günleri ve altı, yedi günlük mesai haftaları elzemdi. Fakat memlekette aylık teessüs edeli amele günde yalnız sekiz saat ve haftada beş gün çalışıp aynı veya daha ziyade para alıyor.

Bu, mes'elenin yalnız fabrika cephesidir. Seyrüsefer cephesine de dikkat ederseniz göreceksiniz ki benzinle içki kabil değil karışmaz. İçkinin sınaatta yeri yoktur. İçki müdiri de ameleyi de sersemletir, ve tabiidir ki beyni yarı dumanlı olan hiç kimse beyin zinde olduğu zaman kadar iyi iş göremez. İçki içilen bir muhitin içinde olsaydım iki yüz bin millik yol giden otomobiller inşa edemezdim, çünkü o zaman tamam ve pürüzsüz iş görecektim amele bulamazdım. Öyle amele olmayınca lâzım olan ince işi, makineler vasıtasıyla çalışıldığı halde bile elde edemezdim. Çünkü otomobili yapan makinaları inşa eden amelenin adedi otomobilin kendini yapan ameleninkinden fazladır. O makineleri yapabilmek için amelenin daha usta olması şarttır. Amele evelâ makina yapmakta ihtisas kespeder, sonra daha ziyade terakki edip makina planı ustası olur.

İnsanlar alâkadar olsalar yapamayacakları hiç bir şey yoktur. Evelâ miskin olmazlar; şimdiki kadar çok uykuya ihtiyaçları olmaz. İnsanları miskinleştiren, ağırbaşlıran alâkasızlıktır; yoksa bizi alâkadar edecek şeylerin eksikliği değildir. İnsanlar işsiz kalınca içki içerler, yapılacak daha iyi bir şeye tesadüf edince içkiden vaz geçip iş görmeğe heves ederler. Son zamanlarda atılan büyük terakki adımlarının sebebi de işte budur. İnsanların dünyaya karşı olan alâkaları eskisine nazaren arttı; boş boş dolaşp beyinlerini içki ile körlöteceklerine dünyadaki enteresan şeylerle alâkadar olmağa başlıyorlar.

Bundan milyonlarca sene evel yazıhanemin üzerinde duran şu telefonun bütün çüzleri dünyada mevcuttu, fakat hepsini bir araya getirmek için bir insanın alâkadar olup işe girişmesi icap etti. Binlerce senedenberi uçmak istiyoruz, fakat etrafımızda mevcut olan anasırı bir araya getirip uçmak fikrini kavrayabilmek için kalkıp cesaret göstermek icap etti. Muasır mevcudiyetimizin bütün mucizeleri böyledir — yâni insanlar kâfi derecede uyanık ve alâkadar oldukları zaman aradıklarını hemen buldular.

İçki içtikleri zaman, insanların dünya ile çok alâkadar olmadıkları her kesin bildiği bir hakikattir. İçki de zaten bu maksatla içilir. Tolstoy diyor ki, insanlar artık düşünmek istemedikleri için içkiye başlamışlar. İspirto düşünmek ameliyesini bizatihi durdudur. Daima düşünmekten mütevellit mânevi tazyiki insanlar hafifletmek istediler, onun için kendilerini içkiye verdiler. Şüphesiz ki içki de kendinden beklenen bu hizmeti gördü. Fakat şimdi içki ortadan kalktıça düşünmek âdeti geri geliyor, insanlar da dev adımlarıyla ilerileyip âlemi fethe ediyorlar.

Bu günkü hayat o kadar enteresan ve uyandırıcıdır ki onbeş yirmi seneye kadar neler yapılacağını kimse kestiremez. Her halde ecnebi içkilerinin hatiri için bunlara nail olmağa rıza gösteremeyiz. Ecnebler müşteriler olarak Amerikayı istiyorlar, çünkü men'imüskirat sayesinde Amerika zengin oldu. İçkinin serbest serbest aktığı kendi memleketleri fazla fakara düştüğünden orada kâr bulamıyorlar. Zaten içki ticaretinin talii hep böyledir: müşterisini batırır. Fakat Avrupada bu gün hiç bir memleket yoktur ki hissiyatı umumiye içkiye karşı dönmüş olmasın.

Ben kat'iyen eminim ki içkinin vücutta faidesi yoktur. İçki insanı yakıp tüketir, halbuki kullanmamak insanın gençliğini muhafaza eder. Şimdiki zamanda elli altmış yaşında bir kadın veya erkek ihtiyar değildir; fakat bundan elli sene evel o yaştaki insanlar beline kadar bir sakal koyverip büyük efendi köşesine kurulur, kendilerini ihtiyar hisederlerdi. Şimdi hayat ne o zamanki kadar müşkilatlı ne de o kadar yavan olmadığı için insanlar eskisi kadar çabuk kocalmıyor. Şimdiki hayatın cazibeleri her zaman taravetini muhafaza ettiği için insanlar genç kalıyor. Bizim zamanımızda eğlenmek için meyhane köşelerinde ahbap aramağa lüzum yoktur. Kendi evinde radyosyle, yollarda otomobili ile gayet iyi ve daha çok mes'ut vakit geçirebilir.

Hiç zannedermisiniz ki bunların elimizden alınmasına müsaade edeceğiz. Kat'iyen. Biz şimdi her zamankinden ziyade men'imüskirat taraftarıyız. İçkinin tekrar avdetine hiç ihtimal yoktur. Bu memleketin kadınları ve kibar mehafilin rehberleri artık vatanlarına hürmet etmelidirler.

Salonlarında kanunu esasimizin maskara edilmesini ört bas etmemelidirler, yoksa bu hattı hareketlerine nihayet vermezlerse bir çok hemşirelerine dünyayı cehenem eden içkinin getirdiği felâketlere kendileri de kurban giderler.

Zeppelinin Tarihçesi

Geçen ayın sekizinde Newyorktan kalkan zeppelin balonu ayın 29 uncu günü, yâni 21 gün içinde bütün dünyayı dolaşarak avdet etti ve ilk defa olarak yolcu taşıyan bir hava gemisinin dünya devri âlem seyahatını yapabileceğini ispat etmiş oldu.

Bu hadise bütün cihanı alakadar etmiş, hayrete düşürmüştü, takdirler toplanmış bir hadisedir.

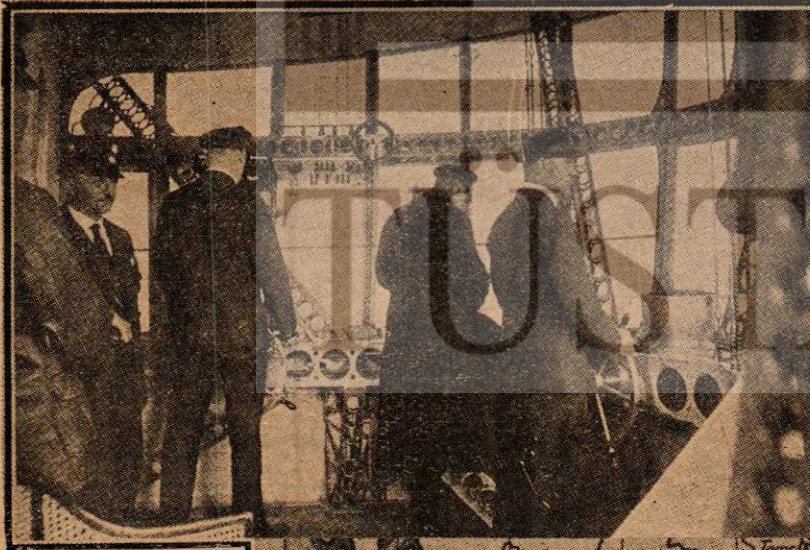
Zeppelin in devri âlem seyahatına nasıl ve niçin teşebbüs ettiğini yazmazdan ve bu harikulade seyahatın tafsilatını vermezden evel gerek balon ve gerekse mucidi hakkında bir az izahat verelim.

Devri âlem seyahatını yapmış olan hava gemisinin ismi Graf zeppelinidir. Bu isim, zeppelin balonlarını icat eden büyük Alaman fen üstadı Kont Zeppelinin ismine izafeten konulmuştur.

Kont Zeppelin, ilk balonunu 1900 senesinde uçurmuştur. Bir Temmuz sabahı 420 kadem tulünde bir hava gemisi Konstans gölü üzerinde uçmak üzere Alaman-Avusturya hududundaki hangardan çıkarılmıştı. İşte bu ilk zeppelinidir.

Her biri 16 beygir kuvetinde iki makine ile mücehhez olan ilk zeppelin LZ — 1 ismini almış, fakat ancak 75 kadem yükselebilmmişti. Bu ilk tecrübe Kont Zeppelinini cesaretlendirdi ve onu devri âlem seyahatı yapabilecek büyük bir balon yapmağa sevketti.

Üç sene sonra iki zeppelinin proje-

Graf Zeppelin balonu ve Siberya üzerinden Japonyaya kadar geçtiyi yol.

leri hazırlanmıştı; bu ikiyi daha bir çokları tâkip etti. Fakat hiç biri Kont Zeppelinin istediği hava transatlantiki değildi. Her birinde olduğu ayrı ayrı tecrübelerden ve 59 Zeppelinin inşasından sonra nihayet 1915 senesinde bugünkü büyük zeppelinin yapılmasına karar verdi ve derhal işe başladı. İşte 1915 de başlayan ve 1927 senesi sonlarında hitam bulup geçen ay muvaffakiyetle devri âlem eden Zeppelin bu Zeppelindir. Bunda en büyük şerefin hiç şüphesiz Kont Zeppelinde olduğunu söyleyeceksiniz. Evet, doğrudur. Fakat Kont Zeppelin, hayatında emel edindiği bu yüksek emelinin husulünü görmedi. Zeppelini daha hali inşa da iken 1917 senesi Mayısında ve 78 yaşında iken gözlerini yumdu; eserinin sonunu görmesi nasibolmadı.

Son balona LZ — 60 Numarası ile beraber mucidinin hatırasını yâdicin *Graf Zeppelin* ismi verildi.

Zepelin devri âlem seyahatını nasıl yaptı?

Alman balonu devri âlem seyahatına ikinci defa olarak Bahri muhiti geçtikten sonra Amerika da Nevyorktan başladı ve yirmi bir günde yine hareket ettiği noktaya, Nevyorka gelerek seyahatını bitirdi. Geçtiği yollar:

Bahri muhiti aşarak Avrupa, Rusya tariki ile Sibiryadan geçerek Japonya ve Okyanosu aşarak Losangelos ve nihayet Nevyorka muvaselet. Bu seyahatın tarih ve zaman itibari ile olan bir cetvelini yazıyoruz:

- 8 Ağustos: Nevyorktan hareket Saat 6.55
- 11 Ağustos: Friedrichshavene muvaselet 13
- 15 Ağustos: Fridrichshavenden hareket 4.35
- 19 Ağustos: Tokyoya muvaselet 12.27
- 23 Ağustos. Tokyodan hareket 7.13

- 26 Ağustos: Losangelose muvaselet 13.40
- 27 Ağustos: Losangelosten hareket 9.14
- 29 Ağustos: Newyorka muvaselet 12.13

Zeppelinin Kaptanı Komandan Ekner

döndüğü zaman Alaman milleti hakiki bir bayram yaptı.

Zeppelinin devri âlem seyahatı esnasında Alaman matbuatı, kendileri için hayati bir ehemmiyeti haiz olan ve bu meseleyi müzakere etmekle meşgul *La Haye* konferansından daha ziyade *Graf Zeppelin* ile meşgul oldular ve Alaman kabiliyetini devri âlem şeklinde dünyanın dört bir köşesine neşreden şayanı hayret balonun seyahatını adım adım tâkip ettiler.

İngiliz, Fransız ve bütün cihan matbuatı da birinci sahifelerini bu seyahatın resim ve haberlerine tahsis ettiler.

Seyahat İntibâları

Devri âlem seyahatının şayanı dikkat ve merak tafsilatı ancak bu seyahata iştirak etmiş olanların ihtisaslarını anlamakla kabildir. Gazete muharrirleri Zeppelinden gazetelerine muntazaman verdikleri haberlerde intibâlarını şöyle anlatmışlardır:

Siberya Üzerinde

Hafif bir madde halinde, bilâ endişe, mütemadiyen ve layenkati uçuyoruz.

Şimdi Siberyada «İakostsk» istikametinde,

Bütün bu seyahatın en meraklı ve heyecanlı kısmı Sibiryaya çölünü ve Okyanusyayı geçerken olan kısımdır.

Bunlar hakkında gazete muharrirleri ve yolcuların intibâlarını aşağıda yazacağız. Zeppelin Japonyaya vasıl olduğu zaman halk ve hükümet memurları tarafından büyük merasimle istikbal edildi.

Okyanusu geçip Amerikaya vasıl olduğu zaman ise Amerikalıların muazzam tezahürleri ile karşılandı. Hele seyahatını bitirip Amerikaya

«Wiljui» nehrini iniyoruz. «Okhotsk» da erişeceğimiz denize doğru yol alıyoruz.

Daimi ve ezici bir sükûnetle muhatız. Gözlerimizimizin nüfuz edebildiği en uzak mesafelerde bile ne canlı bir mahluk, ne bir ev, ne bir hayvan, hayat için mücadele eden mevcudatın vücuduna delâlet edecek hiç bir emare görmüyoruz. Fevkinde uçduğumuz bomboş manzarayı teşkil eden ve sahraya benzeyen çıplak tepelerin ve vadilerin üzerine yalnız bir ölü sükûnetinin haşmeti çökmüştür. Bu müthiş füşhatın ortasında insan kendisini yalnız, korkunç bir surette yalnız hissediyor ve hepimizi iliklerimize kadar donduran dehşetli soğuk olmasa bile insan bu korkudan örperecek gibi oluyor.

Birdenbire, 5000 kilometre yoldan sonra, şaşkın gözlerimiz önünde insan hayatının ilk işaretleri gözüküyor. Bir ev! Fakat yaklaşınca ve alçaktan geçince, büyük bir inkisarı hayal içinde bunun harap bir ev enkazından ibaret olduğunu müşahede ediyoruz. Bu sefil ocakta oturanlar ya onu çoktan terk etmişler ve ya ölmüşler...

Nihayet işte bir şehir! «Wolodga» danberi geçtiğimiz meçhul ve keşfedilmemiş topraklar üzerinde, bu, gördüğümüz ilk şehirdir. Bütün Asyayı, denize kadar, katettik!

Şimdi altımızda gördüğümüz şehrin ismi «İakatsk» dır. Sokaklarda, mahallelerde, meydanlarda, alçak ve geniş binaların arasında müteheyyiç bir halk çalkanyor.

Balondan aşağıya bir posta çuvalı attık. Aşağıda gördüğümüz insanlar bunu ele geçirmek için paçavracılar gibi birbirleriyle boğuşup duruyorlar. Bunların kırmızı bluz ve ya gömleklerini iyice görüyoruz.

Bundan sonra kordelasına Siberyada ölen Alman esirlerinin hatırasına ithaf edilmiş bir kâğıt yazılı bir çelenk atıyoruz.

Japon telsiz istasyonundan aldığımız mâlumattan, Sahilde müthiş tayfunların hüküm sürdüğünü öğrendik. Bizi tehdit eden tehlikeden kaçınmak ve takip edeceğimiz yolu anlamak için mütemmim mâlumat almağı bekleyyoruz.

Deniz!

18 Ağustos saat 20. Pek az tanınan Stanavor dağlarını geçiyoruz. Önümüzdeki harite en yüksek

tepelerinin 1200 metro olduğunu kaydediyor. Fakat biz bunların 2000 metroya eriştiğini görüyoruz.

Dağın yanında mavimsi bir ova görünüyor. Bu denizdir.

Çok mütehassisiz. Doktor «Ekner» bağırtıyor:

« — İşte bu tayareciliştir! » Hava gemimiz Asyanın şark sahiline vasıl oldu. Seyahatin Tokyoya kadar sürecek olan mütebakî kısmı artık bize müşkil bir teşebbüs gibi görünmüyor.

Bir az sonra sahil limanlarından birine varacağız.

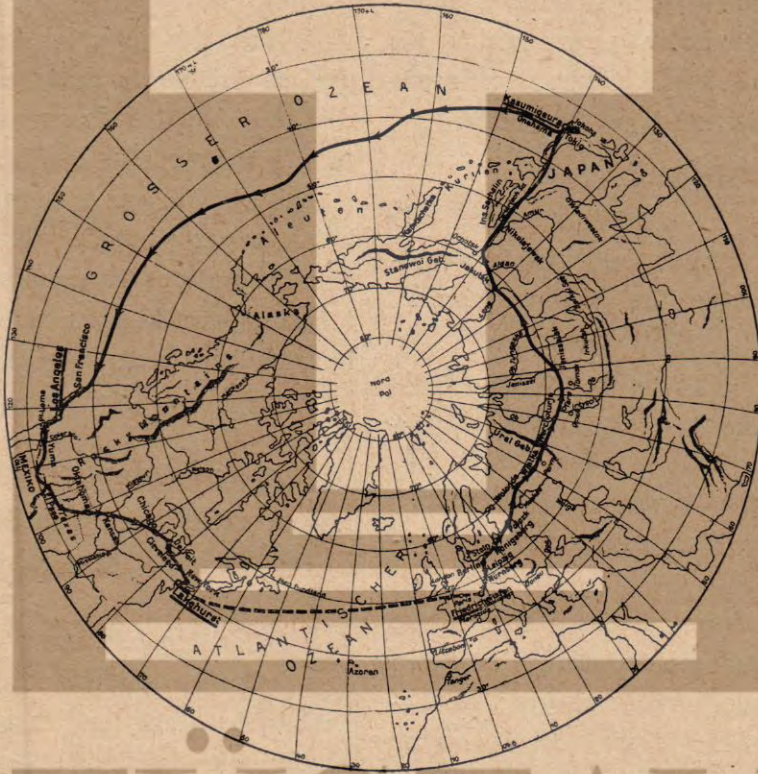
Tokyodan bizi büyük eğlencelere dâvet eden telgraflar alıyoruz.

Okyanos üzerinde

23 Ağustos 1929

Birkaç günden beri bulutlar içinde yediğimiz ilk yemeği bitirmiştik. Evela şunu söyleyeyim ki bu yemek Japon işi bir yemektir. Usta ahcımız Tokyoda İmperial Otelinden aldığı erzakla pişirmişti.

Yolcular rasgele öteye beriye oturmuşlar, Japon yelpazeleri ile beceribildikleri kadar yelpazeleniyorlar. Sıcak korkunç. Geçen hafta İsveç üzerinde Şimal kutbu boyunca giderken yediğimiz soğğun

Zeppelinin devri âlem seyahatını tamâmen gösteren harita

hâtırası bile bizi mühtaç olduğumuz serinlikten müstağni kılamıyor.

Hattüstüva sıcağı keyfimizi kaçırmıyor, hepimiz neş'elİYİZ; Bahri Muhiti kebirİ bütün genişliğince ilk geçen biz olduğumuz için gurur duyuyorduk.

Seyahatımız esnasında kapalı ve fırtınalı sema bize uzun müddet yol arkadaşlığı etti; alttan üstten etrafımızı saran bulutlar o kadar kalındı ki ekseriya denizi bile göremiyorduk. Fakat havai gemimiz buna rağmen yoluna parlak bir surette devam etti.

Tokyodan balona binen Japon gazetecisi, gazetesine yazılarını götürmek üzere yanına aldığı altı habercı güvercini salıverdi. Meslekdaşımız bu suretle telsizciye minnet etmekten müstağni kalyordu.

Balinalar!

24 Ağustos 1929

Gemimiz takriben 400 metre irtifada dalgaların üzerinde uçuyor, sanki göze görünmez bir tel üzerinde kayar gibi feza içinde kayıyoruz.

Daha şimdiden 1800 kilometre katettik. Hava dakikadan dakikaya değişiyor. Daha güneşi de öyle sık sık göremedik.

Bilâkis «Graf-Zeppelin» e duman atıran müthiş fırtınalar geçirdik. Hakikî sis ummanlarını bıçak gibi kestik.

Fakat işte güneş, sisten kubbeyi birdenbire yırttı. Umman, hayran gözlerimize göründü. Sis, iri koyu renk bulutlar halinde hareket ediyor; bu bulutlar kâh suyun yüzünden gidiyor, kâh gemimizin etrafında uçuşuyor, bu esnada da altımızda bir baline balığının iri kanadı dimdik havaya kalkıyor.

Çok geçmeden memeli canavarın bütün vücudu meydana çıktı. Tepesinde uçan bu dev gibi hava balığının heybet ve gürültüsünden şaşırılmış ve korkmuş olacak, yıldırım gibi, yıldırım sür'atiyle denizin dibine daldı, fakat biraz sonra, bu sefer bütün ailesi efradiyle birlikte tekrar suyun yüzüne çıktı. Sanki onları semada cereyan eden bu mucizeyi temaşaya dâvet etmişti!

25 Ağustos

Sabah saat dokuz! Neredeyse bir türlü ucu gelmeyen okyanusu bitireceğiz. Altmış saattir deniz üzerinde uçtuğumuz halde bir tek vapore bile tesadüf etmemiştik. Ancak bu sabah 9 a doğru bir küçük Japon gemisi görebildik.

Geceleyn balon, Havay adaları civarında do-

laşmakta olan Emden kruvazörü ile tebrik telgraf-ları taati etti.

Sahile vasıl oluncaya kadar daha önümüzde yedi-yüz kilometre var.

Sahile yaklaştığımızı haber veren ilk kuşlar, oturduğumuz salonun pencereleri etrafında dolaşıyorlar.

Rahatsızlığından dolayı kamarasından çıkamayan Dr. Eckener iyileşti ve bizimle yemek masasına oturdu.

Toprak! Toprak!

Hava gemisinin içinde bir baştan bir başa kadar tek bir sayha dolaştı: «Toprak! Toprak!»

25 Ağustos Pazar günü öğleden sonra saat tam 3,45 vardı.

Uzaklarda mavi denizin ucunda Kaliforniya sahilleri beyaz bir şerit gibi uzanıyor. İki saat sonra San Fransiskoya varacağız. Bize de tanıdığımız ve tanımadığımız insanlardan tebrik telgrafları geliyor. Bilhassa Holivottan gelen telgrafların altındaki isimlerin çoğunu beyaz perdeden tanıyoruz.»

Nev-York, 29 Ağustos

Graf zeppelin balonu gece yarısı Şikago üzerinden geçmiş halk tarafından şiddetle alkışlanmıştır. Balona fenerli ve projektörlü bir çok tayareler refakat ediyordu.

Balon bundan sonra Nev-York istikametini tutmuş, hürriyet abidesi etrafında bir kavis yaparak Lakhürstte gelmiş ve karaya inmiştir. Balon evelce Lakhürstten hareket etmiş olduğu için devrâlem seyahatini yapmış demektir.

Lakhürstte müthiş bir kalabalık vardı. 14 sıra üzerinde binlerce otomobil meydanı doldurmuştu.

Doktor Ekner hükümet namına memurlar tarafından istikbal edilmiş ve kendisine reisicumhur M. Hooverin bir mektubu verilmiştir. M. Hoover bu mektupla seyahatın muvaffakiyetle ikmalî için temenniyatta bulunmakta ve Alman milletine selâmlarını bildirmektedir. Dr. Ekner. Reisicumhur tarafından kabul edilmek üzere Vaşingtone gitmiştir.

*
*

Alman fenninin ve Alman teknik kabiliyetinin Amücizesini ta (*Frederikshafen*) den Japonya ve Amerikaya kadar havalardan uçarak taşıyan bu müthiş balonun oynadığı millî ve tarihî rolle Almanlar ne kadar iftihar etseler yeridir.

Sıhhat ve Güzellik :

Ellerin Bakımı

Bu gün çatlak, bakımsız, kaba eller artık sahiplerinin üstüne merhamet celbetmiyor, bilakis ihmal ve tekâsüllerine şahadet ediyor. Böyle ellere bugünkü kanunla «ağır iş» mâzeretini sürmek hakkını da kaybediyorlar. Hatta, elleri ve tırnakları birer nefise haline sokmağa hizmet eden o binbir çeşit losyonlara, kremlere, pudralara manikür san'atlerine para ve vakitlerinin müsait olmadığını ileri sürenler de ihmal töhmetinden beraet edemiyorlar. Çünkü, küçük bir ekkaliyette kalan bir kaç zenginin bir çok külfet ve pek uzun zaman sarfiyle elde ettikleri neticeyi,

büyük bir ekseriyet teşkil eden mütevassıt halli insanlar da külfetsiz bir tarzda ve pek az zaman sarfiyle elde edebilirler. Çünkü her evde bulunan zeytin yağ, limon, domates, karbonat, kola gibi mevât, kullanmasını bilenler için o pahalı losyonların ve kremlerin pek âlâ yerini tutuyor. Mütevassıt halli bir hanımın da zengin hemşiresi kadar yumuşak ve mükemmel tırnaklı ellere malik olmaması için hiç bir sebep kalmıyor.

Bu neticeyi elde etmek için yukarıda saydığımız mevadın cilde nasıl tesir ettiğini öğrenmek ve günde birkaç dakikayı ellerin ihtimamına hasretmek kâfidir.

Evvelâ akılda tutulması iycap eden bir kaç tedbir vardır ki bunlar bir defa itiyat haline sokulduktan sonra ellerin güzelleşmesine doğru büyük bir adım atılmış olur.

Bunlardan birincisi elleri ve parmak aralarını daima gayet iyi kurulamak; ikincisi

de kurularken havlu ile tırnak etlerini kuvvetle geri itmeli. Bunları yapmak hiç vakit tutmadığı halde elin çatlamasına ve tırnak etlerini biçimli kalmasına en çok hizmet eden takkayüdatandır.

Alışılacak üçüncü ve çok mühim bir tedbir de lâstik eldiven kullanmaktır. Bilhassa, eğer üstünüzde çamaşır yıkamak, tahta silmek, zerzevat ayıklamak gibi ağır işler varsa lâstik eldiven kullanmak şarttır, hiç bir tedbir ve hiç bir losyon, eldivenin yerini tutamaz. Lâstik eldiven alırken âdi eldiven nümero-

nuzdan iki, iki buçuk nümero dahâ büyük bir eldiven alınız. Lâstik eldiven yüksük gibidir, kullanmağa alışmak ister fakat bir defa da alışıldı mı onuz geçinilemez.

Eğer üstünüzde yukarıda saydığımız işler varsa, bunların ekserisi sabahleyin öyleye kadar, yapılacak işler olduğundan, işe başlamazdan evvel her sabah ellerinizi zeytinyağı ile güzelce oğuşturun, lâstik eldivenleri geçirin, işiniz bitinceye kadar çıkartmayın. Ağır işiniz bittikten sonra eldiveni çıkarın, ılık su ve sabunla ellerinizi yıkayın. Suyunuz acı ise köpürtmek için biraz yulaf yahut biraz amonyak ilâve edin. Ellerinizi güzelce kurulatoryn, tırnak etlerini

geri itin.

Bu ihtimama mukabil elleriniz pamuk gibi yumuşak olur. Fakat bütün bu takkayüdata rağmen ellerinize yemek kokusu, bilhassa soğan ve et kokusu siner. Bu kokulardan kurturmak için bir

çare vardır:

Bir tasın içine sıcak su koyun, biraz toz hardal ilâve edin ve ellerinizi bu suyun içinde bir müddet tutun. Yahut da ellerinizi toz hardalla oğuşturduktan sonra yıkayın. Hardal her kokuyu alır.

Bir takım zerzevat ve yemişlerden hasıl olan lekeler diğer bir takım zerzevat ve yemişlerle çıkarılabilir. Elinizde yıkanmakla çıkmayan leke varsa evvelâ limonla çıkarmağa çalışın. Bu fayda etmezse limon ve tuz tecrübe edin. Bunlarla da muvaffak olamazsanız imdadımıza sirkeyi çağırın. O da olmazsa domatese müracaat edin. Görüyoruz ya bir evin kilerinde ne kıymetli leke çıkaracak maddeler var.

Eğer makine yağlamak gibi kirli ve yağlı bir iş yapacaksanız, kirli yağların tırnaklarınızın altına ve tırnak etlerine nüfuz etmesine mani olmak için şu mahlûtu hazırlayıp tırnaklarınızın altına ve etrafına sürün: Bıçakla bir yemek kaşığı sabun doğrayın, bunu bir yemek kaşığı amonyak içinde eritin. Bu mâcun gibi koyu bir mahlûl olur ve beyaz tutmaya hizmet eder.

Saydığımız bu tedbirlerden mâda törpülenmek, cilâlamak gibi uzun işleri haftada bir defa yapmak kâfidir. Bu suretle bakılan eller, velev ki çok ağır iş gören eller bile olsa, bir ay içinde gençleşir güzelleşir.

Bundan 70 sene evel İngilterede adamın biri tuhaf bir oyuncak keşfetmiş ve patentasını almış. Bu, üstünde oyuklar olan bir tekerlekten ibaretmiş. İnsan bu oyuklardan tekerleğin içine bakarak tekerleği döndürürse tekerleğin iç tarafındaki resimler ayaklanır canlı imiş gibi hareket edermiş. O zaman bu oyuncak herkesi o kadar alâkadar etmiş ki büyük küçük herkesin elinde bir tane bulunmuş. Oyunağa «canlı tekerlek» demişler.

Canlı tekerleğin içindeki resimler nasıl canlanırmış diyeceksiniz. Sinema şeridinin üstündeki resimler arka arkaya çok çabuk çevrildiği zaman nasıl canlanırsa canlı tekerleğin üstündeki resimler de öyle canlanır. Onun için canlı tekerleğe «ilk sinema» diyebiliriz.

Siz de bir canlı tekerlek yapmak istemez misiniz? Bunu yapmak için Şekil 1 de gördüğünüz gibi 30 sm. murabbai bir tahta parçası alırsınız. Şekil 2 de gördüğünüz gibi 30 sm.

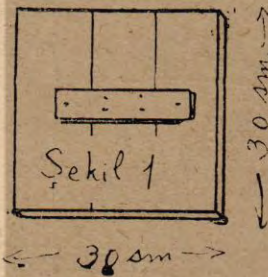
kutrunu bir daire çizersiniz ve tahtayı çizdiğiniz daireye göre testere ile keser, çakı ile düzeltirsiniz. Yuvarlak tahtanın ortasına bir delik açarsınız. Şimdi elinizde Şekil 3 deki gibi ortası delinmiş bir yuvarlak tahta vardır. Düğün bir sopa parçası alırsınız (süpürge sopası

olur) ve bir çivi ile yuvarlak tahtayı Şekil 4 deki gibi sopaya tutturursunuz. Tahta çivinin etrafında serbesçe dönmeli.

Şimdi 95 sm. boyunda kalın kâğıt yahut ince mukavva alınız ve şekil 5 e dikkatle bakarak orada gösterildiği gibi oyuklar oynunuz. Sonra, şekil 6 da gördüğünüz gibi $7\frac{1}{2}$ sm. eninde 90 sm. bo-

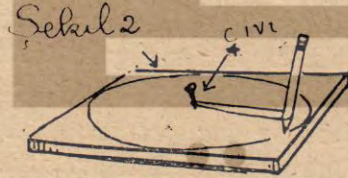
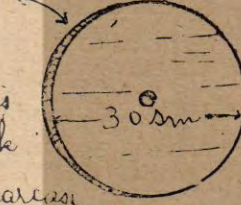
yunda bir kâğıt alıp üstüne şekil 7 de gördüğümüz gibi koşan bir çocuğun dört başka başka hareketini çizersiniz. Bu resimli şeridi oyuklu şeridin içine yerleştiriniz. Şekil 8 de gördüğünüz gibi sopanın ucundaki yuvarlak tahtaya el çivileri (pünez) le tutturunuz.

Artık canlı tekerleğiniz tamam olmuştur. Bunu kuvvetli bir aydınlık altında tutunuz ve

Şekil 3

Ortası delinmiş yuvarlak tahta parçası

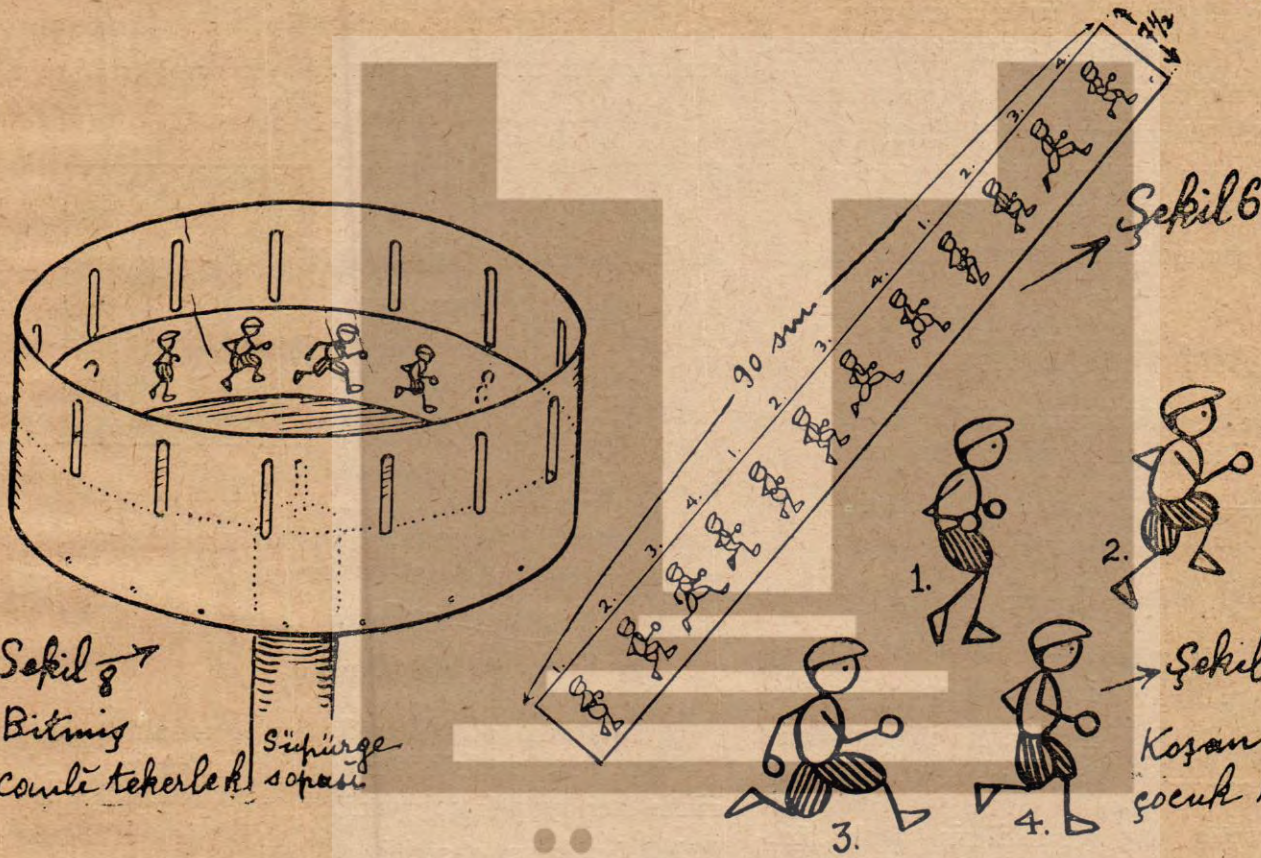
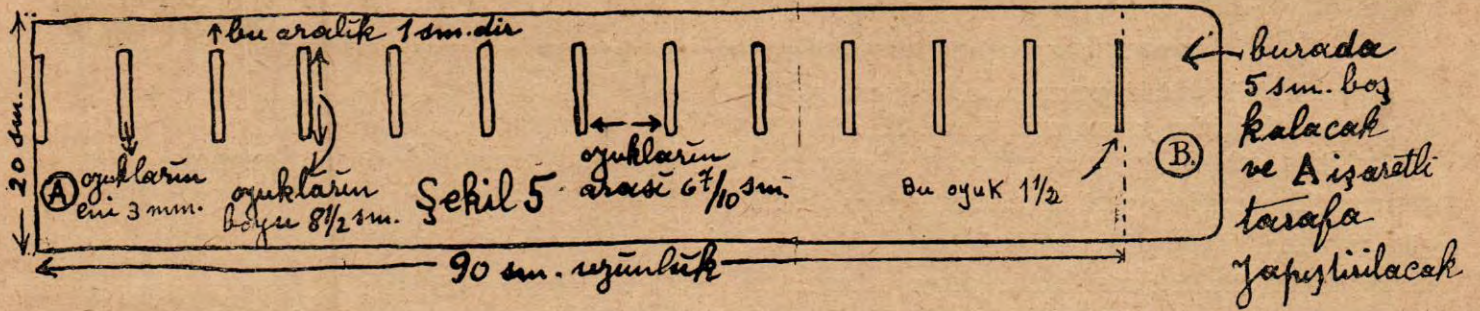

30 sm. lık bir sicim iki kat edip düğümleyin kaleni içine geçirip daireyi çizin

Şekil 4

Sopanın ucundaki çivi

çeviriniz. Tekerleğin içine üstünden bakarsanız karma karışık bir şey görürsünüz. Fakat oyuklardan bakarak tekerleği çevirirseniz resmini çizdiğiniz çocuk canlanır koşmağa başlar.

tane çizerseniz, (meselâ uçan bir balon, yük kaldıran bir hamal resmi) elimizde bir kaç «film» olur ve değiştire değiştire seyredersiniz.

Tecribe edin de bakın nasıl eğleneceksiniz.

Şekil 6 da gördüğünüz şeritlerden bir kaç

İTİZAR

Geçen sayımızda başlayan ve bu sayımızda devam eden *Bir Genç Kız* büyük hikâyesinin muharriri Nezihe Muhittin hanımdır. İsmi sehven eserin başına konulmamıştır. Karilerden ve muharrirden özür dileriz.

GRAMOFON

Sahifenin başındaki *gramofon* serlavhasını görünce sakın iylan sanmayın. Hayır, bu sahife bir iylan sahifesi değil, bu nushadan itibaren mecmuamıza ilave ettiğimiz yeni bir tenevü sahifesidir. Bu gün gramofon bütün dünya medeni hayatı içinde bir ihtiyaç şekli aldı. Her memleketin yalnız mecmuaları değil, yevmi gazeteleri bile karilerini memnun etmek için gramofon ve plak sütünları, sahifeleri tahsis ediyorlar. Gayesi karilerini memnun etmek ve onların her türlü fikrî zevk ihtiyaçlarına takabul edebilmek olan *Muhit* de bu sayısından itibaren bir gramofon sahifesi açmıştır. Kariler bu sahifede bir ay içinde İstanbula en yeni gelmiş en son eserlerin mâlumatını alabileceklerdir.

* * *

Alafranga Eserler

En son gelen plakların, alafranga olanları içinde bilhassa en ziyade zikre şayan olan

Yehudi Menuhin

son sene bütün Avropayı san'at mehâretine hayran bırakmış 12 yaşında Yehudi Menuhin ismindeki çocuğun eserleridir. Küçük kemanistin elinde yay güzel zaptedilmiş plak üzerinde insanı gaşyedici bir seslemüteheyiç kılıyor.

Don Kişotun ölümü

Massenet nin güzel bir operasıdır. Bunun nefis bir parçasını meşhur *baso* lardan Todor Chaliapin teganni etmiştir. Chaliapin hem kuvvetli, hem oynak, ahenktar ve nadir bir hüznün ve san'at ile dolu tabii sesi ile bu eseri yaşatmıştır. Hele eserin sonundaki hıçkırık hıçkırık ağlaması sanat küdretini göstermeğe kâfidir.

Rosa Pansel

Bu çok yeni bir İtalyan *Soprano* sudur. Az zaman içinde, dinleyenleri teshir edecek kadar kuvvetli sesi ile büyük ve haklı bir şöret kazanmıştır. Bilhassa Massenetnin en güzel ve güç eserlerinden olan (Kasta diva) operasında yine en güç kısmı olan Norma rolünü yaşatmıştır. (Rosa Pansvel)in Norma isimli ve İstanbula gelmiş olan plakı işte bu güç san'at eserinin muvafakiyetli bir numunesidir.

Chaliapin

Bunlardan başka *Ruhmaninof* un hem kendi hem de başkalarının eserleri üzerinde piyano ve keman ile parçaları bir plak koleksiyonu içinde bulunmaması ziyân teşkil edecek eserlerdir.

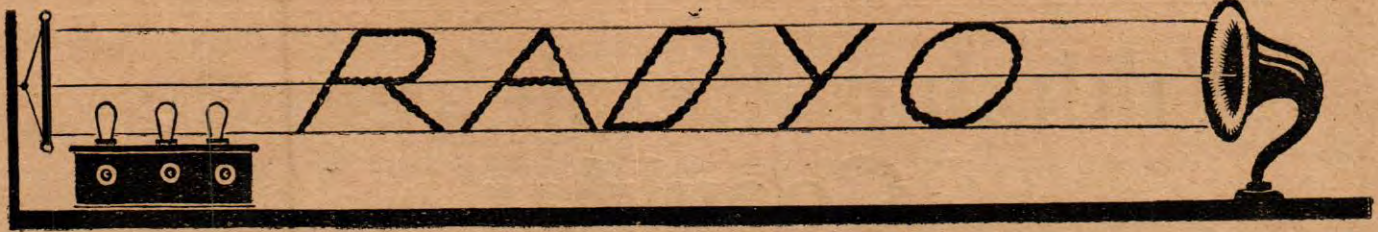
Ala Turka

Ala Turka plak İstanbul ve Anadolu'da daha çok sarfedildiği için bu plaklar üzerinde her ay pek çok yeni eserler gelmektedir. Fakat bunların ekserisi evelce yapılmış plakların başka san'atkârlar tarafından tekrarlanmasından ibarettir. Mammafi içlerinde yenileri de yok değil. Bilhassa Belkis, Nevim ve Nebile hanımların sesleri, bâzi alafrangalaşmış şark güfteleri, Muhlis Sabahettinin mehtabiyesi gibi alafrangalaşmış besteler zikre şayandırlar.

Rosa Pansel

Gramofon sahifesini açtığımız aynı maksatla Radyo sahifesini de açıyoruz. Bu gün telsiz telefon denilen Radyo sade bir zevk aleti olmaktan çoktan çıkmış tâlimi, tedrisi ve hattâ siyasi bir alet, bir vasıta olmuştur. Son Amerika istatistiklerine bakılırsa 1920 senesinde dünyada yalnız bir tek telsiz neşriyat merkezi varmış; bugün bu neşriyat merkezi miktarı tam 1.100 olmuştur. Bunun da altı yüzü yalnız Amerikadadır. Bilhassa Rusyada Radyo Sovyet hükümetinin en mühim propaganda vasıtasıdır.

Hiç bir köy yoktur ki Rus seyar kütüphaneleri sık sık ziyaret etmesin. Biz, her ay bu sahifede karilerimize bütün dünya telsiz haberlerini ve aynı zamanda İstanbul telsizin faaliyeti hakkında en doğru mâlumâtı vereceğimizi vâdediyoruz.

Rusya köylerinde seyar Radyo

★ Danimarkada 3.300.000 nüfus üzerinde 300.000 kişinin Radyosu vardır. İsveçte 6 milyon nüfus için 400 bin Radyo isabet ediyor. Romanya da yeni başlayan Radyo havesi her hafta 250 abone artmak sureti ile artıyor. Verilen haberlere inanmak lâzım gelirse Bükreş neşriyat merkezi 1 t şrini sanide faaliyete geçecektir.

★ Radyonun daha ziyade inkişaf ve taammümü için Rus Sovyet idaresi yeniden 75 milyon lira tahsisat vermiştir. Moskova arasında 75 kw. lık yeni bir stasyon yapılmışa başlanmıştır.

★ Prag stasyonu her gün saat 17 ile 22 arasında 80 metre üzerinden neşriyat tecrübelerine başlamıştır.

Dünya Haberleri

★ İngiliz hariciye nazırı M. Snowden, La Haye konferansından avdetinde, Londra telsiz merkezinden bütün halka hitaben siyasi ihtisasların nutuk halinde söylemiştir.

★ Protolf isminde bir Rus mühendisi aylardanberi kısa tulü meviçler üzerinde yaptığı tecrübeler nazaran 7, 12, 19 santimetre mevceler ve 20 watt kuvet ile yüzlerce kilometrelik yerden konuşulabilmek kabil olmakta imiş.

★ Biz şimdiye kadar telsiz telefon mucitlerini Markoni ve Branly olarak biliyorduk. Branly Fransız, Markoni İtalyandı. Halbuki Amerikalılar Radyoyu ilk keşfedenin Josef Henry isminde bir Amerikalı olduğunu ve telsiz telefonunu 1832 senesinde Nevyorkta ilk defa tecrübe ettiğini söylemektedirler.

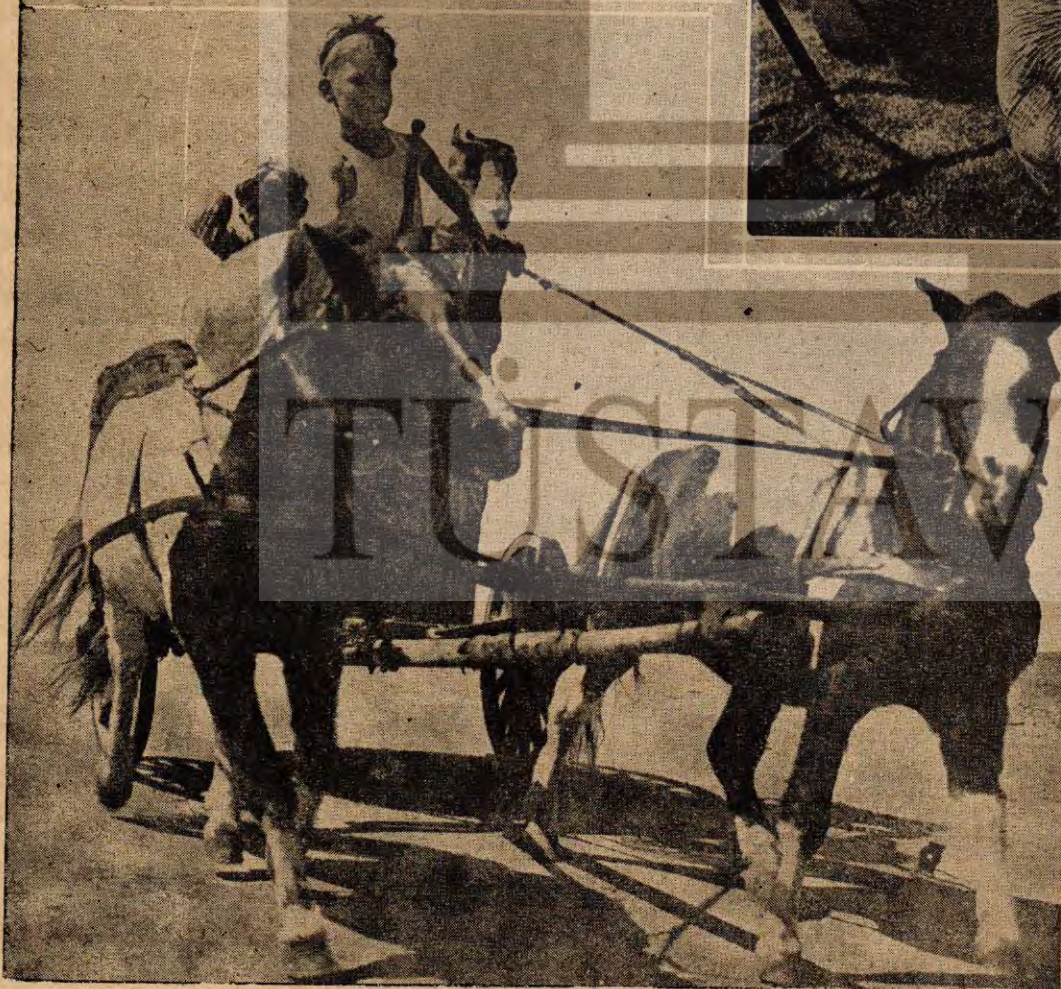
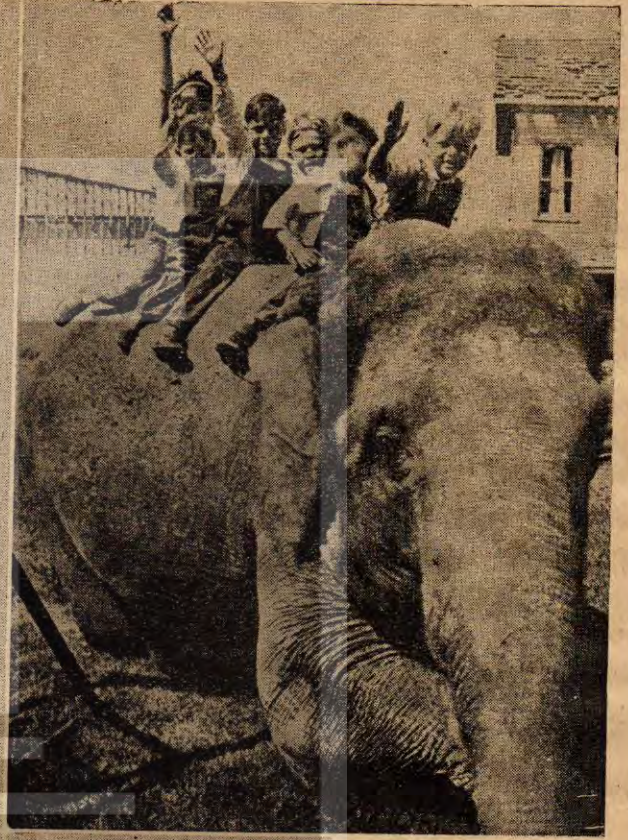
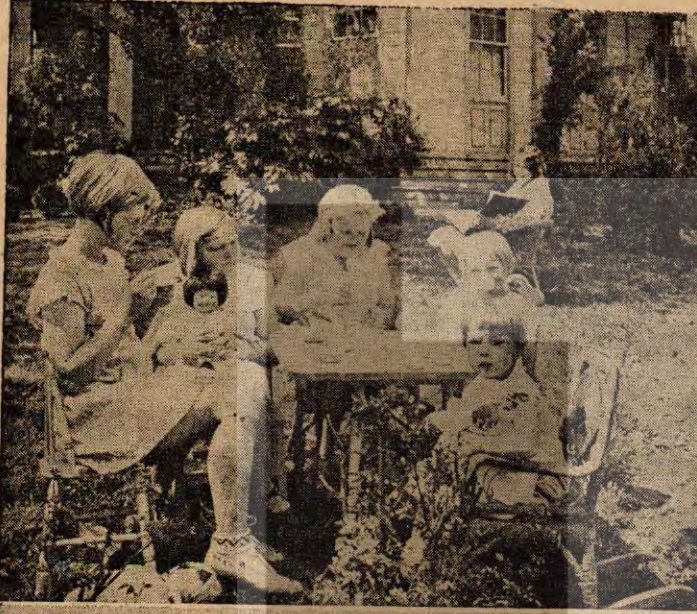
İstanbul Telsizi

★ Senelerdenberi mahrumiyet ve müşkîlat içinde çalışan İstanbul telsizinin neşriyatı hakkında Avropadan, telsiz idaresine her gün bir çok tebrik mektupları gelmektedir. Hatta bir İngiliz, Londradan yazdığı mektupda «memnuniyetle Radyo-Paris yi kapatıyor ve büyük bir zevkle İstanbul orkestrasını dinleyorum» diyor.

İstanbul Radyosu teşrini evelden itibaren program saatlerini değiştirecektir. 17½ dan 18½ kadar alaturka, 18½ — 20½ alafanga ve 20½ — 22½ tekrar alaturka saz çalacaktır. Alafanga kısım maestro Popof idaresindedir.

Alaturkayi Halk musiki heyeti çalacaktır. Gelecek sayımızda Radyonun bütün bir aylık programını evelden ve tamâmen karilerimize verebileceğimizi ümit ediyoruz.

Yıldızlar Memleketinde Çocuklar

Amerikada sinema paytahtı olan Holleyvut şehrine yıldızlar memleketi derler. Burada yaşayan sinema san'atkârlarının pek tabii aileleri, çölk çocukları var. Bu çocuklar, annelerinin, babalarının her gün film çevirmek için kullandıkları vasıtalar arasında büyüdükları, yaşadıkları için bâzen tehlikeli olan bu vasıtalarla adeta ülfet etmişlerdir. Yıldızlar memleketinde yıldızların çocukları bu tehlikeli vasıtaları basit birer oyuncak gibi kullanarak vakit geçirmektedirler.

M U H İ T

Bu nushası ile tam bir yaşını ikmal etmiş bulunmakta dır. Bu münasebetle bir sene zarfında karilerinden gördüğü büyük teveccühe şükranla mukabele eder.

Muhit Daha ilk sayısında karilerine vâdettiği programına on iki ay tamâmen sadık kalmış ve her nushası daima nefis yenilikler, zengin mündericat ile dolu olduğu halde kendisine çizmiş olduğu temiz aile neşriyatı yolunda ciddiyetle yürümüştür.

İlk nushasında verdiği vâdi bir sene mütemadiyen tutmak ve hattâ fazlasını yapmak şerefi- ne memleketimizde ilk defa *Muhit* mecmuası mazhar olmuştur. *Muhit* bu şerefi karilerin alâkalarına borçludur. Gördüğü teveccühe mecmuamız ikinci sene neşriyatı için de mazhar olacağı iytimadını kuvvetle beslemektedir.

Muhit in ikinci sene neşriyat programı ilk seneden daha zengin ve geniştir. Bunları sırası geldikçe müjdeleyeceğiz. Mecmuamız yapacağını ancak tatbikat sahasına geçeceği zaman iylan eder. Valdızlı kelime ve süslü cümlelerle tatbikat yüzü görmeyecek vâtlere karilerini oyalamak *Muhit* in ciddiyetinden uzaktır.

Gelecek Sayımızda

Teşrinisanında, çıkacak 13 üncü sayımızda, ikinci yaşına basan *Muhit*, karilerine en kuvvetli kalemlerin en güzel yazılarını taktim edecektir. Gelecek sayımızın zengin mündericatından bâzılarını şimdiden karilerimize müjdeliyoruz.

Milli şairimiz

Mehmet Emin

Kıymetli nesir üstadı

Yakup Kadri

Beylerin «MUHİT» için yazdıkları nefis eserleri

Kuvvetli kalemi ile yazılarına memleketi hayran bırakan

Reşat Nuri

Beyin *Muhit* karileri için yazdıkları yeni Romanı

MADALYANIN TERS TARAFI

Tarihî tefrikaları ile yevmî gazetelerde binlerce kariî teshir eden

Kemalettin Şükrü

Çok çazip heyecanlı bir tarihi tefrikası

Sipahi Ahmet

Güzel Sana'tlardan Paris-Louvre müzesinde İtalyan ressamlarının eserleri

İLÂVE

Büyük Gazi nin renkli fotoğrafları

13 üncü sayımız önümüzdeki sene neşriyat programımız hakkında çok kuvvetli ve kıymetli bir nümunedir.

Kış Modelleri İçin

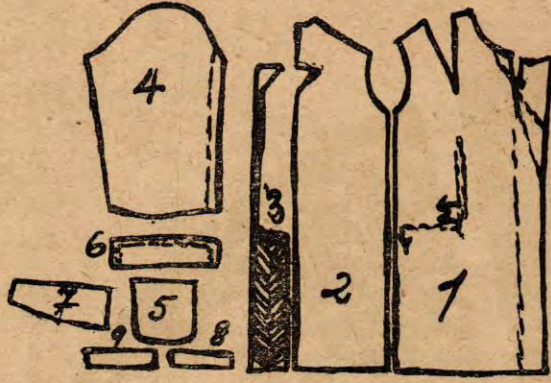
Terziler mahafilinde Teşrinievel ve Teşrinisani ayları en mühim aylardan addedilir; çünkü bu aylarda kumaş fabrikaları mevsimincereyanını tespit edecek kumaşları meydana çıkarır; büyük terziler de bu kumaşlarla modanın alacağı şekli tayin edecek koleksiyonları tehir etmeğe başlar. Daha elbise koleksiyonları teşhir edilmeğe başlamadığı halde kumaş koleksiyonları ikmal edilmiştir. Bu kumaşlara bakarak hüküm verecek olursak, bu kış her cins elbiselerde imprimé, yahut kendi renginde desenlerle dokunmuş, yahut da fasone (façonné) denilen üstüne başka bir cins iplikle desenler, düğümler, benekler dokunulan kumaşlar kullanılacağına hükmetmemiz lâzım gelir. Düz kumaşlar da bazı modellerde kullanılıyor, fakat hakikaten modellerin ekseriyetini imprimé, desenli kumaşlar teşkil ediyor. Geçen mevsimde görmeğe alıştığınız kumaşlar, meselâ, hasalar, jerseler, jerselinler, bu mevsim tekrar karşımıza çıkıyor; fakat bu sefer "tepdili kıyafet" ediyorlar, hüviyetlerini bir çok renk ve desen altında gizliyorlar. Meselâ, yukarda yelpaze şeklindeki kumaş modellerinde gördüğünüz gibi, Rodin (Parisin en meşhur "şık ve hususi" kumaş

Yeni Kumaşlar

fabrikatörü) çiçek desenli, orası burası renkli düğümlerle bezenmiş muhtelif kalınlıkta kaşalar gösteriyor. Aynı fabrikatör bizim İngiliz kumaşı ismiyle tanıdığımız homespon (homespun) denilen yünlülere büyük bir mevki veriyor ve her yünlü kumaşa uyacak aynı renkte veya zıt bir renkte bir de fantezi jersedölen teşhir ediyor. Bu kumaşlarda kahve rengi ile beje, bir kaç sarı ipliğe ve beyaz beneklere en çok tesadüf ediliyor. En çok görülen renkler arasında yeni olarak eflâtuna ve mavi ile eflâtun karışık dut rengi denilen bir renge rasgeliyoruz, fakat gündüz için bejler, kahve rengiler, sarılar ve maviler; gece için de beyaz ile pastel denilen açık renkler, geçen mevsim işgal ettikleri hâkim mevkiini muhafaza ediyorlar. Gece için beyaz ile gümüş rengi hemen de her koleksiyonda bulunuyor. Biçimler daha tamâmiyle takarrür etmediği halde, belin yukarıya çıkacağını, eteklerin uzayacağını, godelerin, kloş volanların, plilerin devam edeceğini şimdiden anlıyoruz.

Elbise Kalıbının Târifi

Şimdi her kadının kış elbiselerini hazırlamakla meşgul olduğu bu aylarda en mühim meselelerden birisi de, hiç şüphesiz ki, muvafık bir man-

to tedarikidir. Bunu takdir eden Muhit, bu ay karielerine taktim etmek üzere kullanışlı ve pek az tâdilât ile hem kışlık bir manto hemde mevsimlik bir pardösü olabilecek sade bir pardösü kalıbı intihap etmiştir.

Modelde bu pardösü geçen mevsim olduğu gibi yeni mevsimde de pek çok rağbet gören «balık sırtı» desenli velurdö-lenden yapılmıştır. Arkanın ortasında ta omuzdan müselles şeklinde başlayan ve belden aşağı genişleyen bir gropli pardösüye hem genişlik hem güzellik ilâve ediyor. Önde omuzdan başlayarak aşağı inen, cebin etrafını dolaşarak yan dikişi koltuk altına kadar tâkip eden bir pikür var. Aynı pikür groplinin etrafında belden biraz aşağıya kadar, kol kapaklarının, yakanın ve cebin etrafında da tekerrür ediyor. Bu pikür sayesinde kemerin yan parçalarının bedene birleştiği dikiş gizleniyor, ve binaenaleyh kenar parçaları ile bedenın yekpare olmadığı anlaşılıyor. Bu suretle, ayrı ayrı biçilerek hem kumaştan hem zahmetten pek çok kâr ediliyor.

Aynı kalıp kullanılarak kışlık kumaştan bir manto da yapılabilir. Ancak kumaş fazla kalın ise, veya yakaya kürk konularak daha (habillé) resmî bir manto yapılmak arzu ediliyorsa, arkadaki gropliyi hazfetmek daha muvafık olur.

Bu pardösü için 130 sm. eninde yünlüden 2 metre 60 santim lâzımdır.

Kalıp şu ölçüler üzerine biçilmiştir :

Arka (bele kadar)... 37 sm. Ön (bele kadar)... 40 sm.

Beden (göğüs etrafı)... 96 sm. Bel..... 68 sm.

Kalça (Belden 16 sm. aşağı)... 104 sm. Kol... 46 sm.

Kalıplarda dikiş payı yoktur.

Kumaş üstüne biçmezden evel fena salaşpur üstüne biçip prova ediniz ve kendiniz için lâzım olacak tâdilâtı yapınız.

Kalıp 8 parçadan mürekkeptir. Resimde gösterilen bu parçalar şunlardır :

1— Ön 2— Arka 3— Gropli 4— Kol 5— Cep 6— Kol kapağı
7— Yaka 8— Yan kemer 9— Arka kemer (verilmemiştir).

Dikkat: 1, 2, 3, numarolu parçaların boyları ölçüye nazaren 108 sm. olması icap ettiği halde, kalıpları kestiğimiz ince kâğıdın boyunun kifayet etmemesinden dolayı kalıpta 100 sm. boy verilmiştir. Biçerken 8 sm. daha uzun biçip öyle prova ediniz.

Ruhun Gıdası

H
I
S
M
A
S
T
E
R
S
V
O
I
C
E

Çiçeksiz nasıl Bahar olmazsa Musiki siz de Hayatın neşe ve saadeti olmaz!

SON GELEN YENİ PLAKLAR

PIYANO

Troika — Çaykovski
Prelude — Chopin
Sonat — Grieg

KEMAN

İmprovisation — Bloch
12 yaşındaki meşhur kemaniste yahudi Menahin
La fille — Grieg

ORKESTRA

Oriental, Andalouse

SENFONİ ORKESTRA

Prelude — Liszt

OPERA

Faust— Karmen— La Bohème— Ayda— Travvata— Rigoletto — Palyaço

ALATURKA PLAKLAR

Mızrabı bırak
Belkis hanım
Vâls (alaturka)
Nevim hanım
Acem dağları
Nebile hanım
Gitti de gelmeyi verdi
Münir Nurettin
Neyzen Tefik— Muhlis
Sabahettin — Tanburi
Refik— Udi Neşet beylerin en son eserleri.

Hanki Plakı istersin ?

— Hankisi olursa olsun. İş görürken musiki dinledikçe hiç yorulduğumu hissetmiyorum; hele bilhassa gramofon ve plaklar Sahibinin Sesi markalı olursa, insan tercih etmekte şaşırıyor. Her biri, biri birinden güzel.

SAADET!

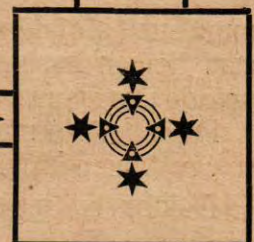
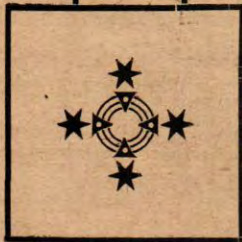
Ancak evinize iyi bir gramofon almanızla kabildir. Pürüzsüz ve tabii bir ses veren bir Makine, aile hayatınız içinde ve en kederli zamanınızda size neşe, saadet veren vasıta. Sıhhatiniz için gıdanıza nasıl ehemmiyet veriyorsanız neşe ve saadetiniz için de alacağınız Makineye öyle ehemmiyet vermenez lâzımdır.

Bütün Dünyanın teslim ettiği hakikatı kabul etmez misiniz ?

SAHİBİNİN SESİ

Gramofon ve Plaklarının şöhretini cihan tastik etmiştir.

S
A
H
İ
B
İ
N
İ
N
S
E
S
İ

Bir Genç Kız

(910 uncu sahifeden devam)

— O halde bende yarından iytibaren vaziyefinizi size iade ediyorum.

— Fakat Cevdet beye bunlardan bahsetmemek şartıyla.

Nermin bir dakîka tereddüt etti. Önünde daha bu gece beliren mesut hayale veda etmek mecburiyeti kalbini eziyordu. Handan hemen atıldı.

— Halâ müteredditmişiniz? Bu zâfî ümit etmezdim sizden... başka birini seven bir kalbten ne bekliyorsunuz? Bana rakip olmağa cesaret edecekmisiniz?...

Nermin kapiya doğru yürürken ademi te-nezzülle cevap verdi :

— Yorgunum yatmak istiyorum... Rica ederim bana artık Cevdet beyden bahsetmeyiniz...

Tatlı rüyasının sabahı, Cevdet, mesudiyetin verdiği ilâhî bir zindeki ile Fazıl beylere koştu... Hastanın odasına girerken kalbi taşkın bir heyecanla yerinden kopacak gibi sarsılıyordu... Birdenbire hiç ümit etmediği bir manzara ile karşılaşınca ipnotize edilmiş gibi odanın ortasında, hayretle büyümüş gözlerini hastaya dikerek kala kaldı... Nerminin yerine Handan, yüzü garip bir işmiyaz ile bürülmüş hastaya ilacını vermekle meşguldu. Fazıl bey, Cevdeti görünce geniş bir nefes alarak :

— Oğlum! dedi, benden evel Nermine koş... o, hastalanmış.

Cevdet bir yıldırımla vurulmuş gibi sendeliyerek geri döndü... ve kapiya doğru koşarken Handan önüne geçti :

— Müsâde ediniz Doktor! Nerminden mü-sâde almaksızın kendisini ziyaret etmeniz doğru değildir... Evelce birini gönderip soralım?...

Cevap beklemeksizin zile dokundu, ve içeri giren hizmetciye hepsinden evel :

— Nermin Hanıma sor, Doktor kendisini muayene etmek istiyormuş, müsâde ediyormu?

Hizmetci çıkarken Cevdet bu müdahaleye karşı bâriz bir iç sıkıntısı ile yüzünü buruşturdu... Kalbinde payansız bir iztirap hisseden genç adam, ateş gibi kavuran bir kaç dakikalık intizarı tahammülsüz görünüyordu. Hizmetçi içeri girdiği zaman hemen ayağa kalktı. Fakat aldığı cevapla beyninden vurulmuş gibi olduğu yere çöktü...

Hizmetci Nerminden, Doktora ihtiyacı olmadığı cevabını getirmişti...

Doktor bu muammânın içinden bir anevel

kurtulmağa, kendini toplamağa çalışırken hasta ile göz göze geldiler... Bu nazarlarda anlaşmak isteyen bir şey vardı... Cevdet, birdenbire uğradığı bu sukutu hayalin mânasını halletmeğe çalışırken hastasını muayene ederek küçük odaya çekildi...

Kalbini kemiren şüpheyi nasıl hal edeceğini düşünüyordu... Daha dün akşam hislerini tamamen itiraf edemediği bu genç kıza, senelerden beri seven düşgün meftun bir nişanlı gibi benimsediğini derinden derine anlayordu... O, böyle dalgın düşünürken Handan şuhane gülererek içeri girdi... Ve yavaş yavaş elini Doktorun omuzuna koyarak, bütün kadınlığını gözlerinde toplayarak sordu :

— Ne düşünüyorsunuz Doktor? Nerminin Hastalığını mı?

— Evet onu düşünüyorum Handan Hanım.

— O! Bu ne samiyi alâka böyle?

— Tabî bu bir Doktorun vaziyesidir. Bahusus Nermin hanımla Pederinizin hastalığı esnasında çok dost olmuştuk....

— Benimle daha eski dost olduğunuzu unutuyormusunuz?

— Size de aynı alâkayı göstermedim mi?

— Benim, aynı alâkanın fevkinde bir alâka beklemek hakkımdı.

Genç Doktor omuzundaki elden sıyrılarak cevap verdi :

— Bütün hastalar, Doktordan aynı alâkanın fevkinde bir şey beklemek hakkını hâiz değildirler.

Handan şuh bir iğbirarla elini uzatarak teklifsiz olmak istedi ..

— Oh! Cevdet, ne kadar maddî konuşuyorsun bugün!

Cevdet lâkaydâne;

— Sizde bir hasta odasını kur yapmağa müsait zannetmekle ne kadar yanılıyorsunuz Handan Hanım...

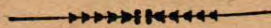
Hakarete benzeyen bu cevap karşısında Handan kızardı :

— Nerminin Hastalığı sizde asabileştirmiş. Fakat hiç merak edilecek bir şey olmadığını öğrenirim ..

— Genç kızlar hastalıklarının derecesini hissedemezler. Handan Hanım, merak etmekte haklıyım....

Handan, Doktoru yalnız bırakıp çıkarken müstehziyane :

— Yarın Nerminin sihhati hakkında sizi haberdar ederim .. dedi.

Asrımızın Büyük İnkilâbı

(906 ıncı sahıfeden devam)

teren ihmalkârane işlerdi. Bunlar pek azdı, zyra talebe, arkadaşlarına karşı teşhir edilecek şeyi yok görünmek istemezdi.

Riyaziyat hakkında

Sanderson riyaziyenin an'anevî tedrisini dar, surî, maksattan mahrum, kendi kendine toplanmış, her dersi bizzarure daraltan sun'î hudutlar dahilinde maksur buluyordu. Filhâkika, o vakıtki riyaziyeciler ilim âleminde tahakkuk eden serî terakkilere karşı tamâmiyle alâkasızdılar. Müdür, riyaziyat ile fizik ilimlerinin daima yanyana yürüdüklerini ve birbirine yardım etmek suretiyle en büyük terakkileri têmin ettiklerini bildiği için mektebinin derslerinde aynı iştiraki têmin etmek istiyordu. Fizikle mihanik, riyaziyatın tedrisine mahsus, umumiyetle elkitaplarında bulunanlardan çok daha alâkalı namütenahi mes'eleler ihzar ederler; riyaziyata has olan vasfa hâlel getirmeden onlardan istifade etmek ve onları bu ilimlerin alelâde tâbileri yapmak kolaydır.

* *

Nihayet iptidaî hendese tecrübî bir ilimdir. Daha yüksek derecelerde, mantık terbiyesi için kâfi bir zemin arzeder. Sanderson, sabit, katî, kendi kendine inkişafa kabiliyetsiz olan her şeyin ölü olduğuna ve ölü olan şeyin hayat hasıl etmeyeceğine kanîdi. Bir çocuğu, hatta Euklide veya Newton'un olsun, bir sultaya kö-rükörüne tabi tutmak, ona karşı keşif yollarını kapamaktır. Sanderson, bilâkis taharri ve istiklâl ruhunun teshil edilmesini isterdi.

* *

Sanderson, iptidaî riyaziye dersinin pek mahdut bir terbiyevi kıymeti olduğuna kanîdi, onun için talebesinden bir çocuğun tahlili hendese ile hesabı namütenahininin bahsettiği çok daha geniş görüşü vermenin yolunu arardı... Bütün islahatı gibi bu da tedricen oldu. Tecrûbe, az ilerlemiş olan talebesine, bu mevzûlardan hangi kısımların muvafık olduğunu ve hangi tarzda tedris edileceklerini ona gösterdi.

Müdürün yaptığı islahatın hedefi talebeye küllî görüşler ve riyaziyatın mânasına umumî bir idrak vermektir. Lâkin bu islahatın aynı ehemmiyette başka bir mevzûları vardı. Çocukların, kendilerine doğrudan doğruya tedris edilmeyen birçok şeyleri yalnız başlarına öğrendik-

leri fikrinde idi. Buna istinat ediyor, ve bu tarzda öğrenmeleri için onlara her türlü fırsatı hazırlıyordu.

* *

«Devamlı riyaziyat» ın tahakkuk etmiş gayesi, usulleri tetkik etmek değil, onları işe tatbik etmektir. Git gide birçok şey öğrenilir, lâkin alâka, doğrudan doğruya taharriden doğar. Muallim umumî alâkada bir mevzû intihap eder, onun tedrisinde riyazî usuller kabili tatbik olmalıdır: bütün sınıf, birlikte çalışarak, bu mevzua dair bir rapor hazırlar. Muallim, takribî bir program çizer, onu bâzen talebenin arzularına göre tâdil eder. Meselâ bir gaz motorünü ortaya atar; tecrûbe ile, sarfedilen gazın miktarı, soğutma için lâzım olan suyun miktarı, pistonun, çarkın eb'adı v.s. gibi elde edilen mâlumat üzerinde çalışılır. Burada birçok tetkik mevzuu vardır. Muhtelif parçaların sikletini, pistonun defî kuvvetini, elde edilen kudreti, v.s. hesap etmek, her biri mes'elenin bir görünüşünü tetkik etmek mesuliyetinde bulunan müteaddit küçük talebe guruplarını işgale kâfidir. Yahut, yeni modelde bir tayyarenin yapılması mevzû olarak alınır. Bâzi mâlumat verilmiş olduğu için talebe tayyarenin havaya kaldırabileceği sikleti, uçmanın maliyet fiatını hesap ederler; hatta taşebbüsün bir dereceye kadar ticarî vaziyetini de tetkik ederler. Bir motosiklet yarışı da bir hayli mihanik mes'elelerini ilham eder. Beytî iktisada müteallik bir çok meseleler daima karşımıza çıkar. Lâzımdır ki gençler milletin maddî refahını düşünsünler ve riyaziyatın bu sahada birçok hizmetler yfa edeceğini anlasınlar. Büyük bir şehir, kuraklıktan dolayı susuz kalmak tehlikesine mâruzdur. Bilinen mâlumlara nazaran günde lâzım olan su miktarını, mevcut su miktarının devam edeceği zamanı, tevziat neticesini, v.s. hesap edebiliriz, bunlar merakı calip ve riyazî usulleri istilzameden meselelerdir.

Olabilir ki bâzen çalışırken, talebemizin henüz bilmediği bir usule mühtaç oluruz. Hemen orada, onlara bir düstur veya başka bir mâlumat vererek müşkülü halledebiliriz. Tekrar her vakıtki işe başladık mı, o hadise bu müşkülün nasıl iktiham edileceğini öğretmek hususunda bize fırsat verir. Riyaziyata istiyerek alâka göstermiyen talebe bile «devamlı» riyaziyata çalışır.

ABONE ŞERAİTİ

(Posta ücreti dahil)

Türkiye için:

Seneliği 6 lira

Altı aylığı 3 lira

Ecnebi Memleketler

Seneliği 4 dolar

M U H İ T

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Adres : Dilsizzade Hant, No. 1-2

Telefon : İstanbul, 4118

Her nüshada :
bir elbise kalıbı
veya metin hari-
ci renkli bir tablo
bulunacaktır.

Fihrist

Muharriri Sahifesi

Muharriri Sahifesi

Memlekete Dair :

Ankara hukuk mektebinde	
İsmet Paşa Hz. nin Hitabesi	882
Faziletin Yüksek İlhamları Hayatta Reh- beriniz Olsun	Ahmet Cevat 885
Büyük Türk İnkılabına Dair	» 886
Model ve Mes'ut bir Baba	911

Terbiye :

Sanderson	Kâzım Namı 904
-----------	----------------

Edebiyat Bahisleri :

Edebî Mezheplerin Sonu	Yakup Kadri 881
Kitabiyat	Akçura Yusuf 894
Yunan Edebiyatı	Kemalettin Şükrü 938

Şiir :

Teşrinievel	Cevdet Kudret 890
Son Kalan Kuşlar	» 899
Çay	Hâmit Macit 920

Hikâyeler :

Küçük Piyer	Reşat Nuri 897
Bir Genç Kız (Roman)	Neziha Muhittin 907
Üç Kat müstâcel	Semiha Sami 916
Meçhul Kadın	Nezihe Muhittin 922
Defiyne	929
Bir Yolculuk (Monolog)	Kâmran Şerif 921

Ecnebi Edebiyatından :

Rus Hikâyesi : Evde (Çekof'tan)	932
Fransız « : Uzaktan Gelen Rüzgâr (Rene Bizet) den	927

Büyük İlim ve Fen Adamları :

Besim Ömer Paşa	891
Göte	Nahit Sırrı 913
Çekof Kimdir ?	937

Seyahat :

Portekiz Cennet Gibi bir Yerdir (1)	924
Zeppelin Balonu ile Devri Âlem	943

Spor :

Spor Nedir ? Sporcu Nasıl Yetişir ?	Selim Sırrı 902
-------------------------------------	-----------------

İçtimâl Yazılar :

Çinde Kadın Hayatı	900
Milyarder Ford İçki Vasağı Hakkında Ne Diyor ?	940

Müteferrik :

Gramofon Sahifesi	950
Radyo Sahifesi	951
Yıldızlar Memleketinde Çocuklar (2)	953

Şen Çocuklar

Ev Hanımının Sahifesi :

Sihhat ve Güzellik — Ellerin Bakımı	947
Moda ve Kış Mevsiminin Kumaşları	954
Elbise Kalıbının Târifi	956

(1) Good Housekeeping (2) American Magazin